

קכ"ז

מערכות

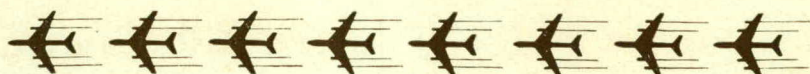
אדר תש"ך - חרם 1960

רום שחקים

מאסף לעניני תעופה

מוקדש לזכרו של ד"ר פ. פיאטלי ז"ל

עומדים להופיע:

זכרונות

עבדאללה אל-תל

בהוצאת "מערכות"

הופיע:

תולדות ההגנה כרך ב'

פרטים ראה ב"מי ומה בחוברת", עמ' 89

תוכן הענינים

2,89	מיוזמה בחוברת
4	בעקבות הימים: ימי מותח
5	ציונים לשבח
6	על מפקדים — ועל חובותיהם
7	מעמדת התצפית: נעורים ובגרות בצבא
9	מ"ו שנה לכניסת החי"ל לחזית איטליה
	משה שרת, רביאלוף ת. לסקוב, אל"מ א. יריב, רס"ן ה. פפרמן, אל"מ ש. עשת, אל"מ ד. חירם, אל"מ י. פריהר, רס"ן י. אהרון, סא"ל מ. שרונאי, אל"מ י. הררי, רס"ן י. סלומון, רס"ן ר. גור, סא"ל א. אליהו, "צלף", סא"ל א. שי, אל"מ ע. גלבר, רס"ן י. דורות, אל"מ מ. בן-גל.
70	קלע ופגע: לקחי אש-קרוב
75	מכתב לקצין מילואים: הזקוקה יחידת המילואים לאומנת?
77	חידושי נשק וטכניקה
78	במת מערכות: עוד על "יחסנו לרכוש הצבא"
80	נשק אויב
82	הטעיה בעומאן
86	מה בצבאות? פסיפטידיעות
88	"הרים"

מערכות בית-ההוצאה של צבא הנה לישראל

העורך הראשי: סא"ל אלעזר גלילי
סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
"מערכות": קצין-העריכה רביסרן משה ברימר
עוזר-קצין-העריכה: סרן אלכסנדר לוי
"צקלון": קצין-העריכה שרגא גפני
"מערכות-ים": קצין-העריכה רביסרן עזרא להד
ספרים להנצחת החייל: העורך: ראובן אבינעם
מזכירת המערכת: מרים נתנאל

המערכת והמנהלה: הקריה-ת"א, רח' ג' מס. 1

127
קכ"ז

(ב: כוד ליו)
אדר תש"ד

ה"סימפוסיון" לרגלי מלאות 15 שנה לכניסת ה"בריגדה היהודית" ("הי"ל")

לחזית באיטליה, התופס מקום כה נכבד בחוברת "מערכות" זו, נועד לא רק לציון "יובל" אלא אף להכרת נטיונות ולקץ חיס — אשר במקרים לא-מעטים ערכם עומד-בתוקפו אף כיום הזה, ויש ענין בכך כי הדורות החדשים בצה"ל יעמדו עליהם כראוי. בהתאם למטרה זו נקבע אף מבנהו של "סימפוסיון-בכתב" זה, גופי-ענינים המוצגים בזה-אחרי-זה: — "חילות-יסוד" — "שלוחות-הסיוע של הרגלים" — "הארגון לחיים בחזית" — "אל שטחיה-ההפקר" — "הצלפות". ובזאת נתונה תודת המערכת לכל אלה, אנשי הבריגדה לשעבר

וקציני צה"ל כיום, אם בשירות פעיל ואם בשירות המילואים, אשר העלו את זכרונותיהם ולקחיהם במסגרת סימפוסיון זה ואיפשרו את ביצועו — ולרב-אלוף ח. לסקוב אשר הקדים לו דברי-פתיחה והערכה.

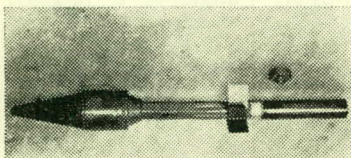
הצגת הבעיות שבאופק הבטחוני וניתוח מושגים וסוגיות בתחום הצבא והמלחמה

יגורנו מעתה ב"מערכות": הוכנס בירחון, בצד צורות-הביטוי שהיו נהוגות בו מקודם, אורח-הכתיבה המכונה "טור" (Column בלע"ז). המיוחד באורח-הכתיבה זה, אשר הוסיף על החזיות והענין שבכלי-מבטא רבים ברחבי-העולם, הוא הביטוי האינדי-וידואלי שהוא מאפשר לבעל-ה"טור", הבוחר את נושאו ומביע את דעותיו, לשתף את הקוראים במחשבתו ולדבר אליהם בסגנונו האישי. ממהותו של ה"טור" הוא כי אין מערכת הבמה "מזמינה" את הנושאים שיועלו בו ולא את הדעות שתובענה. אכן, ה"טור-ראי" (שלא כטוראים-ממש) — הוא הנותן לעצמו, במסגרת אופיה הכללי של הבמה, את ה"פקודות" שלו...

כבר בחוברת קכ"ו כתב סגן-אלוף ד"ר ישראל בר, בעל "מעמ" דת התצפית" (שמו של ה"טור" שלו) על "שמרנות וגמישות במחשבה הצבאית". הפעם הוא מציג בטורו זה את הבעיה — החרפה לא-פחות — של "נעורים ובגרות בצבא" (עמ' 7).

אחד מרבי-הענין בין רגמי נשק-האויב שנלקח שלל ב"תקרית-תואפיק" מופק

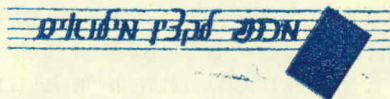
ינואר, המוצגים בעמודים 81-80 של חוברת זו, יתכן שהוא המטול-הרקטי מתוצרת סובייטית, אשר פגזיו מופיעים ב"תצוגה" זו. באחת ההזדמנויות הקרובות (מעל דפי "מערכות" או "צקלון") נתנן יריעה רחבה-יותר של תיאור כלי זה ואורחי תפעולו.

בנודע-הוא כי מסע-סיני של צה"ל נחשב למופת
של מהירות בלתי-שכיחה. אך נראה כי לא רק במבצעים כך —
אלא אף באימון. הנה, צבא ארה"ב הוא שגיבש את אורח אימוני
הקליעה לפי שיטת "אש-הקרב" (בלע"ז — Trainfire) אך
צה"ל, עד מהרה, התרה-החזיק אחריו בהנהגת שיטה זו. ברם,
כלי-המבטא של כוחות-העתודות של ארה"ב (דיביויות ה"משמר-
הלאומי" ו"צבא העתודה") מברשים עתה כי שם הושגה התקדמות
— ומצפים לכך כי בשנת 1962 תושלם הנהגת "טריינפאיר"
בעוצבות אלו. הסבר לשוני זה בעיתוי ובקצב שבין ארה"ב
לישראל הנו, כמובן, פשוט מאוד. לנו "אין זמן", והצורך באימוני-

קליעה תכליתיים-כלל-האפשר הוא צורך דוחק, "נגיד ומצוה". סא"ל אלחנן אורן מביא עתה (בעמ' 70)
את תרומתו למאמץ ה"תכלות" מהיר ויעיל ככל-האפשר של אורח אימוני-הקליעה.

תוכנו הרגיל של "מכתב לקצין-מילואים" — העלאת נושא טקטי הדרגתי מסוים
(כדרך של ספור על מעשה שקרה, ציון הטעות או
החולשה שנתגלתה באורח-הפעולה — וניתוח הלקח
והסקת מסקנות-מצריכות לעתיד).

הפעם מנתח ה"מכתב" (עמ' 75) מושג: — מחשבתו

של קצין פלוני על "צוית הדרגה" "סדירים" לשיפור האימון במילואים" — להגבת בעלי-ה"מכתב", הרואה
אמנם תפקיד נכבד לצותים אפשריים מעין-אלה, אולם לא אימון ביחידות, כי אם בשיפור יכולתם של
מפקדי-המילואים. קוראי "מערכות" מוזמנים (ואין הכונה לאנשי מילואים בלבד) לחוות בכתב את דעתם
לטובת צד זה או אחר ב"דו-שיח" שהועלה כאן, לפירסום בחוברות הבאות.

שתי נקודות-ענין מצויות ב"הטעיה בעימאן", הניתנת במדור "זרקור על המזרח
התיכון" (עמ' 82) — עצם הידיעה על מצב-הדברים בפני-ערב מרוחקת ועטופת
סודיות זו — והדוגמא של תפעול טקטי גמיש וזריז (ומלווה באטעיה מושכלת) של
יחידות קטנות אך כלילות-אימון, בחבל טקטי אשר הנו הררי ומדברי כאחת.
הפגיון המכונף הוא סמלו של ה"שרות האוירי המיוחד" (שא"ם), אשר יחידותיו
הזועקו לזירה זו. הכתובת אומרת "המעיו — מנצח".

הרשימה "הגנת עמדת תותחים" מאת סרן אריה לוי, אשר נתפרסמה בחוברת
"מערכות" קכ"ו, לא רק שנכתבה במסגרת תחרות רשימות לזכרו של סג"מ בן-ציון לבנון ז"ל (כפי
שצוין שם), אלא שאף זכתה בה בפרס ראשון. לצערנו נשמטה תוספת-ציון זה ממקומה בשולי הרשימה
הנ"ל, ועם כל הענינים בדבר הסליחה.

(המט) "מי ומה בחוברת" (ראה בעמ' 89)

ימי מתח

מאחורי המתח שפקע ומאחורי הסכנות שלא רחקו, מאחורי המשבר שנתרופף וסיבותיו שלא ניטלו, מאחורי הפעילות המדינית-הדיפלומטית של ישראל בימים אלה ומאחורי סדר החיים הרגיל של העם שדריכותו לא הפרה את קור רוחו — מאחורי כל אלה עמד ועומד גורם שהשפעתו, השפעת עצם קיומו, היתה ערובת הבטחון העיקרית בכל אלה. עמד ועומד צבא ההגנה לישראל.

בימים אלה הורגש והוזכר שוב מה השטפון שהיה עלול ועודנו עלול לגרוף כאן את הכל, את העם היהודי ועברו ועתידו ומעשיו ולשונות וספריו, לולא טיבה וחסנה וכשרה של המהות המוחשית המקופלת בראשי תיבות של צה"ל, לא, אין זה רק ענין של ערובת כוח צבאי אשר אומות נצרכות לו לשמרן מפני אויב העשוי להתקיפן ולכבשן. קיומו של הצבא העברי, לגבי ישראל, חורג מתחום המושגים הכרוכים בענין מאזני-כוחות ושיווי-משקל אסטרטגי ומניעת סכנות פוליטיות או צבאיות. כאן, אצלנו, אין לך תחום אחד מתחומי החיים, מתחומי המעשה, מתחומי המחשבה, תחומי הרוח והחומר, שהיה יכול להוסיף ולהתקיים, אם לחשבון של חיי שעה ואם לחשבון היסטורי, לולא הכוח הצבאי הקיים מאחורי כל אלה.

*

יתכן כי העולם מתקרב אל הכרח של פירוק נשק כולל. יתכן כי ההכרח הזה יכפה עצמו על האומות ביום מן הימים. אם כך הדבר, הרי יסתבר אולי כי דוקא העם היהודי, אשר עבר את כל דרך תולדותיו הארוכה, שאין דומה לה, ללא נשק — דוקא העם הזה, כל קיומו וקניינו היו תלויים בעשור האחרון הזה, יותר מקיומן המוחשי של כל אומות שבעולם, בכוח האש של כלי נשקן ובמציאות צבאו החמוש. פעמים נדמה לך כי זו אולי האירוניה האחרונה שתומדות תולדות האנושות, לפני הגיען (אם יגיעו) אל סיומה של תקופת רבבות-שנים שבהן סופרו תולדות העולם כתולדות הנשק והמלחמות. אם כך ואם כך — כוחו של הצבא העברי הוא כיום הערובה העיקרית לחיי האומה, הוא הערובה המאפשרת את קיומם של כל שאר ערבויות ואמצעי מגן ונכסים וערכים. יתכן כי מלים אלו יש להן צליל מיליטאריסטי. אך לאמיתו של דבר הרי כל יהודי היודע זאת המרגיש זאת והמודה בכך אולי אינו מיליטאריסט גדול יותר — אם ננקוט משל מוחשי — מן ההולאנדי היודע, שהים היה מכסה את ארצו לולא מציאותן של חומות-הסכר שעל החוף. מבחינה זו אין צבא ישראל מושג "צבאי" יותר מן הדייק אשר לחוף ים, או מתעלות המים המגינות מפני אש או מן התרכיב המגן מפני מגפה. ההבדל בין אלה ובין צה"ל מבחינה זו הוא רק בכך שהסכר או תעלת המים הם עצמים דוממים שערבותם אינה ערובה של מסירות נפש וקרבת עולה. בימים אלה צריכה האומה לחוש את רגש התודה לצבאה, לכוחו ולחסנו, לעמל ולכשרון המושקעים בו, לעצם עובדת קיומו.

נתן אלתרמן

(„דבר“, 4.3.60)

ציונים לשבח

להלן ציון לשבח שניתן על ידי ראש המטה הכללי :

הנני לציין לשבח את ק/325150 סגן אמיר דרורי על גילוי תושיה ומנהיגות בקרב.

חיים לסקוב - רב-אלוף
ראש המטה הכללי

י' שבט תש"ך
(8 פבר 60)

תיאור המעשה :

בהיותו מפקד כוח חסימה בפשיטה על חרבת תאופיק התחתונה, כאשר הכוח המוביל נתקל במארב, פיצל את שאר כוחו ונע במהירות למקום החסימה שנקבע לו, זאת תוך שיקול עוד לחסום את דרך הנסוגים מהמארב. תוך כדי תנועתו נתקל בשניים מחיילי האויב ופגע בהם. בהגיעו למקום החסימה המתוכנן, כשמצא אותו תחת אש יעילה ממוצבי תאופיק העליונה, הזיז את כוחו במהירות במעלה התלול ביותר עד למקום כ-50 מ' מתאופיק העליונה והודיע על השינוי לחסימות השכנות. בזאת הוכיח שיקול מהיר ונכון להיות דבק למשימתו תוך גילוי תושיה, שמירה על בטחון אנשיו ומנהיגות בקרב.

מ' מימון, רב-סרן
מזכיר הפיקוד העליון

*

להלן ציון לשבח שניתן על ידי ראש המטה הכללי :

הנני לציין לשבח את ק/282558 סגן אורי כהן על גילוי תושיה, מנהיגות ודבקות במטרה בשעת קרב.

חיים לסקוב - רב-אלוף
ראש המטה הכללי

י' שבט תש"ך
(8 פבר 60)

תיאור המעשה :

בהיותו מפקד כוח חסימה בפשיטה על חרבת תאופיק התחתונה, נתקלה החוליה המובילה באש מקרוב וסבלה נפגעים. בניגוד למתורגל מראש למקרה זה וכדי למנוע אבידות נוספות בהתקפה חזיתית, השאיר את החוליה המובילה במגע עם האויב וביצע, עם שתי חוליות, איגוף, תוך ניצול נכון של השטח, ותקף את האויב מעורפו. עם בריחת האויב המשיך במשימתו ורק לאחר שהגיע למקום החסימה שלח כוחות לטיפול בנפגעים ולסריקת עמדות האויב. בזאת גילה שיקול דעת והחלטה נכונה למניעת אבידות מהכוח שבפיקודו — ויחד עם זאת — דבקות למשימה, אשר בוצעה במילואה.

מ' מימון, רב-סרן
מזכיר הפיקוד העליון

על מפקדים - ועל חובותיהם

מה נדרש מן המפקד ?

„מה אנחנו רוצים מהמפקד ? אנחנו רוצים מפקד בעל כושר החלטה, שהחלטתו מבטאת את רצונו — והוא נותן פקודות, ומשמש דוגמה ומביא לביצוע. אין אנו מעוניינים במפקד שהוא מפקד ע"י, ניהול של העניינים. אנחנו רוצים במפקד שיש לו דחף פנימי וחופשי כדי להשיג את רמות-ההישג הנחוצות והנדרשות בשעת אימונים; ובשעת מלחמה — להשיג מגע עם האויב ולהשמידו. רוצים אנו מפקדים שיבצעו משימה גם כשהאמצעים והזמן מוגבלים; רוצים אנו מפקד שתוך כדי הגשמת כל אלה ידע להקפיד על קטנות יסיון — ולודא ביצוע-בשלימות וביצוע-בזמן של מה שהוטל עליו“.

*

„בראש-וראשונה מדאיג המפקד מהסוג של מי שעושה לבדו והאומר תכופות: — אעשה לבדי, געשיתי את זאת אישית, כי למה זה מביא ? זה מביא לשחרור צינור-הפיקוד מללמוד כיצד לשאת באחריות; זה משחרר אותו מלמלא את חובתו; וכתוצאה, יש וקורה בתרגיל שאי-אפשר להגיע בו לכך שילמדו, ב-זמנית, גם התקפה בשטח הררי וגם יתקנו את אימון הפרט ואת הכושר המבצעי של יחידה“.

„נכון הוא שאין המפקד מסוגל להימצא באותו-זמן בכל מקום; אבל בשביל זה הרי קיים צינור-הפיקוד. ולכן, יש אמנם בין אומרי, געשיתי לבדי, החושבים כי אמירה זו עושה רושם; אבל למעשה הדבר משחית את צינור-הפיקוד ומניח לו לעשות, פשרות, בין חובתו לבין התנאים שהוא מוצב בפניהם“.

*

כל מפקד - גם מדריך לחייליו

„מה דינו של אימון-היסוד הצבאי הכללי, החייב להינתן בקביעות לכל חייל — ובתוך זה אף לאנשי יחידות-השירותים, המתקנים וכדומה, למען ידעו להגן כראוי על עצמם ועל מתקניהם ? החובה לזכור: — אין זה נושא לאימון ע"י, מומחים, שיוזמנו במיוחד לשם הדרכה באלה. זהו נושא שביצועו הנו מתפקידו של כל מי שישנה לו דרגה — ואין זה חשוב כלל באיזו עבודה או משרה הוא מועסק. האם בשביל ללמוד להתחפר צריך להביא מדריך מומחה ? שאם כן — מה שכרה של טרחה זו שכולם עוברים קורס-קצינים, וכולם עוברים אימונים ?“

רב-אלוף חייט לסקוב

מתוך דברים בשיחת מפקדים

נעורים ובגרות של צבא

סא"ל ד"ר ישראל בר

תכופות נשמעת הגרסה שהמושג „צבא צעיר” זהה עם צבא יעיל בארגונו, רענן במחשבתו, בעל מרץ ותושיה במבצעי. ועוד: — שהגיל הממוצע של הפיקוד מעצב דמות הכוח כולו — ושנעוריו הם המבטיחים כי יפעמו בו הסגולות החיוביות המיוחסות לגיל הצעיר.

אולם מן הדין הוא (וביחוד — בענין הנוגע לבטחון) שלא להסתפק בנוסחאות משכנעות „לכאור” רה, אם כי מופשטות ואולי פשטניות, ויש לבדקן בדיקה עניינית לאור עובדות הסטוריות ולקח מעשי.

ננסה לערוך מאזן היתרונות שמאפיינים את התקופות השונות בחיי הפרט.

מוסכמות הסגולות המציינות את הנוער: כושר גופני, גמישות רוחנית, מרץ ופעלתנות, תפיסה והחלטה מהירות, אומץ והעזה. אך אליה נשכח אמרת משורר גרמני נודע: „במקום יש בו אור חזק — יש גם צל חזק”. בגיל הנעורים יש ומצויים צללים, השקולים לא פעם כנגד יתרונותיו: חוסרי יציבות והיעדר נסיון־חיים — שמהם נובעים גם היירות, שאפתנות בלתי־מרוסנת ובלתי־תכליתית, קושי להפריד ברורות בין מגמה אישית ומגמה עניינית, הפכפכנות, חפזון ויצר־התחרות מופרז.

מגרעות כאלה יש ועלילות להגביל, ואף לסתור, את סגולותיו הנודעות של הגיל הצעיר: לערפל את המחשבה על אף רענונותה; להוליד את ההעזה לאפיק של הרפת־קנות; ולפרקים יקרה כי אומץ־הלב — באם ניוון הוא

אך ורק מתכונות ביולוגיות ושוגה מהרגשת עליונות קלה ושטחית — מתרופף בשעת מבחן אמיתי.

כצדדיו החיוביים של גיל־הנעורים, כן מוסכמים הצדדים השליליים של הגיל המבוגר, בין שמקורם בתופעות ביולוגיות ואם־לאו: איטיות, זהירות, ספקנות, דביקות לקיים וחשדנות כלפי חדש, היסוס לגבי מהלך בלתי־שגרתי והכרעה מרחיקה־לכת.

אך אל נתעלם מכך של „צללים” אלה יש פצוי מה „קרני אור” אחדות — מתינות וצבירת־לקח שהם שורש לשורה של סגולות: בגיל זה המחשבה היא, לרוב, מבריקה־פחות אך יסודית ומעמיקה יותר; הפעולה יתכן ופחות נועזת אך שקולה ותכליתית יותר, ואולי חשוב מכל — במשך שנות חיים מתגבש אצל אנשים סולם של ערכים יציבים ומודד מוסרי — מאכזבים אף במצבי־משבר בהם נשכר לרוב האומץ הגופני־בלבד.

אחר שהתאמצנו לשרטט מאזן (בודאי לא מלא) של סגולות וחולשות אשר לגיל הצעיר ולגיל המבוגר, מת־יצבת שאלת־המפתח: איזו מן התכונות החיוביות הנזכרות דרושות לצבא כדי שיהיה מסוגל למלא תעודתו בכל עת; וכיצד אפשר להקנותן לפיקוד של הצבא. לליבון בעיה זו ניעזר בתופעות אחדות בתולדות המלחמות והכוחות־הלוחמים.

אלילת המלחמה — מזה טעמה?

מצביא מפורסם אמר פעם: „אלילת המלחמה אשה היא וכדרך־הטבע נמשכת לגברים צעירים”. אמנם, מנסחה של אמרה זו, מרשל דה־סכס, סתרה בעצמו: — כי את נצחונו הגדול ליד פונטאנוא קצר כשגילו למעלה מ־70, והרבמטיוס אינו מרשה לו אפילו לעלות על הסוס.

נכון הוא שרבים מגדולי־המלחמה הגיעו לשיא תהילתם בתוקף תנופת הנעורים: אלכסנדר, חניבעל, נפוליון — ותארך הרשימה. אך מוזט אפשר להציב רשימה אחרת: — קיסר, קרמבל, פרידריך, קוטוזוב — ולבסוף גרנט ומולטקה — אשר את עלי־הדפנה שלהם קצרו בגיל מבוגר למדי, או שאף התחילו בו בדרךם כמפקדים. הסטוריונים ופרשנים צבאיים ציינו לא־פעם שהקפאון בשדות המערכה של מלחמת העולם הראשונה נבע מקפאון מחשבת המצביאים של שני הצדדים, שהיו מאובנים מ־חינה פיסית ורוחנית כאחד.

אולם האם עלי־פי הערכה זאת, המוצדקת בדרך כלל, אפשר להוציא משפט סופי? יש לשקול עובדות נוספות מההסטוריה הצבאית.

הנה אחת: לא היה הבדל רב בגיל הממוצע של מפק־דים צרפתיים וגרמניים שהתמודדו במערב־אירופה ב־1940.

אולם מקור נעורי הצבאות ההם היה בראש-וראשונה לא בגיל פיקודם אלא בסדרי החברה ממנה צמחו, בתוכן הרעיוני שפעם בהם.

נכון הוא כי ידועים צבאות, ותיקים לפי שנות קיומם, שעברו עליהם תקופות של התחדשות והתנערות מבחינת ארגון, תפישות ודרכי-לחימה; וכן צבאות, הצעירים לפי סימן-ההיכר הנ"ל, שבהם בלטו דוקא התופעות השליליות, מאותן הבחינות, של בגרות מהירה-מדי.

כדוגמאות — די להזכיר רק את הצבא הגרמני בשל-בים הראשונים של ההתמודדות העולמית האחרונה, ואת הצבא האמריקאי של זמננו.

דוגמאות אלו מלמדות שגם משטר פסול-בתכ-לית יכול לברוא לתקופת מה כוחות מזוינים משוכללים, ואילו סדרי חברה תקינים — אין זה מן-ההכרח כי יבטיחו זאת באותה המידה.

עובדות אלו מוליכות למסקנה שיש עוד שורש נוסף ל"נעורי-צבא", במובן החיובי של המלה: — הדינמיות המקצועית שלו.

ביתר בירור: — צבא שאינו מסתפק בהישגי העבר, המתחסס בהקפדה ובחומרה למשימות הע-תיד, הער לרעיונות והתפתחויות חדשות, ששור-רים בו חילופי דעות חפשיים ואף ויכוח תוסס — צבא כזה הנו צעיר, יהיה אשר יהיה גילם הממוצע של מפקדיו. ואילו בגוף שבו שוררים שביעות-רצון מופרזת לגבי מה שהושג, שגרה וקונפור-מיום — צבא כזה זקן הוא, במובן הרע, גם כשקציניו יהיו בשיא הפריחה הביולוגית.

ממרתנו — המזיגה הנכונה

מה על צבאנו ללמוד מנסיון ההסטוריה ומה-תהליכים בעולם הרחב?

אפשר להגדיר זאת בדברי חכמינו: "תאחו בזה — וגם מזה אל תנח את ידך". כוחות-הבטחון העבריים אינם דוקא בבחינת "נער" בין צבאות העולם; שורשיהם נעוצים עמוק במסורת-יסוד, מחייבת ואף אקטואלית — הן של הבית הראשון והשני, והן של שלושים שנות היאבקות על תקו-מת הבית השלישי.

לא רק מסורת זו אלא אף המשימות הכבדות, שעומדות ותעמודנה על הפרק, תובעות בכל עת את מציאת הסינתזה הנכונה בין סגולות הנעורים וסגולות הבגרות. מצבאנו נתבעת הנכונות למה-לכ"בזק, המתחייבים הן מתנאי המלחמה החדשה

(המשך בעמ' 41)

אך הראשונים היו חסידי תורה צבאית שעבר עליה הכלה, ואחרונים היו אלופי מלחמת-המנוע להלכה ולמעשה — הלכה שיצרו פולר, לידל-הארט ואסטיאן לארדוקא בנעו-ריהם אלא בתקופת הבשלתם המחשבתית, מעשה שהכינוהו פון-סאקט, לוק, גודריאן, וביצעוהו פון-רונדשטט, פון-לאיב, רומל ואחרים, אף הם כולם בני המשים וששים לפחות.

ועובדה נוספת: — נפוצה הדעה כי אחת הסיבות הנכבדות למפלות הצבא הסוביטי ב-1941 היה גילם הגבוה של מפקדי-החזיתות העיקריים, כגון וורושילוב ובודיוני — ושהמפנה לטובת הרוסים בא כשדור המפקדים הצעירים והנמרצים לקח את ההגנה בידים. אכן, דור זה התחנך כמעט כולו על ברכיו של זקן הגנרלים הסוביטיים, המרשל שפושניקוב, ופעל במשך תקופת-ההכרעה בהתאם לתכ-ניות שהכין הלז, בתפקידו כראש המטה הכללי.

לפיכך, נראה שקשה לקבוע באופן חד-משמעי "מה טעמה של אלילת המלחמה". יתכן שתרומה לפתרון חידה זו נמצא לאו דוקא בספרות הצבאית-מקצועית אלא בספרות היפה, בקטע מרומן אמריקאי (לג. ג'ונס) "אח-דים באו במרוצה". שם נאמר: "אשה אוהבת גבר לא מפני שהוא גבוה או נמוך, רזה או שמן, בלונדיני או שחור, צעיר או מבוגר — אלא בגלל מהות-ישותו". אפשר אולי להסביר את התנהגותה המוזרה לכאורה של אלילת המלחמה, והלכ"ירוחה המשתנים תכופות, על פי מלים אלו.

צבא "נעורי" — ביצד?

נמצא, כי ההנחה שהגיל הצעיר בלבד של המצביאים מבטיח סגולות-נעורים לצבא, אינה מבוססת די הצורך על לקח הסטורי; ולפי אותו לקח יש להתחסס בהסתייגות אף להנחה אחרת — שגילם הממוצע של מפקדי יחידות ועוצבות הוא מהגורמים העיקריים הקובעים יעילותם של גופים-לוחמים. ניתוח פרשות-לחימה שאינו מסתפק רק בחזיונות שטחיים — ועוד יותר ניתוח השלבים שהם אולי המכריעים ביותר בחיי צבא, שלבי הכנה והכשרה לקראת הלחימה — ויכוח בעליל שלמפקד הטקטי דרושות סגולות הנעורים והבגרות לפחות במידה שזה.

אין זאת אומרת שבתולדות המלחמה לא הופיעו "צב-אות צעירים" שהיתה להם עליונות לעומת "צבאות מזדק-נים". כאלה היו כוחות מלחמת-השחרור של ארצות-השפלה לעומת אויביהן הספרדים; החטיבות השבדיות של גוסטב אדולף לעומת שכירי הקיסר; חיילי ושינגטון לעומת הב-ריטים ובני-בריתם; מחנות המהפכה הצרפתית לעומת הגייסות המאובנים של אירופה הישנה.

ט"ו שנה לכניסת החי"ל לחזית הקרב באיטליה

10	משה שרת	בהתנדב עם
12	רב-אלוף ח. לסקוב	תרומת הבריגדה לצה"ל
		● חילות-יסוד :
15	אל"מ א. יריב	ארגונו ואימונו של חיל-הרגלים בחי"ל
19	רס"ן ה. פפרמן	אימוני החי"ל באיטליה
21	אל"מ ש. עשת	חיל-התותחנים של החי"ל
28	אל"מ ד. חירם	כיצד צמחו הסוללות הראשונות
		● שלוחות-סיוע של הרגלים :
31	אל"מ י. פריהר	המרגמות בחזית
35	רס"ן י. אהרון	המק"בים בבריגדה
38	סא"ל מ. שרוני	מחלקת החבלנים
		● אל שטח-ההפקר :
42	אל"מ י. הררי	פטרולים בחזית
44	רס"ן י. סלומון	המרגמות מסייעות לפטרולים
45	רס"ן ר. גור	השליטה בשטח-ההפקר
		● הצלפות :
48	סא"ל א. אלירז	צלפים בבריגדה
53	"צלף"	צלפים בתפקידי תצפית
		● הארגון לחיים בחזית :
58	סא"ל א. שי	שגרת חיים בחזית
61	אל"מ ע. גלבר	האפסנאות בחי"ל
66	רס"ן י. דורות	הטיפול בסוגית "כח-אדם"
		● הרהורים :
67	אל"מ מ. בן-גל	על החי"ל ועל הנסים

בהתנדב עם

עלילת ההתנדבות של בני הישוב ובנותיו במלחמת-העולם השניה היא פרק מפואר בהיסטוריה הישראלית של זמננו. כל מי שהיה שותף בגופו לעלילה זו של גבורה וקרבת, שירות וסבל, מאמץ וכיבוש — תרם במפעלו הצנוע, עלידי מלוי חובה בשעת חירום, תרומה ישירה לעיצוב עתיד עמו. בוכות חמישה הישנים קנתה תנועת ההתנדבות הזאת את עולמה.

ראשית, היא שיותה לישוב העברי — בטרם הגיעו לעצמאות — מעמד של עם לוחם וזיכתה אותו מבחינה מוסרית בכרטיס כניסה למשפחת העמים העצמאיים. מיליון היהודים שנלחמו בצבאות בעלי-הברית נגד התלין של עמם ועוכר המין האנושי — התגייסו בתוקף חוקי ארצות מגוריהם. לעומת

זה, רבבות המתנדבים והמתנדבות בארץ התייצבו במערכה מתוך התעוררות רצונו הלאומי החפשי של העם היהודי שפעם בקרב הישוב והתנועה הציונית ועליפי צו מוסדותיהם הנבחרים, שלא היתה להם אז שום סמכות של כפיה. התנדבותם ומלחמתם הפגינה בשעת הרת עולם את דבר תקומתו של עם יהודי בארץ אבותיו, המחשל גורלו בידי עצמו ותובע לו זכות ומעמד של חבר שיהזכריות בקרב אומות העולם.

שנית, היא סייעה לליכודם של בני הישוב מעדות ומשדרות שונות להטיבה לאומית וחברתית אחת, צירפה את כולם יחד בכור המצרף של מבחן עליון לכושר סבלם ולעוז רוחם והפיחה בהם רוח של מסירות לעמם ועמידה על כבודו בשער־בת־רבים. הפלוגות היהודיות שהיו פזורות ברחבי הזירות של מערב אסיה, צפון אפריקה ודרום אירופה היו גיבושי כוח יהודי במעטה צבא זר — תאים של חיים יהודיים וארץ־ישראליים עצמיים שהתגלמו במחנות צבא, שאבו תוכן וחישלו נכס־עתידי מחיות המלחמה הגורלית.

שלישית, עלידי גולת הכותרת שלה — החטיבה היהודית הלוחמת — זכתה התנועה כולה להגשים את משאת נפשה, אליה נססף העם כולו, בהניפה את דגל ציון בחזית הקרב עם אויבו בנפש. ההתנדבות העברית למלחמה היתה כרוכה במאבק מר וממושך על זכות המתנדבים להלחם — על זכותם להגיע במקובץ לקו ראשון של המערכה על דגלם העצמאי ובשם הלאומי המפורש, על־מנת לנקום כלוחמים את נקמת אחיהם שהובלו כשיות לטבח. בהגשמת השאיפה הזאת, שפעמה בלב רבבות, זכו אלפים בשמו ובכוחו של המחנה כולו. הבריגדה היהודית, שפעלה בחזית ארבעים יום והשתתפה בהכרעת האויב בצפון איטליה, שימשה סמל לאומי בולט גם להמוני לוחמים יהודים בצבאות בעלות־הברית, שזהותם טושטשה ונעלמה במערכה הכללית.

רביעית, ההתנדבות היתה זרוע שלוחה מהעם הנגאל בציון אל הגולה הדוויה והנשמדת. זו היתה משלחת־ישע המונית של הישוב אל קיבוצים יהודים נידחים בארצות המזרח ואל שארית הפליטה בגיא־ההריגה של אירופה. כל יחידה עברית שנקלעה למקום ישוב יהודי בצפון אפריקה הפכה מיד לנקודת מוקד של תחית ההכרה הלאומית, חינוך עברי, הכשרה חלוצית, כמיהה וכוננות לעליה. במהלך שחרורה המתקדם של איטליה הופיעו חיילי הפלוגות העבריות למיניהן לפני מחנות־שארית הפליטה כשליחי ישועה ופדות, כנושאי הכבוד הלאומי שנגאל מחילול, כמבשרי שחרר־העתידי אחרי ליל היסורים האפל. עם תום הקרבות לא נסתיימה עלילת הבריגדה אלא נפתח בה פרק חדש ומזהיר. דגלה היה לנס כינוס הפזורים והעפלתם לארץ. שיירות מכל קצות היבשת העקובה מדם נהרו לאותה פינת קסם בה התרכזה באלפיה נציגות ארץ־ישראל הלוחמת והמצילה.

חמישית, התנועה הזאת היתה שלב בכיר־ערך, ואפשר מכריע, בשלבי צמיחתו וגידולו של הכוח העברי המזוין עד להיותו לצבא ההגנה לישראל. כלי־נשק לא ידענום במחתרת ההגנה, ענפי שרות צבאי שהיו זרים לנו, טכסיסי קרב ושיטות ארגון שנשארו בשבילנו כספר החתום — היו נחלתנו במלחמה העולמית האחרונה ונתגבשו במסגרת הפלוגות והחטיבה לנכסי יסוד של נסיון ודעת. הפיקוד העברי הצעיר נחל כיבושים חדשים של כושר ויעילות. אוצרות אלה של כוח־אדם והתמחות מקצועית שנרכשו על־ידי פעולה גלויה וסדירה ברשות זרה הצטרפו בפרוץ מלחמת הקוממיות אל הכיתות שנתחשלו בכור ארגון ההגנה וחטיבת הפלמ"ח מתוך פעולה נסתרת ונועזה ברשות עצמאית. שתי שלוחות אלו בהשתלבן הקימו יחד את צבא ההצלה והמגן לעצמאות הישראלית, אשר אויבים וממו וניסו להחניקה באבה.

מתוך הספר „התנדבות“ שהופיע
בעשור לכניסת הבריגדה לחזית

תרומת הבריגדה לצה"ל

רוחם של משרתי הבריגדה קובעת הלכה-למעשה רבות ושופעת מורשת גדולה שאנשים אלה הביאו עמם. אצטט מכתבו של חייל מהגדוד השני שביטא הרגשתו על הגדוד בימים הראשונים של צה"ל: —

„מן האנשים נדרשה משמעת — ולא להיות, אנשי אמן ('Yes-Men') ההכרה שכל אחד כפוף בראש וראשונה למפקד, לרצונו של המפקד ולו הוא חייב דין-וחשבון על מעשיו, הולידה עבודת-צוות טובה ולויאליות בעבודה.

דעת הקהל והתחבבות על הציבור היו תופעת-לואי ותולדה של משטר-עבודה ויחסי-עבודה הוגנים, ולא מטרה כשלעצמה שניסו להשיגה בכל מחיר, ולו גם במחיר של חבלה חמורה בעבודה ופגיעה בחוקי הלויאליות האלמנטריים. מפקדים לא קבעו דעתם של מפקדי-המשנה שלהם לפי מה שדווח להם עליהם מלמטה. מאידך גיסא, מפקדי-המשנה לא ביקשו לרכוש את דעת הקהל של פיקודיהם באמצעים זולים, לרבות הוכחת חוסר לויאליות למפקד הגבוה-יותר.

היו קיימות דיסקרציה ולויאליות — אופקית ואנכית. לא זכור לי מקרה שבו ידעתי אי-פעם בתוך הקריירה הארוכה-יחסית שלי בגדוד, יותר ממה שתפקידי ודרגתי חייבו אותי לדעת. לא-פעם חרה לי הדבר, אבל היום אני גאה על כך שעניינים חשובים, פרסונליים וארגוניים, שהתבשלו מתחת לאפי, לא הגיעו אף פעם לידיעתי לפני מועד פרסומם החוקי. לא היו, אנשי-סוד, שעמם התבשלו העניינים ושאתם נחתכו דברים חשובים, וכן גורלם של אנשים גבוהים-יותר בדרגה.

לא היו, חיילים מיוחסים, וחיילים נחותי-דרגה. הטבח הטוב קיבל את אותה הערכה ואותה תשומת-הלב כמו המקלען הטוב. הרביטוראי אשר-על-המזון הרגיש את עצמו שווה-זכויות בגדוד למכ"ח-הצלפים, ואיש לא חשב אותו לפחות-ערך. מבחינה זו היה הגדוד צות מושלם שכל אחד בו הרגיש את חזות-היצירה, היה גאה על מקצועו ועל הישגיו והשתדל לעשות את תפקידו בדרך הטובה ביותר. ואותו דין היה קיים לגבי קביעת מעמד שווה לביה"ס לבישול ולביה"ס לפיקוד קרבי. הגדוד, ובבוא העת גם סגל הפיקוד שלו, קלט בצורה נאה עשרות אנשים יוצאי אסכולות שונות, ותוך תקופה קצרה הפכו הסמל מן החפצים לסמל קרבי ויוצא הפלמ"ח למדריך ולמפקד שווה זכויות מכל הבחינות; ודברי כל אחד מהם מצאו תמיד אוזן קשבת. לא שמעתי איש בסגל-הפיקוד המתלונן כי קופח או שדעותיו לא זכו לתשומת-לב עקב היותו יוצא אסכולה זו או אחרת.

גרעין הפיקוד בא אמן מאנשי הגדוד, אבל תוך תקופה קצרה נעשתה בו מוזיגה אידיאלית ולא הכריע שום שיקול אחר אלא טובת הענין.

היעילות בעבודה והתפוקה היו גדולות מאוד ביחס למספר האנשים שביצעו אותה. השאיפה היסודית — שאמנם הוגשמה עד תומה — היתה ליצור סטנדרטים מתקבלים-על-הדעת, שאותם חייב כל אחד להשיג, לתרגל ולדעת. נמנענו מלרדוף אחרי פתרונות בעלי שיאים אקרוב-טיים, שקשה להגיע אליהם וקשה להדריך בהם, אלא נקבעו רמות המאפשרות עבודה יעילה והנרכשות במהירות מתקבלת-על-הדעת.

היתה נהוגה פשטות בלתי-רגילה בעבודה. חיפשו תמיד את הצינורות הקצרים ביותר והמהירים ביותר, וזמן-עבודה יקר לא בזבזו על דיונים תפלים. נקבעה תכנית, ובדרך-כלל נתקבל הפתרון הפשוט ככל האפשר, והיתה עקביות בביצוע המהלכים. גם בגדוד וגם בפיקודו היתה הרגשה שכל דבר מתבצע בידיעתו ולפי רצונו המפורש של המפקד. לא היו דברים, גדולים כקטנים, שהתנהלו מעצמם. בכל הורגשה ידו של המפקד: החל בנקיונם של פחיהאשפה וכלה באורח לחימתו של הגדוד.

בגדוד הורגלנו לראות איש בדרגה אחת במשך הרבה שנים. זה הוסיף ליציבות הגדוד, וידא שבעלי התפקידים היו בקיאים בעבודתם.

*

השם „ברייגדה“ או „חי“ל“ כלומר „חטיבה יהודית לוחמת“ אומר דברים שונים לאנשים שונים. לחברי ולי, משמעותו של השם „חי“ל“ הוא קודם כל הגדוד השני, שלגבי דידנו היה ה„גדוד שאין לו למי להיות שני“ : — אימונים, לחימה, שמירה, הברחת עולים, רכש, מאבק על זהות עברית ודגל עברי, הכנות להקמת צבא יהודי — ובתוך כל אלה חברות, חברות לשמה, של שותפים למאבק. אכן, לאלה שלא שירתו בברייגדה — היו בודאי אנשיה מוכרים בראשית ההתנדבות בתור „שליחים“, ובשחרורם מהצבא ב־1946 — בתור „אלה ששירתו בצבא הבריטי“. בשביל כמה וכמה בריטים מסמל השם „ברייגדה“ או „חי“ל“ את „אלה שעשו לנו צרות“. לעומת זאת אמר סאָר וינסטון צ'רצ'יל, עם סיום הקרבות באיטליה :
"To the Jewish Infantry Brigade Group who fought in the front line with courage"
פנים שונות, ראיות שונות.

לא קל על-כן לכתוב הקדמה. אנסה לגעת על קצה המזלג בכמה עיקרים, ויסלחו לי חברי אם בדברי אמעית גבורתם, מסירותם, חירוּף־נפשם ותרומתם לצה"ל. השאלה שעליה יש לענות — ולשמחתי אפשר לענות — היא האם השיגה הברייגדה שלנו את תעודתה ?

כשהתגייסנו, הודיעו לנו, לאנשי ההגנה שבמחתרת, את תעודתנו כך : —

א. להילחם בנאצים כאדם ;

ב. להילחם בנאצים כיהודי ;

ג. ליצור מגע עם יהדות אירופה ;

ד. להיות גרעין להקמת צבא עברי.

חדורי שליחות וחובה כאחד ביצענו את התעודה בשלמותה, ובאנונימיות העשויה רק להוסיף הערכה למבצעים.

תעודה זו הושגה במלואה על פני שנות הארבעים. רק מעט נכתב על תקופה זו, כי רוב השותפים לאירועים האמינו במעשים — ויתכן גם מפני שטרם קם מישהו שידע לעשות זאת. יתכן שמספיקה ההקדשה של צ'רצ'יל לענות על שתי המשימות הראשונות, אלא ששתי אלו הריהן קשורות בשתיים האחרות. ללא נצחון בעלות-הברית לא היינו משיגים את המשימה השלישית ; וללא הנסיון שנרכש בצבא הבריטי לא היתה מושגת המשימה הרביעית.

זכורים לי דיונים סודיים שנערכו בשנת 1947, שמתפקידם היה להעלות תשובות על השאלות הבאות : —

א. האם ההגנה והפלמ"ח מאומנים ומסוגלים להילחם נגד צבא סדיר ?

ב. כיצד להילחם בצבא סדיר של ארצות-ערב ?

ג. מה לעשות למען נוכל לבצע לחימה זו ?

ניתן לומר כי באופן כללי נתקבלה דעת אלה ששירתו בבריגדה ובצבא הבריטי, ונסיונם יושם להקמתו של צה"ל על כל זרועותיו.

*

למעשה, כאשר אני מסתכל לאחור כדי לסקור את תרומת הבריגדה ואנשיה לצה"ל — איני מוצא אפילו מקום אחד שלא זרם אליו נסיונם של חיילים אלה. נסיון וערכי-לחימה מהימים ההם הועברו על-ידי חיילים אלה — חלקם אלמונים וחלקם מוכרים — שהפכו אותם לנחלת צה"ל. אין חיל, אין זרוע ואין מבנה שלא יהיה בו יסוד אשר הועבר אליו, הותאם ופותח ע"י אנשי הבריגדה.

יהיה אשר יהיה החתך שבאמצעותו ניגש לבחון תרומה זו — אם לפי ערכי-לחימה ואם על-ידי ערכי-מנהלה, אימונים או ארגון, חיל-רגלים, שריון, ארטילריה, הנדסה, אספקה, תובלה, חימוש, מודיעין, קשר, משטרה צבאית, פרקליטות וכ"ו או בחלוקה הזרועית של כוחות יבשה, אוויר וים — אין נושא, אין מונח, אין צעד שלא נשען על הנסיון שנרכש בשירות בצבא הבריטי ולא נשאב מתוכו. ואף אם ננסה להראות את תרומתם באור שגל שליבי הלחימה שמאחורינו — תיתקל העין לא רק בדברים שנאמרו ונכתבו, אלא אף באלה שבוצעו בהשקט ובבטחה.

וכאשר נראו משרתיה אלה של האומה צועדים במרס 1955, ברחובותיה של תל-אביב, היתה נסוכה על פניהם הבעה אחת — של המשימה שהושגה במלואה.

ארגונו ואימונו של חיל הרגלים בחי"ל

אל"ם אהרון יריב

ארגון

רובים קנדיים "רוס-אנפילד" ומקלעים "הוצ' קיס" (שלושה למחלקה). לא היה לה כל רכב אורגני, ובמידת הצורך השתמשה ברכב שכור. משנתרבה מספר הפלוגות (שצוינו במספרים זוגיים — ליהודיות; ובמספר-פרד — לערביות) והתעוררה בעית השליטה עליהן, הוחלט לאגדן לגדודים. יחד עם זאת שונתה גם ההשתייכות הרגימנטית. עד אז היו הפלוגות-העצמאיות מעין "סניף פלשתינאי" של ה- Buffs (שהוא כינויו של "רגימנט מזרח-קנט המלכותי" בשל הצבע הצהבהב-האדמדם של צוארניו מקטורני-השרד ושל קיפוליה-ה"גרביות" שלהם, שהיו נוהגים ללבוש חיילי הרגימנט מאז המאה הי"ז ועד ראשית המאה-העשרים), והן נקראו Buffs Palestinian. ואילו עם הקמת הגדודים הוכרו גם על יצירת ה"רגימנט הארצישראלי" (Palestine Regiment) המיוחד, אשר לו גדודים יהודיים וערביים (אף כי אלה האחרונים לא הגיעו להרבה יותר מגדוד אחד).

בתחילתו היה הגדוד בעיקר מסגרת מנהלתית רופפת. בזמן הראשון אף לא נשתנה כלל הרכב הפלוגות; ופרט ל-5 פלוגות הרובאים הכיל הגדוד רק מפקדת-גדוד מצומצמת ביותר: — מג"ד, סמג"ד, שלישי, רס"ר, פקיד-ראשי ו-2 פקידים-עוזרים. בהמשך הזמן, ובמיוחד לאחר ששנים מן הגדודים (הראשון והשני) יצאו את גבולות הארץ, התגבשה המסגרת הגדודית גיבוש-יתר והלכו-והתארגנו למעשה גם פלוגות-מפקדה גדודיות, עם מחלקות-קשר וכיו"ב; פלוגות אלה נבנו מ-מחלקות-המפקדה של הפלוגות הרובאיות. הנשק שביחידות שופר בכמות ובאיכות (כך הוחלף מקלע "הוצ'קיס" במקלע "ברן") והוקצב מספר ידוע של כלי-רכב אורגניים.

גיבוש המסגרת הגדודית היה חזק ביותר בגדוד השני, בעיקר בשל היותו מרוכז כולו, בת-קופת-אימונים ממושכת, במקום המרוחק מכל ישוב — אי-שם בקיראנאיקה. תוך תקופת-אימונים זו נתארגנו למעשה בהדרגה — ארגון רא-שוני מאולתר ו"בלתי-רשמי" — גם מחלקות הנשק-המסייע (נ"ט ומרגמות). וכל זאת — בעוד המסגרת התקנית היא זו של מפקדת גדוד וחמש פלוגות-רובאים — וחסל.

עם הקמת החטיבה, שאת יחידות-היסוד שלה היוו שלושת גדודי-הרגלים היהודיים של ה"רגי-

ארוכה היתה דרכו הארגונית של חיל-הרגלים בחי"ל. ציוני-הדרך בתקופת האקדמות הארגוניות הם גם ציוני-הדרך בגיבושה של הרוח היהודית הארצישראלית בתוככי צבא-הוד-מלכות. שלושה הם הציונים-והשלבים:

- פלוגות-רגלים עצמאיות בשנות 1940-1943.
- גדודי-רגלים עצמאיים בשנות 1943-1944.
- חטיבת-רגלים מוגברת עצמאית בשנות 1944-1946.

כל אחת מצורות-הארגון הנ"ל נבעה מן היעוד שהועידו בפרק-הזמן הנתון לחיל-הרגלים ה"פלשתינאי" (היהודי — והערבי) ומן המשימות שהוטלו עליו. בתחילתו היה היעוד: — יחידות חיל-מצב (Garrison Troops) והמשימות: — שמירה על מתקנים צבאיים (מחנות-שבויים, בסיסים לתחמושת, למזון וכיו"ב) וליווי רכבות ושיירות צבאיות.

הפלוגה העצמאית, שכללה כ-200 איש ובראשה מיור (מקביל לרב-סרן), היתה צורת-ארגון מת-אימה למשימות שהוטלו אז על חיל-הרגלים; היא איפשרה שליטה טובה ולא דרשה אמצעים מרובים הפלוגה היתה בנויה מ-4 מחלקות-רובאים ומחלקת-מפקדה. לפלוגה היה בדרך-כלל נשק קל בלבד: רובים בריטיים "לי-אנפילד" או

הגדוד היה מצויד היטב ברכב ועמדו לרשותו כ-100 כלי-רכב אורגניים.

בתחילה היו שלושת המג"דים והסמג"דים ברי"ט, וכן גם חלק מקציני-המטה במפקדות הגדוד דיות וחלק מהמ"פים. רוב המ"פים וכל המ"מים היו יהודים.

במבנה הארגוני הנ"ל התכוננו גדודי-הרגלים לכניסה לחזית — ובו תפסו מקומם בחזית באביב 1945.

אימון

בבואנו לסקור את פרשת אימונו של החי"ל, עלינו לזכור שבהיוסד החי"ל היה כבר מאחורי חלק גדול מאנשי חיל-הרגלים שבו שרות של 3-4 שנים. האימון הבסיסי שניתן לכולם ב-בסיס-הטירונים בצריפין, במשך 8-12 שבועות, היה מוקדש ברובו להקניית הרגלי השגרה הצבאית הבריטית, לביסוס המשמעת הצבאית ולאימון בנשק.

נושאי האימון העיקריים היו: תרגילי-סדר (שתפסו מקום נכבד ביותר בתכנית האימונים), אימון בנשק-קל (רובה, כידון, רימון ומקלע) ואימון גופני. אימוני-שדה כמעט ולא באו לידי ביטוי באימון-הבסיסי.

האימון לאחר בסיס-הטירונים לא היה מתוכנן ומכוון כל עיקר. היחידות עסקו בתפקידי מש"מר וליווי, ורוב המפקדים הבריטיים התעניין

בעיקר בהופעתם של אנשי היחידה. מכאן ענינם בתרגילי-סדר ובאימון גופני. נוצר מצב, שבו תקופת-אימונים אשר כללה גם אימוני-שדה,

מנט הארצישראלי, היה צורך להתאים את ארגון של גדודים אלה למתכונת הנהוגה בגדודי החי"ר הבריטיים בתקופה הנידונה של מלחמת העולם (1944). שינוי זה במבנה גדודי-הרגלים ובארגונם בוצע במהירות ובקלות; ותוך זמן קצר היו כל הגדודים מאורגנים ומצויידים בהתאם לתקן-המלחמה של גדוד-רגלים בריטי. אנשי הגדודים ראו בכך ביטוי ברור למעמדם החדש והיו גאים על השינוי כעל הישג חשוב. אכן, היה זה הישג; שהרי השינוי הארגוני היה רק תוצאה של שינוי היעוד. מגייסות שנועדו למלא תפקידים בעורף בלבד — נהפכו הם לגייסות שנועדו למלחמה באויב השנוא.

כל גדוד, כלל מעתה 4 פלוגות-רובאים, פלוגה מסייעת ופלוגת-מפקדה.

בפלוגת-הרובאים היו 3 מחלקות ומפקדת פלוגה. מחלקת-הרובאים בנויה היתה מ-3 כיתות, בנות 10 אנשים כ"א, ומפקדת-מחלקה. הרכב הכיתה היה: — מ"כ (רב"ט), 6 רובאים מצויידים ברובה הבריטי MK 4 וחולית-מקלע עם סמ"כ (טר"ש) ו-2 מקלענים ששירתה את המקלע "ברן". המ"כ והסמ"כ היו מצויידים בתת-מקלע "תומפ"סון". מפקדת-המחלקה כללה: — מ"מ (לויטננט-משנה — סג"מ, או לויטננט — סגן), סמ"מ (סמל), רץ מחלקתי, חולית מרגמה 2 אינץ' בת 2 אנשים וחולית "פיאט" בת 2 אנשים; בס"ה — 37 איש. מפקדת-הפלוגה כללה: מ"פ (מיוז — רס"נ), סמ"פ (קפיטן — סרן), רס"פ (רב-סמל), אפסנאי-פלוגתי (סמ"ר), פקידים ומחסנאים — בס"ה כ-120 איש.

בפלוגה-המסייעת, שבראשה עמד מ"פ בדרגת קפיטן (סרן) — ללא סגן — נכללו המחלקות הבאות: מחלקה נ"ט עם 6 תותחים נ"ט בני 6 לטראות (התותחים היו גרורים, או מוסעים על גבי משאיות מיוחדות); מחלקת מרגמות בנות 3 אינץ' ובה 6 מרגמות המוסעות בוחלילים מסוג נושאי-ברן; מחלקת מק"ב על זחלילים, עם 6 מק"בים "ויקס"; ומחלקת-חבלנים-פלסים. פלוגת-המפקדה כללה מחלקת-קשר, מחלקת-מפקדה, מחלקת-מנהלה ומחלקת-חובשים. מחלקת-המפקדה כללה בין-היתר גם את מפקדת-הגדוד, את כיתת-המודיעין ואת כיתת-הצלפים.

טקטיקה-זעירה. בקורסים אלה ראו הם עצמם כ"שליחים"; ובחזרם — עשו כמיטב יכולתם כדי להפיץ בקרב יחידותיהם את התורה שלמדו. אותם קצינים שפעלו כנזכר לעיל בהמרצת האימונים, ידעו גם לנצלם יפה ולשלבם באופן מועיל בפעילות-האימון.

גם זאת ניתן לציין: בעוד שבאימון בנשק התבססה ההדרכה בעיקר על ההלכה שנלמדה על-ידי הקצינים והסמלים בבתי-הספר הצבאיים הבריטיים — הרי באימוני-השדה הסתמכו המדריכים בהרבה על התורה שלמדו בשורות ה"הגנה".

לאחר ארגון הגדודים חלו תווזה והתקדמות גם בענין האימונים. המסגרת הגדודית איפשרה תכנון טוב-יותר של התעסוקה; ובעקבות זאת — גם תכנון טוב-יותר של האימונים. מדי-פעם ניתן היה לשחרר אחת הפלוגות לתקופת-אימון בים רצופה. ה"מזל" שיחק במיוחד לגדוד-השני, שחנה אי-שם בקיראנאיקה כשהנו משוחרר מ"תפקידי משמר וליווי ויכול לעשות מאמץ מרוב כו, מתוכנן ורצוף בשטח האימונים, במשך תקופה של קרוב לשנה. בסיומה של תקופה זו — עם בוא הקמת החטיבה — נמצא לכן הגדוד השני ברמת-אימון גבוהה מיתר שני הגדודים. בעיקרו של עול ההדרכה נשאו בכל התקופה ה"נ"ל, בהתאם למסורת הבריטית, הסמלים — כשהם מודרכים ומכוונים על-ידי מספר מצומצם של קצינים יהודיים, חברי "הגנה" ותיקים.

את האימונים בתקופה הנסקרת, כפי שהשתקפו בגדוד השני, ציינו הדברים הבאים:

- פיתוח כושר גופני מעולה;
 - השגת רמה גבוהה בתפעול נשק-קל;
 - השגת רמה גבוהה בשדאות;
 - השגת רמה גבוהה באימון הטקטי של היחידה הקטנה (כיתה ומחלקה).
- הבריגדה במדבר

אימונים בחציית נהר

נראתה בעיני האנשים כפרס! אנשי יחידות החי"ר חשבו תמיד על יעודם הלוחם — ולכן ששו לכל הזדמנות שבה יכלו להגביר כושרם לקרב. אך יש לציין כי היתה גם אפשרות לקצינים יהודיים (וגם לגויים כמובן), שרצו בכך, לקדם את האימונים ביוזמתם-הם. כך היינו עדים למחלקות ולפלוגות שעברו אימוני-שדה מקיפים ואינטנסיביים הודות ליוזמתם של קצינים יהודיים. אימונים אלה לא יכלו אמנם להיות מתור-כננים לטוח-ארוך, אבל הם היו מוצלחים מבחינת השימוש המושכל בזמן המוקדש לתקופות אימונים רצופות, ובמיוחד הצטיינו בניצול זמן פנוי לאימונים תוך תפקידי-שמירה! במספר פלוגות אף הגיעו לכך, שוב הודות ליוזמתם ולמרצם של קצינים יהודיים לא-רבים, שתקופות השמירה נוצלו לאימונים-מכונים (בנשק קל, אימוני-שדה לפרט, וכיו"ב) במסגרת תקופות-אימונים רצופות, בהן אפשר היה להתרכז באימון היחידה הקטנה בשדה.

יש לזכור כי נמצאו מפקדים בריטיים שהיה להם ענין בקידום האימונים. אך מאידך-גיסא היו כאלה שענינם היתה צרה בכך, ואשר עשו כמיטב יכולתם כדי להצר צעדיהם של אותם קצינים יהודיים אשר ניסו לפרוץ את מסגרת האימונים הצרה. כשם שבמשך שנים התנהל מאבק של יחידות-החי"ר היהודיות על מעמדן, כן גם התנהל למעשה מאבק רצוף על זכותן לאימונים מלאים אינטנסיביים לתפקידי-לחימה. במשך אותה תקופה נשלחו גם קצינים וסמלים רבים לקורסים שונים בבתי-הספר הצבאיים ש"במזה"ת. היו אלה בעיקר קורסים לנשק ול-

מוקדשות לשינה ולמנוחה. פרק-אימון זה, של הפיכת "הלילה ליום", נתן אמנם חומר רב בידי הליצינים — אך מאידך גיסא, היה הוא גם יעיל מאוד, הגביר את בטחונם העצמי של האנשים בלילה והוסיף רבות לתחושת-הלילה שלהם.

באשר לאימון המפקדים, הרי היתה זו "חוליה חלשה"; ופרט לאימון מפקדי-כיתות לא נעשה הרבה במסגרת היחידות עצמן. אורגנו בגדודים קורסים אינטנסיביים ויעילים למ"כים, שנמשכו 6-8 שבועות והקיפו את כל הנושאים שבתחום פעילותו של מ"כ, כולל פרק נכבד של אימון המדריך. בשביל יתר המפקדים לא התנהל כמעט כל אימון מיוחד, והם קנו דעת בקורסים בבתי-ספר צבאיים ותוך לימוד עצמי.

יש לזכור שכל ההישגים שצוינו לעיל, הושגו על אף המסיבות הבאות:

— האמצעים שהועמדו לרשות האימונים היו מינימליים (הכונה לעזרי-אימון, תחמושת ו-רכב);

— בשלבים ידועים המפקדות-הממונות-הברי-טיות לא רק שלא עודדו אימונים אינטנסיביים, אלא אף השתדלו להגבילם.

אשר הושג — הושג בעיקר הודות למסירותם של אותם סמלים וקצינים אשר נשאו בעול ההדרכה והודות לרצונם הטוב והתלהבותם של החיילים עצמם.

עם הקמת החטיבה והעברת הגדודים לאיטליה החלה תקופת אימונים נמרצים, כהכנה לקראת הכניסה לחזית. כאן, כמובן המצב היה כבר שונה בתכלית; כי מפקדת החטיבה, וכן גם המפקדות-הממונות, היו מעונינות לקדם את האימונים ככל האפשר. כך הועמדו לרשות אנשי החטיבה מקור מות רבים בקורסים שונים בבתי-הספר הצבאיים, וכן הוקצבו כל האמצעים הדרושים לניהולם של אימונים יעילים.

פיתוח הכושר הגופני המעולה הושג על-ידי תרגול רב במעבר מסלול-מכשולים קשה, מס-עות ארוכים בחגור מלא (מסעות רגילים — ומס-עות מאומצים ומזורזים) — וכן כתוצאה מהקפדה על כך שחלק גדול מהתנועה בשדה ייעשה בריצה.

רמת-ההדרכה הגבוהה בתפעול נשק-קל, תרגול-חוזר בתפעולו הטכני של הנשק ותרגול רב בתפ-עולו הטקטי בשדה — הם שהביאו לידי ההישגים הגבוהים בשטח זה. האימון כלל את כלי-הנשק דלקמן: — רובה וכידון, מקלע "ברן", תת-מקלע "תומפסון", מרגמה 2 אינץ', ו"פיאט".

באימוני שדאות התבססו לא-מעט על מה שנלמד בהגנה; אך הוספנו לכך את לקחיו של הצבא הבריטי מקרבות-מלחמת-העולם. היחידות הגיעו לרמה גבוהה בשדאות — הן בשל העובדה שבמשך השנים חזרו והתאמנו רבות במקצוע זה, והן בשל כך שבכל שלבי האימון היתה הקפדה מיוחדת על נקודות-הדגש של שדאות.

האימון הטקטי התבסס בעיקרו על פעולת פט-רולים וכן על תרגולת-הקרב כפי שהונהגה אז בצבא הבריטי. מן הראוי לציין שתרגולת-הקרב לא גרמה לסכמטיות, והמדריכים והמפקדים ידעו לישם ולסגל היטב את התרגולות לתנאים ולמסי-בות. ללא ספק, סייעה לכך העובדה שהיה אז מצוי זמן רבי-יחסית לתרגול ולעיכולו של הנושא. בשטחי-האימונים הלכו ונכבשו הגבעות בזו-אחר-זו — וכעבור זמן מה אול "מלאי" הגבעות, והיה הכרח למצוא שטחי-אימונים חדשים. כן הוחל באותה תקופה גם ביציאה ל"סדרות", אם כי שיטת-אימונים זו לא הגיעה אז לפיתוחה המלא.

תשומת-לב ניכרת הוקדשה גם לאימוני לילה; ואלה הגיעו לשיאם בגדוד השני, כאשר הפכו שם במשך שבועיים את הלילה ליום: כל החיים והאימונים התנהלו בלילה ואילו שעות היום היו

סמל הרגימנט
הארצישראלי

אימוני

החי"ל

באיטליה

רס"ן הלל פפרמן

בחורף 1944 הועמדה החטיבה-היהודית-הלוחמת ("החי"ל"), המוקמת-והולכת, בפני בעית הכנתה למלחמה, בזירת המלחמה באיטליה.

אופי המלחמה בחזית-איטליה באותו פרק-זמן היה מעיקרו — ולגבי שני הצדדים-הלוחמים — קרבות פטרולים מכל הגדלים, עם נסיונות להדירה לעומק ולתפיסת שטחים.

קרבות אלה דרשו כושר מעולה של הלוחמים: בשליטה בנשקם, בניצול הקרקע, במיצוי האפשרויות שמעניק הלילה, בתפעול כיתה ומחלקה (וברמה גבוהה-ביותר — הפלוגה), וכן כושר תפעול יחידות-הסיוע הגדודיות. מעל-לכל דרושה היתה לביצוע משימות-קרב אלה רמה מעולה ביותר של יכולת גופנית (זמן שהייתה של יחידה באיזור-הקרבות היה לפי-המקובל 17 יום — ובדרך-כלל אף הוארך משך זמן זה מחוסר יחידה מחליפה; מכאן מובנת ההדגשה של הרמה הגופנית הנדרשת).

אימון אנשי ה"חי"ל" בטרם-היוצרו הוגבל לאי-מון בנשק-האישי, אימון גופני, שדאות, אימון כיתה ומחלקה, ואימון מוגבל בפלוגה. הקצינים

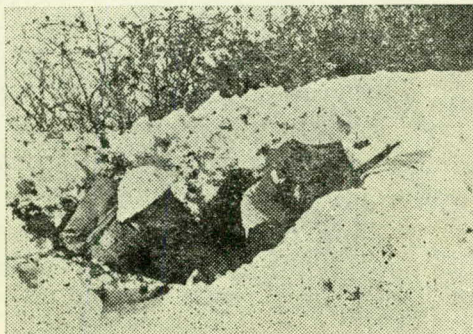
והחיילים שירתו ברובם כ-3 עד 4 שנים, והמשמעת היתה טובה.

חסר היה לחלוטין הידע בנשק-המסייע הגדודי, בכל שטחי הקשר, ובתפעול הגדוד כיחידה לוחמת שלמה; ונקל להבין כי כזה היה המצב אף לגבי השימוש בסיוע אוירי או סיוע ארטילרי מכל הסוגים, או שיתוף-פעולה עם שריון (למספר קצינים היה אמנם הידע באלה או אחרים מן השטחים הנ"ל, מתוך קורסים שעברו בתקופת שירותם). המשימות היו אם-כן גדולות למדי ומשך-הזמן — 4 חדשים — מצומצם עד-מאוד.

בשלב ראשון היה על הקצינים מכל הדרגות לעבור אימון מזורז ככל האפשר — אולם עם-זאת קפדני ומדויק — ובו ללמוד את התפקידים שעליהם למלא איש-איש במסגרתו וכן את התורה אשר יצטרכו להקנות ליחידותיהם. במיוחד היתה זו משימה קשה לגבי הנשק-המסייע, כי עליו הוטל — נוסף על תרגול בכלי-הנשק וסיגול אורחי הלחימה באמצעותם — גם לתרגל את הרובאים, בכל הנוגע לשיתוף-הפעולה אתם. כן כבדה היתה המשימה שנפלה בחלקם של מפקדי הפלוגות והגדודים: — תחילה ללמוד תפקידם מעיקרו, וכן דרכי-הלחימה המיוחדים הנדרשים באותן זירות-מלחמה ותקופות-הזמן המסוימות, ואת שיטות הלחימה של האויב — לאחר-זאת לתרגל בכל הנדרש את יחידותיהם-הם, ולבסוף לתרגל בשי-תוף-פעולה עם סוגי-נשק וחילות אחרים.

לתפקידים אלה נרתמו הקצינים בהתלהבות, תוך החלטה ורצון עז לבצעם בשלמות. הסמלים והקצינים, מפקדי המחלקות הרובאיות, שהו כחור-דש ימים בביה"ס לפיקוד-קרבי בעיר בנונטו

האימונים בפיוג'י

ירי בתותח נ"ט

הדגש על השגת רמה גופנית גבוהה לא הוסר במשך כל תקופת-האימונים. כשלושה חדשים רצופים נמשכו אימונים אינ-טנסיביים אלה, החל משעה 0500 וכלה ב-2300 או 2400 — וזאת בגשם, בשלג ועל פני שטחים נרחבים (שטח האימונים נמצא בערך כ-10 עד 15 ק"מ מהמחנה — ולא השתמשנו ברכב בתקופת האימונים!).

מצב הנשק-המסייע הגדודי היה קשה יותר, כי תקופת האימון לא הספיקה כדי לתרגל במידה מספקת שיתוף עם הרובאים. בכל-זאת למד ותירגל הנשק-המסייע כל מצבי הקרב, והשימוש ברכב ובמכשירי-הקשר והנשק עצמו היה יעיל; אולם דרוש היה, כאמור, עוד פרק-זמן בשביל תרגילים משולבים עם היחידות הרובאיות — והוא חסר.

הקצונה הבכירה-ביותר הספיקה אך מעט מאוד לתרגל את הפלוגה והגדוד. ואף למעשה, כאשר לחם ה"חיל" — נלחמה בעצם, ברוב המקרים, קנה-המידה הטוב ביותר להצלחת אימון הח-טיבה ב"תקופת-פיוג'י", זו היא הצלחתה אחרי-כן בתפקידי פיטרול נגד אויב מנוסה-ביותר, ובעל כושר-לחימה מובהק.

עם כל היותה מזורית וחטופה — לא הכזיבה תקופת אימוני ה"חיל" באיטליה את צרכי שירותו בחזית.

(ששימשה אז מרכז-ההדרכה הצבאי באיטליה). המדריכים היו קצינים מעולים מהארמיה השמי-נית, בעלי כושר-הדרכה ממדרגה ראשונה, וכמובן היו בעלי נסיון-קרבי "עדכני" — וכן היה עדכני-ביותר כל החומר הנלמד. הלימוד בבתי-הספר היה אינטנסיבי ביותר, כ-15 שעות ליממה. התור צאות היו טובות מאוד. הסמלים והקצינים הספיקו להקנות את הידע והתרגול הדרושים ליחידותיהם. ואפשר לומר בבטחה כי עם תום תקופת אימוניהן היו הכיתה והמחלקה בחיל מוכנות לקרב. למרכז-ההדרכה בבנונטו שוגר למעשה כל הסגל הפיקודי של ה"חיל".

האימון הגופני, אימוני הנשק-האישי והשדאות לא היו חדשים לחיילים. רובם נמצאו מאומנים ברמה טובה למדי בשטחים אלה עוד עם תחילת האימונים המחלקה הרגילה יכלה על-כן להקדיש רוב זמנה לשכלול החומר האמור; ובמיוחד: — באשר להרמת כושר הקליעה, תפעול הנשק בכל תנאי קרב, ואימון מחלקתי עם תרגול בתרגולת-הקרב (שהיתה נהוגה אז בצבא הבריטי, ואשר בכל המקרים הוכיחה את יעילותה).

שעות-אימון רבות הוקדשו על-ידי יחידות-הרגלים לשיתוף-פעולה עם נשק-מסייע ועם חילות אחרים. הדבר נעשה לא רק באמצעות תרגול, כי אם גם בעזרת סרט-קולנוע ובמיוחד — על-ידי ביצוע התרגילים עם אש.

חיל

התותחנים

של

החי"ל

אל"ם שלום עשת

המבוא והבעיה

האישור המדיני להקמת בריגדה יהודית (חי"ל) והפקודה הצבאית להתארגנותה בפועל, יצרו בעיות בלתי-צפויות רבות. המטרה היתה להקים מהר ככל-האפשר עוצבה ארצישראלית לוחמת, על דגל המיוחד, הרכבה ורוחה — ולהטילה למערכה בגד הכוחות הגרמניים-הנאציים. אך חלפו חדשים עד שהוגשם חלום זה. אמנם היו קיימות אז יחידות ארצישראליות רבות מחילות שונים; אולם, פרט למספר יוצאות-דופן, לא היו רמת אימון ונסיון הצבאי, ארגון וצידוד מתאימות עד כדי הכללתן בעוצבה-לוחמת הבנויה לפי תקן מוגדר.

שלושת גדודי חיל-הרגלים העבריים של ה"רגי-מנט הארצישראלי" היוו את הגוף העיקרי של הבריגדה. אך חיל-התותחנים העברי, במידה שהיה מצוי אז, נאלץ לעבור תחילה שינויים ארגוניים מוחלטים, לקבל אימון מיוחד ולקלוט ציוד וחימוש שונים לגמרי מאלה שהיו מוכרים לו, בכדי שיוכל ליהפך לזרוע-הסיוע העיקרית לחיל-הרגלים שבבריגדה.

כל אלה שטיפלו בהקמת הבריגדה היהודית הרגישו אינסטינקטיבית שעל תותחי הבריגדה להיות מופעלים על-ידי צותים יהודיים ובמידת האפשר בפיקוד של קצינים יהודיים. פעלו כאן רגש גאווה-לאומית ותחושת השליחות בהפעלת תותחים עבריים במערכה. לעומת זה נצבו העובדות של ה"תקן המלחמתי" הבריטי ליחידות ועוצבות. תקן זה קבע לחטיבת-רגלים מוגברת עוצמת מאית חיל-תותחנים אורגני זה: — רגימנט-שדה של חיל תותחנים בעל שלוש גונדות דו-סוללתיות ובו 24 תותחים "בני 25 ליטראות"; גונדה נ"ט אחת בעלת 12 תותחים בני 17 ליטראות (מת-נעיים); גונדה נ"מ קלה בעלת 12 תותחים בני 40 מ"מ ו-6 תותחים בני 20 מ"מ. כאשר בסתיו 1944 הגיעה העלינויות-האווירית של בעלות-הברית לשיא יכלו ברוב החזיתות לפרק את יחידות ה"מ הקלות ולשלוח את כוח-האדם שנתפנה להשלמת יחידות חיל-הרגלים, שסבלו אבידות כבדות.

הבעיה שפתרונה הוטל עלינו היתה, איפוא: — לארגן רגימנט תותחני-שדה אחד, וגונדה נ"ט מתנייעת אחת, מהקדרים של תותחנים ארצישראליים וממתנדבים יהודיים מיתר היחידות והעוצבות של כוחות-הברית. וזאת לזכור: רגימנט-שדה היה מורכב אז מ-36 קצינים ו-643 בעלי דרגות אחרות; וגונדה נ"ט — מ-8 קצינים ו-173 בעלי דרגות אחרות. עמדו לרשותנו כ-300 בעלי דרגות אחרות מה"גונדה הנ"מ הקלה הארצישראלי לית הראשונה" ו-85 עד 90 בעלי דרגות אחרות מיחידת ארטילרית-החופים שבחיפה. סך-הכל — כ-400 תותחנים, שהתמחותם המקצועית היתה בשטח של תותחים נ"מ בני 40 ו-20 מ"מ, ותותחים 6 ליטראות ו-6 אינץ' (להגנת-חופים*). לא היו מצויים כלל (פרט למחבר רשימה זאת) קצינים יהודיים שלהם נסיון ביחידות ארצישראליות של תותחנים — או חיל-רגלים — ושהיו מוסמכים כמפקדי גונדות וסוללות של ארט-שדה או ארט-נ"ט. על-כן נראתה שאלת הפיקוד על התותחנים כבלתי-ניתנת לפתרון — לנוכח הצורך ב-41

(*) תותחי 6-הליטראות נועדו לפעולה נגד סירות-הטורפדו המנועיות המהירות שהופעלו על-ידי האיטלקים בממלה הגדול של מלטה. — המערך.

ארנון הרגיסנט

כאמור, עמדו לרשותנו רק שלושה חדשים. הגונדה הנ"מ הקלה הא"י, שהגיעה לאיטליה יחד עם גדודי-הרגלים של הבריגדה, פורקה באופן הדרגתי כיחידה, חייליה נשלחו לאבולי (בסיס חיל-התותחנים המלכותי ובית-ספר לתותחנים) ושם הוחל באימונם המיוחד, כדרוש ליחידת תותחני-שדה.

על-מנת לקצר את שלבי ההתארגנות החליט פיקוד כוחות-הברית באיטליה להשתמש ברגי-מנט-שדה 165 ("תותחני-ג'יפ") — אשר לו נסיון קרב מפואר מהפלישה לסיציליה בקיץ 1943 ועד לכיבוש רומא בקיץ 1944, ושחנה, על שתי גונותיו (ה-351 וה-486) דרומית לרומא — בתור מסגרת להקמת רג.השדה העברי. בסוף דצמבר 1944, עם קבלת השם החדש "רג.השדה העברי ה-200 לארטיילריה-המלכותית", הפכה גונדה 351 ל"גונדת-שדה 605", שעיקרה תותחנים בריטיים. בפיקודו של המיור פרי; גונדה 486 — הפכה ל"גונדת-שדה 606", בפיקודו של המיור הנריקס; וגונדת 604, בפיקודו של המיור רוטשילד, התארגנה כגונדה חדשה. שתי האחרונות היו הגונדות העבריות. מפקדת הרגימנט ומפקדו קול-לויט ג'ונסון — המשיכו בתפקידם כבעבר.

רג.השדה, על יחידות-המשנה שלו, התרכזו ב-איזור פלסטרינה, הנמצא כ-30 ק"מ דרום-מזרחית לרומא.

לוח-הזמנים של ההתארגנות התבסס על העברת התותחנים אשר גמרו את אימונם המיוחד הנ"ל בבסיס אימונים, לגונדות עם התחלת הקמתן. בערך בין ה-8 ל-10 בינואר 1945 קם רג.השדה 200 על רגליו; תותחיו בני 25 הליטראות, על רכבם וציודם, הגיעו; ואימון הסוללות והגונדות הפך למציאות.

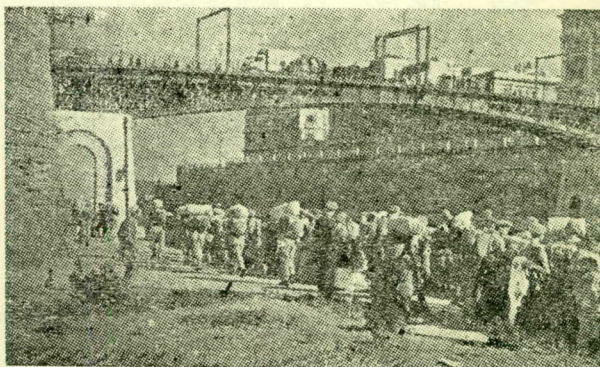
ברצוני להדגיש את העובדה שרג.השדה היהודי 200, על אף היותו יחידה חדשה בשמו ורוחו, הצליח להתארגן בזמן כה קצר הודות לכך שבנינו אותו סביב גרעיין-הסגל של רג.השדה בעל נסיון קרב עשיר וסגל פיקודי מנוסה.

קציני-תותחנים, בדרגות מלויטננט-משנה ועד לקולונל-לויט' ובעלי נסיון מתאים*).

נתברר לנו שלא יהיה באפשרותנו המעשית אפילו להקים רגימנט-שדה שלם מכוח-אדם יהודי בלבד, ושאינו כלל לחשוב על הקמת גונדה נ"ט ללא תוספת של קדרים בריטיים. אי-רצון מצדנו — מטעמי רגש לאומי ומגמה ציונית — לא היה בו כדי לפתור בעיה זו. המשימה, שחייבה פתרון מעשי, היתה פשוטה: — "לתת לגדודי-הרגלים העבריים את הסיוע התותחני היעיל, בזמן ובמרחב, שינתן על-ידי רגימנט-השדה האורגני של הבריגדה". בהתחשב בזמן שעמד לרשותנו, להתארגנות רגימנט-השדה ואימונו עד שנצטרך להיכנס למערכה (דצמבר 1944 — עד פברואר 1945), לא יכולנו להתור לפתרון הרצוי מבחינה מדינית ואידיאולוגית — רגימנט-תותחנים עברי טהור; ונאלצנו לקבל כפשרה פתרון של הקמת יחידה מעורבת, ששתיים משלוש הגונדות שלה היו עבריות.

יש להודות כי צנורות-הפיקוד של ה"הגנה", וועדי-החיילים שבמסגרת הבריגדה, לא נטו לראות את הדברים באור עובדתי זה. אני סברתי כי מוטב ללכת לקרב עם רגימנט-שדה מעורב, בתקווה שמתנדבים נוספים מארץ-ישראל ימלאו לנו את החסר בכוח-האדם להשלמת הגונדה השלישית, ופרחי-הקצונה הארצי-ישראליים — שנשלחו בינתיים מהיחידות הנ"מ ולהגנת-החופים לבריטניה — יצטרפו אלינו בגמר אימונם שם, כקצינים בסוללות ובגונדות.

הירידה בחוף איטליה

* נחוצים היו בעצם, 44 קצינים — אך 3 מהם (קציני הרפואה, האפסנאות והקשר) לא היה נדרש כלל כי יהיו תותחנים. שלושתם — במפקדת-הרגימנט.

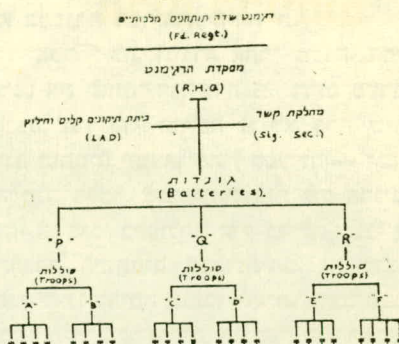
תורפה ו"הפרשי-ביצוע דקים" אשר לא תמיד הם מופיעים בחוברות-ההדרכה, אלא שדיעתם נצברת בעמדות-הקרב.

בשלושת השבועות הראשונים לאחר השלמת ארגון הגונדות אימנו את אנשינו באימון-הפרט ובאימון המקצועי. כדוגמה: — צותי התותחים — בנפרד; ה"משנים-הטכניים" — על לוחות-האר-טילריה שלהם; הקשרים — בהפעלת מכשיריהם או בהנחת קוי טלפון.

אחרי-כן באו שלושה שבועות של אימון יחידתי. הסוללות והגונדות, כגופים אורגניים וחיים, התחילו לנוע, לפרוס מערך ולתפוס עמדות, להפעיל משימות-אש מדומות — בהדרכה ובפיקוד של נקודות-תצפית, במרחק של קילומטרים; וכן לבצע בדק התותחים, הרכב והציוד, ולספק את צרכי היחידה ביום ובלילה, בקור, בבוץ ובגשם שוטף.

הקושי הפסיכולוגי של התותחנים האר-צישראלים נבע מהשינוי הפתאומי שהתחולל. בעבר התנסו הם בצות-התותח האני-דיבידואלי, כנהוג ביחידות נ"מ קלות — עשרה אנשים עם סמל, שלפי נוהל-קרב היה מוסמך להחליט על פעולה טקטית, דהיינו — לפתוח באש על האויב, שמפקד-הצות ואנשיו ראוהו והרגישו בו; בעוד שעכשיו נפרסו התותחנים מאחורי רכס, אם רק ניתן היה הדבר, וההחלטות והפקודות באו ממרחקים וממפקדים שנראו לאנשיהם רק לעתים רחוקות בלבד. הצות הנ"מ, שהיה קודם עצמאי, הפך להיות לאחד הברגים במכונה מורכבת, שמתפקידה היה להנחית אש על אויב שלא יכלו לראותה, ולפעמים אף לא להרגיש בו. הוא מצא את עצמו משובץ בארגון אשר ראשו ומוחו הנחו אותו ממרחק. זה היה שוני מכריע.

לבסוף, אחרי שבועות של עבודה מאומצת, בא המבחן לגונדות ולרגימנט המאומנים כיחידה שלימה, בתנאים קשים שדמו לתנאי-קרב משיים; וכשיא — הפעלת התותחים בירי בתחמושת חיה. בשבוע הרביעי, בערך, של פבר, 1945, יצא רג. 200 למבחן-הגמר, שהוכן והודרך ע"י

מבנה רגימנט תותחנים בריטי בתקופת התארגנות הח"ל

עובדה נוספת שגרמה לא-מעט להתרגשויות, אי-הבנות וחילוקים, היתה השארת סמלים ורבי-סמלים בריטיים במסגרת הגונדות העבריות, לפי תקן ואישור מיוחד. החתום-מטה מקבל על עצמו אחריות מלאה לכך, הואיל ומשוכנע הייתי (ולא שינתי דעתי זו גם היום) כי מתפקידנו היה לתת לחיל-הרגלים העברי את הסיוע התותחני היעיל ביותר, וכי תקופת-אימונים בת שמונה שבועות אינה הופכת רג. שדה וגונדות-שדה למכונה מושלמת של סיוע חילי, אפילו היו מאחרי חיליהם ולסמליהם שירות ממושך ואימון תותחני בענפים אחרים.

אימון הרגיסוס

התקופה-הקצרה בת 8 שבועות בערך לאימון הגונדות והרגימנט כיחידה שלמה הוגדלה למעשה באמצעות הפעולות שהוכרתי אותן בפרק על התארגנות.

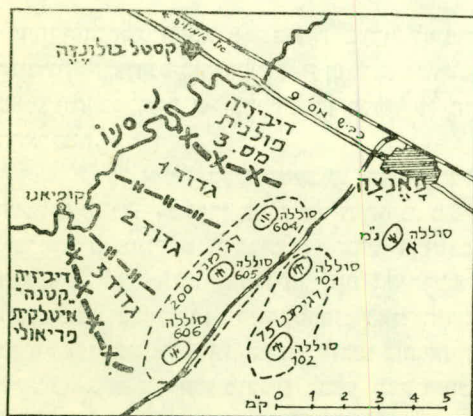
ראשית, כל אימון בעלי-המקצוע, והאימון של הסמלים (כגון: "מספרי אחד" של תותחים, משנים-טכניים, מודדים וקשרים*) שהיו דרושים במספרים לא-קטנים, כבר ניתן להם בבית-ספר לתותחנים שבאבולי; כשהצטרפו לגונדותיהם בסוף 1944 ובינואר 1945, לא רק שובצו בזה לתקן הארגוני אלא אף היו מוכנים לבצע תפקידיהם המקצועיים והפיקודיים. שנית, הגרעין של רבי-סמלים וסמלים בריטיים, בעלי ניסיון-קרב ממושך, חיזק את מסגרת הגונדות, ואנשיו עזרו באימון הפרט ובאימון-היחידה בהצביעם על אותן נקודות

(*) בחלקם קשרים-נהגים, שאומנו לא רק להפעיל מכשירי-קשר, אלא גם לנהוג ברכב, כולל רכב וחלי ומשורין.

פוסט-העשירי. איזו אכזבה! נסיון-הקרב הראשון — לא במסגרת הבריגדה היהודית.

לילה אחר לילה, וגונדה אחרי גונדה, החליף הרגימנט את תותחי רג. שדה 23, דרום-מערבית מפאנצנה. תוך-כדי החלפה זו לא קרה שיותר משמונה תותחים יימצאו מחוץ לפעולה — וגם זה לשעה קלה בלבד. מוצבי-התצפית של הרגימנט המוחלף המשיכו בפעולתם ורק בלילה השני לא-חר החלפת התותחים בעמדותיהם, זוו מוצבי התצפית שלנו קדימה ונכנסו לחזית, מוצב-תצפית לכל גדוד חי"ר בקור-חזית. רק כעת היה רג. שדה 200 ערוך לקרב. הוא השתמש בעמדות-התותחים ומוצבי-התצפית של היחידה המוחלפת; אפילו רשת הקשר הקוי הקיימת נמסרה לנו לחיבור למרכזיות שלנו. בחזית סטטית מקובלים החלפה שגרתית כזאת והשימוש במערך של היחידה המוחלפת.

מפקד "חטיבת תותחנים מס' 2" ומטהו. בשלב א' נעו הגונדות לאיזור כ"50 ק"מ דרומ' מזר' לרומא, שם ביצעו פריסה לעמדות-אש וירו משימות-אש שונות במטווח-התותחנים. בשלב שני נע כל הרג"י מנט צפנית לרומא. למרחב צ'יויטה-וקויה, ומשם — לאיזור הררי, ושלה את מוצבי-התצפית שלו קדימה בחשכת-הלילה, על מנת שיהיו מוכנים להנחית אש לעת-שחר. זו הפעם הראשונה פעלו כל 24 תותחי הרג"י מנט על מטרה אחת, בריכוז שהיה מכונה "מטרת מייק". לא זו בלבד שמהלומת-האש היתה מדויקת ונפלה לתוך איזור-המטרה; הדבר שבלט היה זה כי אף שהגונדות נתפרסו קילומט-רים אחת-מהשניה — בכל זאת נפל ריכוז-האש על המטרה. כי כאשר פקד מוצב-התצפית להעביר את ריכוז-האש אל מטרה חדשה — שונה כיוון האש אל המטרה החדשה כאילו לא שלוש גונדות בפרדות היו מנחיתות את האש אלא יחידה אחת, שתותחיה עומדים "גלגל ליד גלגל". מפקד "חטי-בת תותחנים מס' 2", שהיה הבוחן שלנו, הצהיר: — "רג-שדה 200 מוכן לפעולה ולסיוע-קרב לבריגדה היהודית".

הישרות רגמנט - 200
הישרות רגמנט יבולני 75
הישרות סוללה נח כבדה
גבול גזרות בין המוצבות
גבול גזרות בין הגבוליים

הנסיון בקרב

מסע שלושה ימים (לילה אחד של חניה בפולין
 ניו, ולילה שני על-יד רימיני) הביא את היחידה
 לאזור-החזית של הארמיה-השמינית הבריטית,
 ופתאום הופעה פקודה חדשה: רג.־שדה 200 מח-
 ליף את רג.־שדה 23 של הבריגדה 43 (בני שבט-
 הגורקה) באזור נהר הסניו העילי, בפיקוד הקור-

כל צות במוצבי-התצפית הוחלף על-ידי צות חדש
מדי 96 שעות — לאחר מסע קדימה בג'יפים,
החלפת אלה בפרידות, וההתקדמות האחרונה אל
הנקודה ברגל. בדרך-כלל שוכנו מוצבי-התצפית
עם מפקדות פלוגות-הרגלים הקדמיות, או בקר-
בתן. המלחמה הפכה להיות לשיגרה, וכל אנשי
היחידה רכשו באופן מתמיד נסיון והתמחות. צותי
התותחים כמעט ואיבדו את ההרגשה שמעבר לרכ-
סים, במרחק 5—6 ק"מ, מחופר האויב בעמדותיו.
בערך אחרי עשרה או שנים-עשר יום הגיעה
הבשורה המיוחלת שהבריגדה תיכנס לקויה של
יחידת הגורקה; ובלייל 25—26 במרס 1945 נמ-
צאו שלושת גדודי-החי"ר שלנו בקו. הפעם הפך
החלוס למציאות. הבריגדה היהודית, על יחידותיה
המסתערות, המסייעות והמשרות, פעלה יחד
בגזרת-החזית. וכעת התחילו ההכנות למתקפה
הגדולה של אביב 1945 להשמדת הכוחות הגרמ-
ניים באיטליה. לילה אחרי לילה יצאו פטרולים
של חי"ר הבריגדה, על-מנת להשתלט על שטח-
ההפקר שבין עמדותינו הקדמיות והנהר סניו.
על התותחנים הוטל, נוסף על תכניות האש ההגנ-
תיות הקבועות-מראש, לעבד משימות-אש מיוח-
דות לסיוע לפטרולים. אש מרגמות האויב על עמ-
דותינו הוחזרה מיד על-ידי תותחנינו, או על-ידי
תותחים כבדים-יותר (בני 5.5 אינץ') מהרגימנט-
הבינוני 75 ותותחים נ"מ כבדים (בני 3.7 אינץ')
מרג. נ"מ 1. על אורחי-הלחימה ונוהלי-הקרב
הארטילריים נתפרסם מאמר מפורט (ע"י הח"מ)
בחוברת ע"ו (ינואר 1953) של "מערכות".

"עוזרים-טכניים-של-תצפית" יהודיים שירתו
בקביעות במוצבי-התצפית, וקשרים יהודיים הע-
בירו את פקודות-האש ואת הדיווח הטקטי (עוב-
דתי-שוטף, המבאר את הסיבות להחלטה על פקו-
דת-אש, הנמסרת בצינורות-הארטילריה), והער-
כות-הקרב * של קציני-התצפית.

כשעבר הגדוד-הרגלי הראשון של החי"ל את
הסניו ונכנס לתוך חבל הררי, הוא נעצר ע"י
צליפה (כולל מקלעים) של הגרמנים — ואי-אפשר
היה לקבוע את הנקודות מהן באה, כי אם רק את
האיזור. בתנאי התקדמות-ורדיפה לא היה מקום
לסיורים, בדיקות-מודיעין והכנה יסודית למתן
אש ארטילרית. מפקד גדודי-הרגלים דרש לזכא
באש-ארטילריה את מקורות-הצליפה. קצין-הסיוע

הארטילרי הקשור עם הגדוד הסביר שבמצב של
אי-בהירות הנקודות של מקורות-הצליפה — שדי-
כיום היה מצריך "רכוז-דיכויזיוני" לפחות — ושל
ארטילריה המתקדמת בדילוגים, אין אפשרות כזאת.
הצעתו היתה: אש-ארטילריה להקמת מסך-עשן
כפול (על קרהאופק של הרכס — ועל מדרוני-
הקדמי) לסינוור הצולפים. ההצעה נתקבלה, הוג-
שמה — ואיפשרה את התקדמות הרגלים.

הצותים שבמוצבי-התצפית, ויחידות-הרגלים
שבסביבתם, לא זו בלבד שהתחילו להכיר אלה את
אלה, אלא אף החלו לרכוש אימון הדדי באשר
ליכולת הביצועית המקצועית של האחר. מבחינת
הראות של התותחנים היה שלב זה של המערכה
מעין "זיץ-קריג" **. ובמיוחד כשהוראות ממפ-
קדת-הקורפוס הגבילו את פעילות חיל-התותחנים
(הקצבה של 8 פגזים ליום לכל תותח), במגמה
לצבור את מלאי התחמושת למתקפה הגדולה.
מוצבי התצפית של התותחנים ישבו במקומם שעה
שפטרולי-הרגלים שלנו נעו קדימה; ולעתים
רחוקות הגיע פטרול של אויב עד לקוים שלנו.
תכניות-אש חיל-התותחנים למתקפה הוכנו בקפ-
דנות ובשיטה של "רישום שקט"; דהיינו —
קביעת הנתונים ללא בדיקתם באמצעות ירי-ממש.
יום ה-9 באפריל 1945 שינה כל זאת. 232 כלי-
יריה של ארט. השדה וארטילריה בינונית וכבדה
של הקורפוס-העשירי *** פעלו למשך ארבע שעות
ללא הפסק, לפי תכנית-אש שנקבעה מראש לשם
ריכוך עמדות האויב; ימינה לבריגדה — רעמו
מאות כלי-היריה של הקורפוס-השני הפולני;
צפונית-יותר הצטרפו תותחניהם של קורפוס אחר
קורפוס של הארמיה-השמינית כולה. הרעשה כב-
דה זאת הושלמה על-ידי הפצצה אווירית מרוכזת
של מאות מפציצים כבדים, שהטילו את פצצותי-

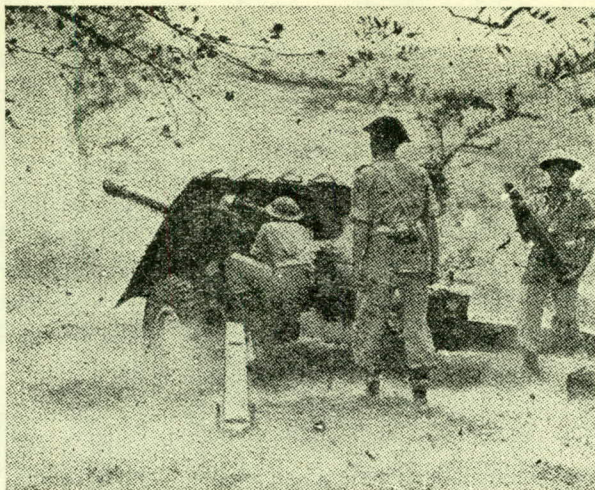
* ניתוח מצבי-הקרב והצעות לתפעול ארטילריה שיה-
לום את הצרכים הנובעים מהם — לידיעת המפקד האר-
טילרי או מפקד הרגלים או השריון, המסתייעים.

** "מלחמת-שבת" — ביטוי אירוני, שהוא "הצד השני
של המטבע" לעומת ה"בליצקריג" (מלחמת-זבוק) — המער.
*** הערה: סה"כ כלי-יריה ארטילריים של הקורפוס-
העשירי: —

25 ליטר.	144
5.5"	48
7.2"	16
3.7"	24

232

לא נכללו התותחים נ"ט.

תותח בן 17 ליטראות בפעולה

עלול היה להביא אתו הפתעה חדשה. לא השיגרה, אלא הנסיון שנצבר מתוך השיגרה, הוא שאיפשר עתה לתותחנים להיענות ביעילות לכל הדרישות והתמורות במצבים חדשים. גדודי-הרגלים של הבריגדה נעזרו לא-במעט על-ידי הנחתת משי-מות-אש מדויקות אשר בוצעו על-ידי גונדות השדה המלוות, שהיוו יחד אתם צותי-קרב משור-לבים וגמישים.

ב-14 באפריל השיגה הבריגדה את היעדים שנקבעו לה. רוחב החזית נצטמצם עד כדי כך, שכוח-משימה חדש ("Grey Force") אורגן בפיקודו של בריגדיר בנימין — ורג-שדה 200 הפך להיות חיל-התותחנים של עוצבה ארעית זו. כוח-משימה זה הוטל למערכה בכיוון מונטה-גרנדה ובולוניה. ב-15 וב-16 באפריל ירה רג-שדה 200 בפעם האחרונה בצותא מתותחיו, בריכוז-רגימנטי, על תותחי הגרמנים שחיפו על נסיגתם.

תפקידו של הרגימנט כמכונת-מלחמה נסתיים, והוא התרכז לאורך הכביש פאנצנה-בריויגלה. מעתה עמד לנגד עיניו תפקידו כיחידה יהודית-ציונית. רק כעת הגיעו התגבורות שכה חסרו לנו בשעת המערכה. הקצינים הארצישראליים הצעירי-רים הצטרפו אלינו לאחר אימונם שנמשך כשמונה חדשים. ב-2 במאי 1945 נסתיימה המלחמה בחזית איטליה; ועתה היתה שהות בשביל להתבונן

הם לאורך הנהר סניו ומערכה לו (*). באותה שעה נע הגדוד השני של הבריגדה קדימה ועבר את הסניו על-יד פנטגוצי. המערכה שינתה עתה את אופיה — מקרב סטטי לקרב של תנועה קדימה; וגם רג-שדה 200 נאלץ לותר על עמדותיו הסטטי-יות ולנוע קדימה, בדילוגים, עם חיל-הרגלים — כל גונדה בסיוע-ישיר לאותו גדוד-רגלים אליו היתה קשורה. גונדה 604 — עם הגדוד הראשון; גונדה 605 — עם הגדוד השני; גונדה 606 — עם הגדוד השלישי. התקדמות בדילוגים איפשרה — וגם וידאה — שתמיד תהיה גונדה אחת (או שתיים) פרוסה ומוכנה לירי על-מנת לתת סיוע לגונדה הנמצאת בתנועה קדימה לאורך ציר-ההתקדמות של גדודי-הרגלים שלה.

בהדרגה הפכה המערכה להיות לקרב נייד ו-„נוזלי“, והשטח נהיה קשה יותר ויותר — תחילה גבעי ולאחר-מכן הררי. האויב נסוג באטיות, ולחם בעקשנות תוך-כדי תנועה זו. חי"ר הבריגדה הת-קדם בעקבותיו, ובאופן מתמיד תבע סיוע-אש ישירות מהגונדות שלו. מוצבי-התצפית וקציני-התצפית-הקדמיים של הגונדות נעו עם אותה פלוגת-רגלים שהלכה בראש גדודי-הרגלים המת-קדם. בימים מה-10 עד ל-13 באפריל הועלו בכל-רגע דרישות לשינוי עמדות התותחנים, להתקד-מות ולביצוע תכניות-אש ומשימות-אש מידיות לסיוע לחי"ר. דבר לא היה קבוע-מראש, כל רגע

(*) הסניו-שימש כ„קו-הפצצה“.

בה אש על-ידי ריכוז של יחידה-אורגנית בת 24 תותחים — ובדואי לא בקצב של 500 פגז לתותח בארבע שעות ***).

לריכוזי-ארטילריה הגדולים מאלה הגענו רק במערכת-סיני; אך המערכה לא נמשכה ברציפות יותר משבעה ימים.

רג-שדה 200 למד את צורות-היסוד של קרב ומערכה ארטילריים: — בהגנה, במתקפה, בהתקדמות ובמדרף. דבר אחד לא למדנו — הפעלת חיל-תותחנים בנסיגה. אכן, התמחות מקצועית מסוג זה גם לא רצינו אולי להנחיל לחיל-התותחנים בצה"ל. היחידה למדה שיטות ונוהלי-קרב, ובמיוחד סיגלה לעצמה את ההשקפה והתורה על ריכוזים מהירים ויעילים של הנחתות-אש קצרות זמן, לפי החלטתם הטקטית, ופקודתם, של קציני תותחנים בכירים הנמצאים קדימה, עם חיל-הרג-לים או חיל-השריון, לשם "קריאת הקרב" וניהולו. אך רגימנט-200, על אנשיו, לא רק הנחיל לצה"ל את הידע התותחני בשטח ארט-שדה וארט-בינוני, מיחידותיהם הקודמות למדו המתנדבים הארצישראליים גם תותחות נ"מ ותותחות הגנת-חופים. לעומת זאת, את ענף התותחות הנ"ט ירש חיל-התותחנים של צה"ל ממחלקות נ"ט של גדודי-הח"ר שבבריגדה. כן שאב הוא את הידע המקצועי בשטח המרגמות-הכבדות ממחלקות-המרגמות של אותם גדודי-הרגלים בבריגדה.

רשימה זו נכתבה לפי הזכרון; ואחרי 15 שנה טבעית היא הנטיה לאידיאליזציה של העבר ול-הבלטת הגורמים החיוביים. כן מיטשטש במשך הזמן פרט זה או אחר ולא ניתן למסרו באותה מידת-דיוק שהבחינה ההיסטורית מחייבת אותה. אכן, המטרה היתה להעלות צינן לכניסת הבריגדה למערכה ב-1945 — והמחבר לא התימר להגיש בזה מסמך ממצה או מחקר מקצועי.

(*) מילה זו — שמשמעותה המקורית, בצרפתית, "מסגרת" (למשל — מסגרת מפקדים ובעלי-מקצוע) שלתוכה "יוצקים" את כוח-האדם הגלמי העתיד להוות יחידה — קיבלה בהורגה גם את המובן של "סגל", או "גרעין" — המער.

(**) עד 9.4 — 6000
ב 9.4 — 12000
אחרי 9.4 — 3000

(***) ב-9.4 — ירי של 4 שעות ב"קצב 2".

ברגימנט בפעילותו — ולהוציא לקח ומסקנות מתקופת חמשת החדשים, בה התארגן, אומן והופעל בקרב.

הלקח

לימוד הלקח — מותנה בראיית הבריגדה כ-קדר* לצבא העברי העתיד לקום. התארגנותה, אימונה ונסיגה בקרב היו מכוונים למטרה זו. כבר הוזכר בסעיפים הקודמים חשיבותו של המושג "קדר" — דהיינו קיבוץ של אנשים מאומנים ובעלי נסיון מקצועי. בלי קדרים אי-אפשר לארגן ולהקים יחידות חדשות ולאמנן לקראת משימותיהן. הקדר הוא אשר מקים ומקים את בסיסי-האימון, את בתי-הספר הצבאיים ואת היחידות.

רג-שדה 200 — הוא אשר היה את הקדר לחיל-תותחנים בצבא-ההגנה-לישראלי. נוסף על ההתמחות המקצועית ונסיון-הקרב, הוריש הוא גם "מסורת תותחנית" ו"רוח-תותחנים", עקב שירותם הצבאי הממושך (במשך חמש שנים) של אנשיו. סמליו ורבי-סמליו הפכו להיות קציני חיל התותחנים בצה"ל, ורבי-הטוראים שלו היו לסמלים ולרבי-הסמלים של החיל.

תודות לנסיון היחידה ואנשיה היה קדר זה מסוגל לארגן את החיל מחדש, אף עם ציוד וחימוש שהיו מושלמים הרבה פחות מאלה שעמדו לרשותו במלחמת-העולם השנייה. אין לבנות חיל מסייע ומקצועי על ידיעה תיאורטית בלבד, ועל סמך אימפרוביזציה. שכן אילתורים אפשר לבצע דוקא על-ידי אנשים שיהיה להם הנסיון בהפעלת ציוד וחימוש מושלמים.

אם נשווה את 40 ימי פעולת-הקרב של רג-שדה 200 לאותם 61 ימי-לחימה שהיו לצה"ל במלחמת-הקוממיות מה-15 במאי 1948 עד ה-10 בפברואר 1949, הרי תיראה תקופה רצופה של 40 יום כפרק-זמן מכובד למדי.

ואם יוגד שרג-שדה 200 ירה בסה"כ כ-21,000 פגזים** בני 25 ליטראות במנות יומיות שונות, הרי אפשר לומר שבמלחמת-הקוממיות לא ירינו מתותחים 75 מ"מ (הדומים, בערך, בעצמתם לתותחים בני 25 ליטראות) בקרבות יותר מ-10,000 — 8,000 פגזים. ופרט למקרים נדירים לא הונחתה

כיצד צמחו הסוללות הראשונות

אל"ם דן חירם

קפיטן פריץ איזנשטטר — היום אל"ם שלום עשת).

רק כעבור מספר חודשים החלו להצטרף סגני-המשנה הארצישראלים הראשונים. בשלב מאוחר יותר, אחרי שהבריגדה הועברה כבר לבלגיה, הגיעו גם סגני-המשנה שעברו קורס-יסוד לקציני חיל תותחנים באנגליה, ושהביאו אתם מטען רציני של ידיעות בשטחי התותחנות השונים.

כתוצאה מן המיון הנ"ל נוצרו קבוצות-האימון השונות; התותחנים והנהגים נשארו בשטח ההתארגנות הרגימנטי, והחלו באימון בסיסי של התותחן ואימון-הצות. גם המש"קים-המיועדים החלו ללמוד כקבוצה את מקצוע מפקד-הצות. כל זאת — בהדרכת המש"קים, רבי-הסמלים והקצינים הבריטיים. כן למדו במקום חלק מן הקשרים וחלק מן המשנים-הטכניים — וזאת בעיקר בשביל לאפשר השגת שילוב מוקדם ככל-האפשר של כל בעלי-המקצוע באימון הסוללתי. ובסוף פברואר 1945 — בא אף האימון הרגימנטי אשר הסתיים במטוח, בו בוצעו ריכוזים רגימנטיים.

מרבית הקשרים והמשנים-הטכניים עברו באותו פרק-זמן קורסים יסודיים בבסיס-האימונים של חיל-התותחנים שבדרום איטליה, באבולי.

היסודות השונים מהם הורכבה יחידתו הארטי-לרית של החי"ל החלו מתרכזים, בחודש דצמבר 1944, באיזור זגרוולו — פלסטרינה, לא-הרחק מרומא. משנתכנסו כולם, נעשה מיון קפדני בכוח-האדם המצוי, שלחלקיו השונים היה עבר תותחני שונה — וכל איש נבדק באשר למקצוע התותחני אשר יתאים לו ביותר. המיון בוצע על-ידי מפקדי הסוללות ומפקדי הגונדות; דרך אגב, יצוין כי כל הקצינים היו בריטיים — ומהם חלק לא-גדול יהודים אנשי-אנגליה (יוצא-מן-הכלל אחד היה

רוח זו הגיעה לשיאה כאשר, במרס 1945, החלה התנועה לחזית. הדרך היתה ארוכה; עברנו דרך רומא, משם לפורלי ולפאנצנה — ועד לעמדות שנקבעו בשבילנו בגזרת החי"ל, מדרום לנהר סניו. ההתרגשות לא היתה קטנה, ושירה בלתי-פוסקת נשמעה מכל כלי-הרכב עמוסי האנשים. נתפרסנו בעמדה רגימנטית, כשכל גונדה נותנת סיוע ישיר לאחד משלושת גדודי-הרגלים של החי"ל. גזרת-האש כיסתה את כל רוחב הגזרה של החי"ל, ואף חלק ניכר מגזרות-הפעולה של העוצבות אשר נמצאו בשכונות מימין ומשמאל.

קיבלנו עמדות מוכנות של הרגימנט הבריטי ובשבועות שלאחר זאת למדנו היטב את שגרת החיים של סוללה בחזית-סטטית: ארגון העמדה, הסואתה, כוננות לירי וסידורים מנהלתיים שונים אשר איפשרו מכסימום נוחיות לאנשים — מבלי לפגוע במכסימום דריכות לפתיחה באש.

לא עבר יום בלי חילופי יריות עם הגרמנים. הכוננות היתה גבוהה מאוד ותגובות האש שלנו היו מידיות. נוכחנו לדעת שהאימון האינטנסיבי נתן את פריו; הפכנו תוך ימים מועטים ל"תותחנים מנוסים", ורבים היו המקרים בהם קיבלנו מחמת-אות ממפקדי חיל-הרגלים על ביצוע מהיר ומדויק של משימות-אש שונות.

כאשר, בסוף אפריל 1945, החלה ההתקפה הגדולה האחרונה של צבאות בעלות-הברית באיטליה, ירתה כל גונדה אלפי פגזים במסגרת תכנית-אש רבת-היקף — ובכך נתנה את חלקה בהבקעת המערך הגרמני על הנהר סניו. בשלבה הראשון של המתקפה ניתן סיוע זה לגדודי החי"ל בלבד; אך בשלב מאוחר יותר, אחרי חציית הנהר ותוך כדי תנועה לעבר הנהר פו, ניתן על ידינו סיוע גם לעוצבות אחרות — איטלקיות ופולניות, אשר נמצאו באגפי גזרתנו ואשר המשיכו בהתקדמות גם לאחר שהבריגדה הוצאה מאיזור הלחימה ועברה לעתודת הקורפוס-העשירי-הבריטי. בחלק זה של הלחימה התנסה גדוד-השדה ה-200 בתפקידים של ארטילריה בקרב נייד; — דילוגים מהירים ומתנ"אש מידי תוך כדי פריסות-פתע. מבצעי הרגימנט נסתיימו עם כיבוש העיר בולוניה, אליה הגיעו אז בעת ובעונה אחת, מכיוונים שונים, יחידות הארמיה ה-8 הבריטית ויחידות הארמיה ה-5 האמריקאית.

קורסים אלה נמשכו כעשרה שבועות ואורגנו היטב; אלה שהשתתפו בהם הצטרפו אל הרגימנט, בשטח ההתארגנות שליד רומא, רק זמן קצר לפני שהחלה התנועה בכיוון אל החזית.

שני דברים איפיינו תקופה זו, מדצמבר 1944 ועד מרס 1945: לימוד המקצוע וגיבוש רוח-הרגימנט. הבחורים שלנו למדו את מקצועות התותחנות — פרט לתפקידי הקצונה — על בורים. למדנו את תרגול הצות והטיפול בתותח, סדר מהלך הפריסה של הסוללה ביום ובלילה, את התפקידים במוצב-הפיקוד הסוללתי ובמרכז-ניהול-האש הגונדתי; עבודה ליד מכון, לוח-ארטילריה, מרוח-רכס, תיקוני-רגע, משמעת-אש, התפקידים במוצב תצפית ויסודות הטיווח — וכל יתר הפרטים והתהליכים הטכניים שהנם תנאי לתותחנות טובה. מקום אחד אליו לא הצלחנו "לחדור" — היתה מפקדת הרגימנט, אשר נשארה על טהרת הבריטיות, ותפקידיה נשארו בשבילנו בגדר סוד.

באשר לרוח היחידה, דומני שהיתה זו למופת לכל יחידה צבאית. היינו גאים על הרבה דברים: על היותנו תותחנים בכלל — ותותחני-שדה בפרט; על היותנו בחי"ל — ועל הסמל, שבלט בו "מגן-דוד", אותו נשאנו על השרוול, הסמל לו ציינו במשך כל השנים בהן שירתנו ביחידות הבריטיות; ועל כך שעמדנו לצאת לחזית וליטול חלק פעיל במלחמה בגרמנים. היחסים בתוך היחידה פנימה היו חברותיים מאוד, וכל יחידת-משנה פיתחה לה, תוך זמן קצר, מסורת משלה — וזו טופחה ועודדה כראוי גם על-ידי הקצינים הבריטיים, שידעו להעריך נכונה מה ערכה של מסורת כזו לכל גוף-צבאי. בין גונדות הרגימנט לא היתה אחת שלא הכריזה על עצמה כ"גונדה הכי טובה ברגימנט"; ובתוך כל גונדה חשבה כל סוללה את עצמה לסוללה הטובה ביותר. אחד ממפקדי הגונדות, מיור א' דה-רוטשילד, היה מתחם לכל דבר שקרה בחיי היום-יום של יחידתו כ"הולם" — או בלתי-הולם — את רמת הגונדה שלי" — משפט שהיה אמנם למקור לא-אכזב של הלצות ועקיצות, אך שהיה בו כדי לציין את הגישה שהיתה בעצם אופיינית לכולם. מצב-הרוח הסתייע לא מעט גם בשפע של יין איטלקי בשעות הערב הפנויות...

בעלי-התפקידים, כשכל פרט חייב לעמוד ברמת ביצוע טכנית גבוהה מאוד; וכן מותנה פעלו זה בעבודת-צוות חלקה, כשכל איש בקיא בחלקו-הוא במנגנון הגדול והמורכב. באין אלה — אין הרגיי-מנט יכול לפעול ביעילות. ברגימנט-שדה ה-200 נוצרו תנאים אלה, כתוצאה מעבודה מאומצת מאוד והרבה רצון טוב, תוך תקופה קצרה ביותר — פחות מ-3 חודשים — בהתחשב עם חוסר כל הכשרה קודמת למרבית אנשי הרגימנט. ההישגים שהושגו באימון המסגרות הסוללתיות ובקורסים השונים, הרוח והגאווה אשר פעמו בכל סוללה — אלה היו היסודות אשר איפשרו את כניסתנו לקרב במועד, תודות להם הוכתרו בהצלחה רבה כל המשימות הארטילריות — מהן מורכבות למדי — שהוטלו על רגימנט זה במהלך הלחימה. רגימנט-שדה ה-200 לא איכזב את גדודי-הרגלים של החי"ל באשר לסיוע שהללו דרשו ממנו; וכאשר אנשי-הרגלים מחבבים אותך גם אחרי הקרב — הרי זה הסימן הטוב ביותר לכך שהיית תותחן טוב.

ביקורה של חנה רובינא בקווי-החזית

כאשר, במאי 1948, פעלו התותחנים הרא-שונים (בני 65 מ"מ) של צה"ל מרכס פוריה לעבר הדגניות, וכאשר חוקם במהירות-הבוק חיל-התותחנים של צה"ל, על סוללותיו הר-בות, בכל החזיתות — היה זה בראש-זרא-שונה חודות לכל אותם האנשים אשר רכשו את הידע הטכני והנסיון המעשי ברגימנט-השדה (היהודי) ה-200 שבחטיבה היהודית הלווחמת.

ליד כל תותח היחה מחפירת לצות. התחפרנו ווגות זוגות (3 — 2 מטרים מעמדת התותח); את החפירה כיסינו באהל סיירים וריצפנו אותה בארגוני תחמשת כדי לא לשכב במים שנאספו בתחתיתה. תותחן אחד נמצא תמיד בכוננות ליד זהותחת. הוא היה קשור עם מוצב הפיקוד בטלפון "חד-סטרי" ובמקרה של אזעקה היה מוזעק את שאר הצות. "מצב היכון" קבוע נתקיים למשך מחצית השעה עם שחר ועם מדומי-ערב. היתה זו מסורת קבועה — ומעמדה עמדה: באותו זמן היו הפטרולים יוצאים בערב וחוזרים עם שחר, והיה הכרח שאנשי הצות יהיו מוכנים, מבלי שיצטרכו להזעיקם, לחיפוי על פטרולים או לחילוצם, שכן האויב ממול — הצנחנים הגרמנים — היה אויב מסוכן למדי לפטרולים שלנו.

הכניסה לעמדות חלה ערב-פסח והחבראי הנל-הבים חשבו שהגיע הזמן לקיים את הפסוק "שפוך זמתך על הגוים" ובקשו רשות לפתוח באש על עמדות הגרמנים. הקצינים הסכימו (כפי הנראה בהשפעת קיום המצות בדבר שתיית ארבעת-הכר-נות) אך תגובת הגרמנים לימדה אותנו חיש-מהר שאין להפגין את הידיים בלי "סיבה מיוחדת".

למרות הכוננות המתמדת היו חיי התותחנים יותר מסודרים ויותר בטוחים (הם נמצאו מחוץ לטוח מרגמות האויב) מחיי הרגלים שבמוצבים הקדמיים אשר נמצא אף במדרון הקדמי. בשטח עמדות הרגלים נהרס חלק גדול של הבנינים (קו החזית נמצא באותו איזור כבר כחצי שנה), ואילו התותחנים חנו בשטח בו נשתמרו יותר בתים והי-תה קיימת גם אוכלוסייה אזרחית. הם חנו קרוב לבכיש ויכלו להנות מנסיעות ל-NAAFI הקרוב ואפילו למקלחת שבפאאנצה (עם החלפת בגדים מלאה!).

בתקופה זו היינו שותפים לחוויה בלתי נשכחת — ביקורה של חנה רובינא, שקוים ממש בקו החזית.

(רברים אלה נרשמו מפיו של סא"ל יעקב אשל)

רגימנט-שדה של חיל-התותחנים הנו גוף אשר כל קיומו ופעלו מותנים בעבודה משולבת של כל

המרגמות

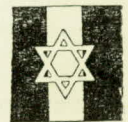
ב

ח

ז

י

ת

אלים יהודה פריהר

ראשית מחלקת המרגמות

קורות הקמתן של מחלקות מרגמות בנות 3 אינץ' בגדודי-הרגלים של החטיבה-היהודית-הלו-חמת שזורות ושלובות במאבק על הפיכת הגדודים ליחידות לוחמות. במיוחד בלטה מערכה זו בגדוד השני של הבריגדה, בו היתה לי הזכות לפקד על מחלקת מרגמות 3 האינץ' הראשונה שהוקמה. עוד בשנת 1943, בהיות הגדוד במדבר-המערבי בתפקידי שמירה, נשלחתי לקורס הראשון למפקדי מרגמות שניתן לגדודנו (בדיר-סונייד, בקרבת יד-מרדכי של עכשיו). שיטת הפעלת מרגמות 3 אינץ' היתה בתקופה ההיא מבוססת על יחידת-אש של מרגמה אחת בלבד, על-אף היות המחלקה בנויה במתכונת של 6 מרגמות — אשר במרוצת הזמן אף פיתחו שיטות להפעלתן במקביל, כשי-יחידת-האש הקטנה היא כיתה, דהיינו 2 מרגמות, ואף אפשרות ריכוז, בהקבלה, של המחלקה כולה.

עם שובי לגדוד, לאחר הקורס, היה רצון עז לדחוף ולקדם את הפיכתו לגדוד לוחם, עם כל הנשק-המסייע שהיה אז בתקן בגדודי-רגלים אחרים בצבא הבריטי. לצערנו, לא תוקן תקן היחידה, והכלים לא ניתנו עדיין. בכל זאת החליט קומץ אנשים בגדוד להקים את המחלקה בכל מחיר.

הסתובבנו במדבר המערבי ואספנו מרגמות משומשות וחלודות שהיו פזורות בשדות-הקרב. כך אספנו את 6 המרגמות הראשונות; והודות לאחד המשקיס, איש חניתה, רב-טוראי קרפוביץ, שהיה מסגר מעולה, הצלחנו להביא את הכלים למצב בו אפשר היה לתרגל עליהם את הגרעין הראשון של המחלקה.

עדיין חסרו לנו שני דברים יסודיים: מערכת תחמושת — וכונות למרגמות, אותן לא יכולנו למצוא בשום מקום. תוך חיפוש פתרון לשתי הבעיות מצאנו תחמושת אי-טלקית בת 81 מ"מ על כל סוגיה; ולאחר ניסויים רבים התאמנו אותה לשימוש במרגמות הבריטיות — והאימונים החלו. גנרל בריטי שפקד אז על אזור קירנדיקה ראה תוך סיוריו ביחידות גם את אימון יחידתנו. הוא התרשם כה חזק עד שהחליט לעזור לנו בהשגת הכונות; וקיבלנו אותן בהשאלה מגדוד סודני, אשר חנה לא-רחוק מאתנו בסביבות בנגזי — וכך הושלם הציוד. האימונים התקדמו במלוא הקצב, ואף השתתפונו בתרגילי גדודי, שכלל נשק-מסייע זה, בשתי צורות-הקרב הנחשבות כקשות — קרב התקדמות-ורדיפה וקרב נסיגה.

שמחת הגדוד היתה רבה באותם ימים, כי לא-טלסט ראינו את עצמנו הופכים לגדוד לוחם על כל צידו. אך השמחה לא ארכה. כעבור שבועות מספר ביקר אצלנו המפקח על הגדודים היהודיים ופקד להחזיר את כל הציוד לבסיס-ההחסנה בריטיים. הפקודה נבעה מהמדיניות הבריטית של אותה תקופה, לא לאמן את היהודים אלא בנשק קל "מאוד" — דהיינו ברובים בלבד. את המרגמות ראינו שוב רק לאחר תקופת-מה, עם הקמתה הרשמית של הבריגדה.

תקופה סטטית למדי והגנתית באופיה. שם הבחנתו בפעם הראשונה בערך העצום של נשק זה ושלי-טתו על שטח-ההפקר שבין שני הקוים. כן התברר חישה-ה שניצול נכון ויעיל של המחלקה וכליה תלוי במידה רבה במספר התצפיות ובאמצעי-הקשר אתן.

הנסיון שרכשתי אז, בסיפוח אל יחידות הודיות וקנדיות, עמד לנו יפה במבחן, כאשר — כשבועיים לאחר-זאת — נכנסו הגדודים לקו והחליפו יחידה בריטית משורינת, שהיתה אחראית לקטע זה.

לקחילחימה בשליטה על שטח-הפקר

עם קבלת האחריות לקו, החלה פעילות-פטרון-לים ענפה מאוד — לצורך שליטה בשטח-ההפקר. מרגמות 3 אינץ', בהיותן נשק גדודי, היו הכלים העיקריים אשר סייעו בצורה גמישה ורצופה ביו-תר בכל פעולת-פטרול זו. השטח אורגן; מטרות סומנו וטווחו פעמיים ליום, בכדי להתאים את הירי לשינויי מזג-האוויר התכופים.

מפות-קוד, שכללו את כל המטרות האפשריות אליהן יכלו מרגמות להגיע, הוסברו היטב לכל מפקד פטרול, כדי שיוכל לקרוא במהירות לאש-מסייעת, באם ייתקל באש מהמטרות המסומנות או מסביבתן. גורת-הפעולה היתה מישור שטוח מכוסה מטעים אשר מנעו בעד תצפית יעילה. המקומות היחידים לתצפית-אש בשעות היום היו על גגות הבתים שבחווה החקלאיות המפורזות בכל השטח. לגרמנים היה ידוע היטב שאלו הן עמדות-התצפית היחידות בגזרה; על-כן זכו הללו לטיפול נאות של הארטילריה בכדי למנוע תפי-סתם ע"י תצפיות; ולאחר תקופת-מה נהרסו כל עליות-הגג כליל. בכל זאת הצלחנו להיאחז בכל מיני שברי-גגות, ואף לארגן עליות וירידות מהי-רות ממקומות אלו, על-מנת שהצופה יוכל להי-מלט במהירות מכסימלית במקרה ותופגז התצ-פית.

אש נגד-מרגמתית

הגרמנים השכילו מאוד באיכון אש-המרגמות שלנו, ובכל מקרה של פתיחת-אש הומטרו כעבור דקות מספר פגזי מרגמות וארטילריה על עמדות-תינו. לאחר זמן-מה מצאנו בהתחפרות יסודית

לפני יציאתנו לאירופה, בשטח הריכוז שליד אלכסנדריה, לא רק קיבלנו את הנשק על כל אבזריו, אלא גם ציפינו לקבלת זחל"מי-נשק, אשר הובטחו לנו עם הגיענו לאיטליה — ואמנם כך היה.

אימונים באיטליה

עם ריכוז החטיבה בפיוג'י שליד רומא, המ-שכנו באימונים אינטנסיביים — ועתה לפי השיטה החדשה של הקבלת המרגמות (*), תוך שימוש של אמצעי הקשר שהיו אז תקינים בצבא הבריטי.

במשך האימון באירופה הוברר לנו חישה-ה שיש לסגל דרכים חדשות להצבת מרגמות, שת-היינה שונות במקצת מאלו שידענו בחולות המד-בר בהם היתה לרוב המרגמה משיגה את יציבותה לאחר ירית שלושה פגזים. אחת השאלות העי-קריות היתה איך למנוע שקיעת בסיס-המרגמה, לאחר שזו ירתה מספר פגזים, בקרקע רטובה ובוצית. דבר זה מנע מאתנו הפעלה יעילה, ובי-חוד במצבים בהם שקעה לפעמים המרגמה עד לעומק של חצי הקנה, מצב שהפריע הפרעה רצי-נית ביותר לצידודה התקין.

בתקופה ההיא פיתחנו שיטה של הצבת הבסיס על אדני-עץ, שאספנו מפסי מסילת-ברזל מפו-רקים — ואשר נהפכו מאותו יום לצידוד סטנדרטי של כל מרגמה ומרגמה. התרגולת להצבת המר-גמה על אדנים אלה פותחה במהירות, ובכל מקרה של קרקע בוצית היינו חופרים תחילה שוחה אשר בה הוצבו בולי-העץ, ועליהם המרגמות, כשמספרי 1 ו-2 של צות-המרגמה עומדים על הבסיס בשעת היריה של הפגזים הראשונים — ועל-ידי כך מיצבים אותו ומונעים "קפיצות".

בחזית

בטרם הוכנסו הגדודים ללחימה נגד הגרמנים, נשלחת לתקופה של 14 יום כמסופח ליחידות שבקו, על-מנת לחוש מקרוב את הקרב נגד הגר-מנים ואת אורחי ניהולו. החזית היתה באותה

(*) דהיינו, בדומה לירי בתותחים, מטוחת רק מרגמת-ה"ציר" — ואילו שאר מרגמות היחידה, שהוצבו לפי אותו ציר-כיוון בדיוק, פותחות באש לתכלית על-סמך טיוחה של זו.

והפיזור בירי המרגמות, כבכל כלי-נשק מסייע אחר, קטן בהרבה ברוחב האלומה מאשר באורך האלומה. דבר זה איפשר להם, מצד אחד, לקרב מאוד את אשם אל קציני-המרגמות-הקדמיים — ומאידך גי-סא, להמטיר אש מדויקת-יותר עלינו.

שיטה זו סיגלנו לנו לא במלואה, כי לא היינו מתורגלים להצבת כלים בגורה שכנה — דבר שהיה גורם לקשיים ארגוניים רבים. לעומת זאת היינו עובדים בקשר הדוק ביותר עם הגדודים השכנים, ומסייעים אחד לשני במידת הצורך, לשמאל ולימין.

בגורה הררית זו מצאנו חישי-מהר שהמקום הטוב ביותר למרגמות הוא לא-דוקא בתחתית המדרון האחורי אלא במחציתו. במצב זה לא היינו נפגעים מאש ארטילרית, אשר מסלול-התעופה שלה שטוח בהרבה ממסלול המרגמות, ומעולם לא יכול היה להגיע לעמדותינו: פגזיה או שהיו פוגעים ברקס שמאחוריו הצבנו את המרגמות, או שהיו עוברים מעלינו ופוגעים בתחתית המדרון, שלא נמצאנו בה.

הריסת מצדיות

רוב לחימת החטיבה בחזית חל בחורף 5—1944, במזג-אוויר גשום וקר מאוד. לכן היו שני הצדדים מארגנים מוצבים מחלקתיים סביב כל מבנה שהוא המצוי בשטח, על מנת לתת לאנשי המחלקה מחסה ממזג-האוויר הגרוע. את המבנים היו מחז-

מרגמה בת 3 אינץ' בשעת הירי

פתרון לעמידה נגד אש זו, ואף פיתחנו שיטה אשר איפשרה לנו להמשיך בירי על-אף האש הנגד-מרגמתית שלהם ואפילו להפסיק את זו במ-הרה. השיטה היתה בעצם פסיכולוגית בלבד. מאחר ולא יכולנו להחליף עמדות פעמים רבות — וזה אף היה גזול זמן רב — היינו מתחפרים כל-כך עמוק שרק פגיעה ישירה יכלה להוציא אותנו מכלל פעולה; ודוקא בעת שאש נגד-מרגמתית גרמנית הומטרה עלינו, היינו מוסיפים לירות במלוא-הקצב על קציניה-מרגמות-הקדמיים הגר-מניים.

אחר דקות מספר היתה האש נפסקת — בעיקר כתוצאה מנזקים שגרמנו להם בקוים הקדמיים; שהרי ללא-ספק החיילים שבקוים-קדמיים אלה הם שדרשו הפסקת אש נגד-מרגמתית שלהם, כדי שנחדל גם אנו להפגים בצורה יסודית. לעומת זאת אנשי מחלקתי — בהיותם מחופרים-היטב, ועסוקים בירי באותו פרק-זמן בו היו מופגים בעצמם — היו חדלים לשים לב להפגזה, וע"כ כך שומרים על רוח רמה דוקא ברגעים הקשים. אנו מצדנו פיתחנו בתוך הגדוד רשת-תצפיות מיוחדת לצורך גילוי מחלקות-מרגמות גרמניות. רשת-תצפיות זו היתה קשורה, באמצעות מ"ק-19, לקצין-המבצעים הגדודי; ועם קבלת ידיעות מ-מספר תצפיות היו הנתונים מועברים במהירות אל המרגמות — והללו היו פותחות באש על כל עמ-דה שנתגלתה. לצערנו, לא רבות היו העמדות הגרמניות שנתגלו, וכאן שוב עמדנו על תכסיס גרמני מענין מאוד, אשר לאחר גילוינו סיגלנו אותו לעצמנו והפעלנוהו בהצלחה רבה בגורת-חזית הררית, לכשהחלפנו את בריגדת ה"גורקה".

מטבע-הדברים הוא שכל תצפית צופה ישר קדימה, ומנסה לגלות את המתרחש לפניו. הגרמנים הבינו זאת היטב, ועל-מנת למנוע את התגלותן היו מציבים את מר-גמותיהם באגפים, לרוב אף בגדודים השכ-נים שממשאל ומימין. אך מעולם לא היו פותחים באש חזיתית, הישר לפניהם, אלא באש אופת י, דבר אשר הכביד עלינו את גילוי עמדותיהם. אך לא זו בלבד, אלא שגם היו משיגים דיוק רב-יותר — היות

(*) אש אופתת — זו המכוונת אלכסונית "לעבר אגף", אל קטעי-חזית איבת שאינם נמצאים הישר לפני הכלי הירורה. — המערך.

את עצמה לא נגד פטרול כי אם נגד שלושה גרמנים, בפיקודו של קצין מיחידת-סיור, אשר ברחו ממחנה-שבויים וניסו לעבור את הקוים שלנו ולחזור אל יחידתם. שלושתם נתפסו על-ידי מחלקת-המרגמות והוחזרו למכלאת-השבויים.

המעבר לאופנסיבה

באביב 1945 עברה הארמיה-השמינית למתקפה כללית, במגמה לסיים את המערכה באיטליה. בתקופה ההיא נמצא שטח-ההפקר שבינו לבין הגרמנים באזור גבעי ומבוחר רחב למדי, בין שני רכסי הרים המרוחקים זה מזה כ-3—2 ק"מ, אשר בתוכו זרם הנהר סניו. ערב המתקפה הוחלט לקדם חלק מהגדוד עד לנחל עצמו, על-מנת להקנות לעצמנו "ראש-גשר" נוח יותר בשביל לפתוח בהתקפה. נקודה מעניינת כאן היא שבמשך הלילה הצלחנו, יחד עם כפולגת רגלים, להוריד לשם כיתת מרגמות 3 אינץ', להתחפר על-יד הנחל ולהסתוות כך שבבוקר לא הרגישו הגרמנים במאומה. על-ידי כך הרוחנו טוח-פעולה של עוד כ-2 ק"מ, שהיו חיוניים במתן סיוע לכוחות-חי"ר אשר עם שחר צריכים היו להתקדם אל מעבר לנחל. בעת ההתקדמות צורף לכל פלוגה בקר-אש גייד. שבירו נמצאה מפה בה סומן אירגון השטח — והיא איפשרה לו לקרוא באופן רצוף-לאש-מרגמות בעת ההתקדמות, תוך הדילוג המתמיד בין כיתת-מרגמות אחת אשר בחוד של המשמר-הקדמי לבין שתי הכיתות האחרות שעם הגוף העיקרי. למעשה היתה זאת הפעולה האחרונה של המרגמות ואף של החטיבה כולה — כשכוחותינו חדרו כבר לפרברי בולוניה, והמערך הגרמני מתמוטט לאורך החזית כולה.

סיכום

רוב הנסין והלקחים אשר צוינו כאן הועברו לצה"ל עם הקמת הצבא בשנות 1947—1948, כשאותם האנשים שפקדו על מרגמות בבריגדה בתקופה המתוארת, מוצאים את עצמם מופקדים על ענף זה, תחילה במערכת-ההדרכה של צה"ל — ובהמשך הקרבות אף מפקדים על גדודי המרגמות הכבדות (120 מ"מ) ומיישמים את התורה והנסיון לתנאינו-אנו.

קים ומבצרים, והופכים למעין מצדיות — וסביבם היו מפתחים רשת שוחות ותעלות שהיו נתפסות בעת הצורך על-ידי כל אנשי המחלקה. מבנים אלו נהפכו במהרה "אוביקטים" להריסה בשביל שני הצדדים.

השיטה אשר פיתחנו בגדודינו היתה כדלקמן:

היינו מביאים לקו-הרכס משחית-טנקים (M-10), שהיה "מפצח", בירי בכינון-ישר, את המבנים; ומרגמות 3 אינץ', בתאום הדוק עם M-10, היו ממטירות פגזים סביב המבנה. תיאום-הזמנים בין שני סוגי האש היה גורם חשוב ביותר בפעולה להשדת האויב שבמוצבים מחלקתיים אלה. תחילה היו פותחות באש המרגמות, ו-10 שניות לאחר זאת משחית-הטנקים. פגז ה"משחית" היה פוגע במבנה. אנשי המחלקה שבאותו מבנה היו רצים החוצה אל השורחות, בכדי להימלט מהשמדה בתוך המבנים. אך כאן היו נופלות בינתיים, תוך 20 שניות, פגזי המרגמה שנורו 10 שניות קודם לכן (זמן תעופתו של פגז מרגמה בטוחים הנ"ת תונים — 30 שניות); והם היו "תופסים" את הגרמנים בשטח פתוח, בטרם הספיקו להיכנס לתוך השוחות. התוצאות לא בוששו בדרך-כלל לבוא; ועם הופעת "הצלבה-אדום" לפנינו הפצועים וההרוגים היינו מפקדים סיקים את הירי.

אבטחת עמדות המרגמות

מאחר ושני הצדדים היו פעילים מאוד בפטרול שטח-ההפקר, ואף בחדירת הפטרולים לעומק, היה צורך לאבטח את עמדות המרגמות מפני חדירות אלו. השיטה הטובה ביותר שמצאנו, נוסף לזקי-פים הרגילים בכל עמדה ועמדה, היתה זו: — מתחנו סביב העמדות חוט, הקשור במקומות מספר למוקשי-תאורה. שיטה זו אמנם הכבידה גם על תנועותינו בלילה, אך לעומת זאת מנעה כל הפתעה מצד האויב ולא איפשרה לפטרולים להגיע לעמדות המרגמות. חוט זה נמתח בדרך-כלל במרחק 100 מטר מהעמדות וסביבן — וזאת על-מנת למנוע שימוש ברימוני-יד על-ידי פטרולי הגרמנים. במקרה אחד אמנם הצדיקה שיטה זו

המק"בים

ב

ב

ר

י

ג

ד

ה

רס"ן ירחמיאל אהרון

השלב המכין

מחלקות המק"ב מאורגנות במסגרת של גדודי מקלעים-בינוניים מיוחדים שהיו מספחות מחלקות מק"ב לגדודי החי"ר). הוא הוסיף כי הקורס הנו מתקדם ואינו מתאים למתחילים. כל נסיונותי לשכנעו כי לא נפלה כאן כל טעות, עלו בתוהו. כאן זימן לי מזלי הטוב ידיד שהכרתיו שנה קודם לכן במצרים, בקורס לאימון-גופני וכושר-קרבי. היינו שם שכנים לאהל והתידדנו במשך תקופת הקורס. הוא ניגש אלי ושאל למעשי במפקדת ביה"ס, ומתוך שיחתנו התברר לי שהוא ממלא תפקיד של שליח בביה"ס. בשמעו על קשיי הפ"עיל את כל קשריו והשיג את הסכמת מפקד ביה"ס לכך שאתקבל לקורס, ואף הוציא הוראה שינתן לי מדריך מיוחד בשעות הערב, שיכין אותי לרמה הנדרשת בקורס המתקדם. לאחר חדשיים של לימודים ועמל מייגע השתתף הקורס בתרגיל אש כללי, "הגדוד בהתקפה", אשר כלל גדוד-רגלים בריטי שסיים אימוניו, ואשר בוצע בסיוע תותחיים, מרגמות 3 אינץ' ומקלעים-בינוניים. להפ"תעתי מצאתי את עצמי מפקד המחלקה בתרגיל הסיום, דבר שעורר קנאה רבה אצל הקצינים הבריטיים הותיקים.

מפקד האיזור, לאחר שנמסר לו על הישגי בקורס, הזמינני ושבחני על הצלחתי. לצערי היה עלי להכות עוד כשנה עד שניתן לי להיפגש שוב עם נשק זה — הפעם כציוד אורגני יחידתי.

עם פרסום הצו בדבר הקמת החטיבה היהודית הלוחמת וכינוס הגדודים בבורג-אל-ערב ליד אל-עלמיין, קיבלנו את כל הציוד, החימוש והרכב לפי התקן הנהוג בצבא הבריטי, פרט לזחלילים (נושאי-ברן) שקיבלנו באיטליה לאחר הגיענו ל"מרכז האימונים החטיבתי בפיוג'י (לא הרחק מרומא). נושא-הברן בצבא הבריטי נועד או לשתי מטרות: — (א) סיור; (ב) נשיאת הנשק המסייע עד לעמדות האש, והעברת תחמושת וציוד.

מחלקת הזחלילים (Carrier Pln.) כללה 13 זחלילים: — 6 זחלילים ליחידת הסיור בת 2 כיתות (3 זחלילים כ"א) חמושים במקלעי "ברן"; 6 זחלילים למחלקת המקלעים-הבינוניים שכללה שתי כיתות אשר לכל אחת 2 מקלעי "ויקורס" (4 זחלילים לנשיאת 4 מקלעי "הויקורס" ו-2 זחלילים נושאי-תחמושת לדרג הלוחם); והזחליל ה-13 היה למפקד המחלקה.

לאחר אימון אינטנסיבי בחורף הקשה של אי-

הכרותי הראשונה עם המקלעים-הבינוניים באה במפתיע. בקיץ 1943 נקראתי אל מפקד הפלוגה. הלז מסר לי שעלי לצאת לקורס מקלעים-בינוניים במצרים, כי הוקצה לנו מקום בקורס לקצין מקלעים-בינוניים מטעם מפקדת האיזור.

רבה היתה שמחתי שניתנה לי האפשרות ללמוד ולהכיר נשק חשוב זה. קייתי כי השתתפותנו בקורס זה מסמלת מפנה ביחסם של השלטונות הצבאיים שמנעו עד כה מאנשי היחידות העבריות הכרת הנשק-המסייע והשימוש בו. כשהתייצבתי לאחר כשבוע ימים במפקדת ביה"ס לחיל-רגלים ולנשק-מסייע של הצבא הבריטי במזרח התיכון ששכן בג'ניפה, נוכחתי ששמחתי היתה נמהרת. מפקד ביה"ס השתומם לראות — לפי תעודות המשלוח שלי — שהגיע אליו קצין מיחידה עב"רית. הוא הסביר לי שכפי הנראה נשלחתי בטעות, מאחר והקורס נועד לקצינים בריטיים של יחידות מקלעים-בינוניים (בצבא הבריטי דאז היו

מגבלת בגלל הצמחיה. מפקדי הפלוגות היו מפ- עילים את המק"בים להטרדת עמדות הגרמנים שהיו מתגלות בשעות התנועה בהן, וכן הופעלו הכלים בלילה לפי הודעת התשמועים במקרה שה- גרמנים נעו בשטח המסומן ומטווח עלידינו.

לאחר תקופת מרגוע קצרה נכנסנו שנית לזירת הקרב, והפעם בשטח הררי לא הרחק מבולוניה, כשלימינו דיביוזה פולנית ולשמאלנו — הודית. מבנה השטח איפשר שימוש הרבה יותר יעיל בנשק המסייע. גם אנו, כגרמנים, התבססנו על רכסי הרים אשר בעמק שביניהם זרם הסניו. שטח ההפקר שבעמק, רוחבו היה 2—3 ק"מ ובו מספר בתים וחווות. השליטה על הנהר ושטח- ההפקר היותה את עיקר הפעילות של החטיבה עד לחציית הנהר עם המתקפה הגדולה של הארמיה ה-8 שהתחילה באביב.

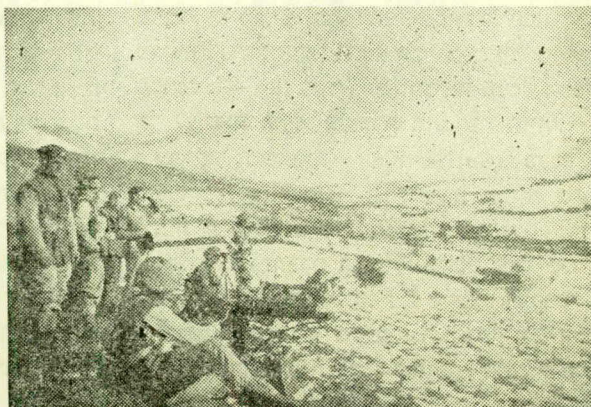
גם במקרה זה צורפו כיתות המק"ב לשתי הפלו- גות הקדמיות, כשהן ממוקמות בדרך כלל באגפי ההר ותעלות קשר עמוקות ומצבורי תחמושת מק- שרים ביניהן. מיקום המק"בים באגפים בא לנצל את תכונות-האש שלהם באשר הם בעלי אלומת- אש ארוכה וצרה. עלידי הצבתם באגפים נוצלה אלומת-האש לכל אורכה. ביום היו המקלעים פו- עלים ממוצבים אלה, מטרידים עמדות אויב ודרכי תחבורה שלו ומנטרלים את אש המקלעים הגר- מנים. השתמשנו רבות במתן אש-עקיפה (ירי אל מטרות בלתי-נראות בעזרת מכשירי כינון מיוחד- דים עד לטווח של כ-2½ ק"מ). אש זו היתה שימו- רית להטרדות מקומות-רכוז של הגרמנים.

(*) נוהג זה היה ברתוקף רק במצב של לחימה סטטית; ומצב זה שרר אז בקטע החזית בו נכנסנו.

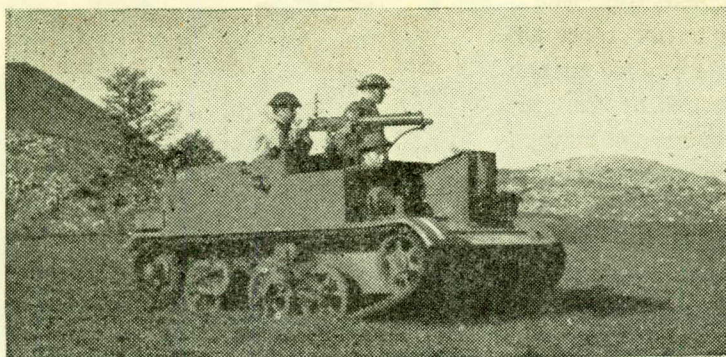
טליה, בסביבה הררית מלאת שלג, שכלל תפ- עול הוחלילים והמק"בים ושילובם במסגרת פעו- לות הגדוד והחטיבה, היתה החטיבה מוכנה להיכנס לקו החזית. על-מנת לקבל טבילת אש ראשונה, נשלחו קציני החטיבה קודם לכן לדי- ביזיות שפעלו בחזית, וכל אחד צורף ליחידה המקבילה למקצועו. בחטיבה הקנדית בה בקרתי, מצאתי יחידת מק"בים מגדוד-מקלעים הודי. הקנ- דים היו בעלי מקצוע והיה מה ללמוד מהם; ואכן עשיתי זאת — באיורה של יחסים מצוינים בין החיילים הקנדיים ובינינו.

בחזית

הרגע הנכסף הגיע, והחטיבה, על רכבה וציודה, נעה לתפוס את הגזרה שהוקצתה לה בחזית האר- מיה ה-8 ליד רבנה. השטח היה מישורי, מבוטר, כשתעלות מים לרוב חוצות אותו, ומלא גדרות- שיחים, וחווות חקלאיות היו פזורות בו פה ושם. החלפת היחידות בוצעה בלילה. בכדי למנוע העברת הציוד והתחמושת בקו החזית, נהגו למ- סור ליחידה המחליפה את המק"בים ומצבורי התחמושת של היחידה העוזבת (*). מפקדי כיתות המק"ב נכנסו לעמדות עוד בלילה הקודם על-מנת לקבל את מפות האש וסימני הקוד, וכדי להכיר את גזרות הפעולה שלהם. בלילה הבא התחלפה כל היחידה. כיתות המק"ב צורפו לשתי הפלוגות הקדמיות של הגדוד והוצבו בעמדות הקיימות שנפרצו בקומות הקרקע של בתי האבן בחזות האכירים. בשטחים אלה היה רק שימוש מועט במק"בים: שדה-האש היה קצר והראות היתה

„אימון אינטנסיבי בסביבה הררית
מלאת שלג...“

ה"ויקס" מוצב על
נושא-ברן

תעלות קשר עמוקות ונוחות לתנועה. ואמנם, זוכר אני מקרה של פגיעה ישירה בעמדת-אש שלנו, אשר פגעה בארגזי התחמושת, אלא שאנשי הצות והכלי נמצאו אותה שעה כבר בתעלת הקשר בעוברם לעמדת-משנה. בלי כל ספק היה הדבר עולה בחיי הצות אלמלא המהירות בהחלפת העמדה.

בעיה קשה היתה אספקת התחמושת בשטח הררי זה, שדרכי הגישה אליו התפתלו בשבילים צרים. קצב-האש של המק"בים "אכל" כמויות גדולות של תחמושת. אנשי יחידת הסיור, שפעור לתם היתה מוגבלת מפאת אורח הלחימה הסטטי, קיימו את אספקת התחמושת לקוי העמדות בעזרת זחלילים עד לאותו מקום אליו יכלו כל-יורכב אלה להגיע ואחר-כך בשבילים צרים בעזרת יחידת פרדות קפריסאיות שהיתה מצורפת לגדוד. אנשי יחידה זו עבדו במלוא הקצב, כי נוסף לאספקה רגילה היו צריכים לערום כמויות תחמושת נכבדות לקראת התחלת המתקפה הכללית שהתכוננה לה.

ברדיפה אחרי הגרמנים

חזיה עמוקה גרמה פעולה מיוחדת של מחלקות המק"ב שבגדודי החטיבה בזמן שעברה הארמיה ה-8 את הגנה פו. וזה סיפור המעשה: — לאחר הצליחה המוצלחת של הסניו וכיבוש

(המשך בעמ' 79)

(*) האיזור המוכה של ה"ויקס" הוא צר מאד. בכדי לודא שאף בתנאי קליעה גרועים (לילה, חוסר תצפית אש וכו') תימצא המטרה בתוך האיזור המוכה, יש צורך בצידוד בשעת הירי. צידוד זה מושג ע"י טפיחות ימינה או שמאלה, וכל טפיחה כזו מסיטה את אש המקלע כרוחבו של האיזור המוכה.

בלילה הוצבו מספר מק"בים בעמדות-משנה, נמוכות יותר, בשטח מוצבי המחלקות הקדמיות, כשהם מכוננים לקוים קבועים לאורך גדרות התיל ושטחי המיקוש או לאורך דרכי גישה אפ"ר שריים. בלילה היה השימוש בכלים רב יותר וכלל ירי באש-עקיפה, תמיכה בפטרולים שהיו יוצאים מדי לילה, המטרת אש על שטחים בהם נתגלו פטרולים גרמניים, הטרדת שטח-רכוז ועוד. היתה קיימת תכנית משולבת עם הגדודים השכנים למתן אש-סיוע על מטרות בגזרות השכנות. מטרות אלו היו מסומנות בשמות קוד במפות האש שלנו, או — במקרה של בקשה מיוחדת — צוינו לפי נקודות הציון שבמפה.

הגרמנים היו ערים מאוד להטרדות על-ידי אש המק"ב ומספר דקות לאחר הפתיחה-באש היו הם עונים באש הנגד-סוללתית שלהם. על-כן פיתחנו שיטת החלפת עמדות מהירה, והתכנונו

יחידת האש של המק"ב היא הכיתה, הוזה אומר — 2 מקלעים. כמובן שאפשר גם להפעיל כמה יחידות אש על מטרה אחת או על מספר מטרות. במקרים של הצבת המק"בים בלילה למשימות אש-סכנה הייתה יחידת האש מתפצלת לכלים בודדים. שיטת הירי במק"בים מסוג "ויקס" מאפשרת כיסוי-באש של שטחים באופן מלא. לאחר כיוון הכלי בכיוון ישר, או בעזרת מכשירי הכיוון לאש-עקיפה, היה הירי מבוסס על שיטת ה"טפיחות": מספר "טפיחות" ימינה או שמאלה ממרכז המטרה (*).

מחלקת

ה

ח

ב

ל

נ

י

סא"ל מרדכי שרוני

התארגנות ואימונים

עם התארגנות הגדוד השני בבורג-אל-ערב, באוקטובר 1944, הוחל בהקמת יחידת החבלנים "Pioneers" ("חלוצים") שלו. כל החבלנים היו מתנדבים, ומספרם כ-20. בהתנדבם לא ידעו הרבה על משמעות תפקידם החדש, פרט לכך שהם יהיו החלוצים לכוחות הלוחמים; אך עם התחלת הקורסים הובהרה להם משמעות זו, שהיא בתנועת הכוחות —

פינוי דרכי מעבר, שבילים, מעברים ועמדות ממוקשים.

● בחניה —

ניקוי שטחים ממוקשים, או סימונם.

● בהגנה —

מיקוש סביב לעמדות ומיקוש דרכי-הגישה של האויב אל העמדות.

תפקידם היה להיות החלוצים בכל דבר הקשור בתנועתו של הלוחם, בחניתו ובהתארגנותו, וירי-ביהם העיקריים היו מוקשי האויב.

מספר סוגי המוקשים שהיו בידי הגרמנים והאיטלקים היה רב ביותר. נוסף למוקשים היו להם גם 100 סוגים שונים של מלכודות-פתאים ומרעומים. עם זאת, מבחינת המכניקה שלהם היו המוקשים והמלכודות עשויים בהברגה סטנדרטית, ודבר זה איפשר שימושים שונים מרובים בכל אחד מהם. נשק המוקשים היה גורם פסיכולוגי מרתייע, כיון שהסב אבידות מרובות, גרם במיוחד לפצעים קשים והוריד על כן במידה רבה את מורל הלוחם.

אציין מספר מוקשים אשר היו "פופולריים" ביותר:

מוקש נעל נגד אנשים. מוקש זה ניתן להטמינו בקלות בכל שביל-מעבר. מי שדרך עליו ריסק בדרך כלל את רגליו בלבד.

מוקש שרפנלי נגד אנשים. המוקש הוטמן בשדות, וכן בשבילים ומעברים בשטח סגור. מנגנונו היה מחובר לחוט מתכת דקיק שארכו 5—6 מטר. משיכה קלה בחוט, והמוקש היה מתפוצץ בגובה של מטר מעל פני האדמה ומפזר רסיסים שהיו פוגעים באדם עד לטווח 15 מטר, ואשר בטוח של 5 מטר היו הורגים אותו.

מוקש-צלחת נגד רכב. מוקש מסוג זה הוטמן בדרכים, בשדות ששימשו מעבר לרכב, וכן ניתן היה לשימוש למטרות אחרות כגון מלכודות-פתאים: לכל מוקש-צלחת אפשר היה לחבר 2 מרעומים סטנדרטים שאחד מהם יופעל על-ידי לחיצת כלי-הרכב, והאחר על-ידי המלכודת בעת שינסו לפרק את המוקש. מוקש זה היה מוציא רכב משורין וטנק מפעולה. בשלב מאוחר יותר נפגשנו במוקש-בריה.

מלכודות. מלבד המרעומים היה מספר רב של מלכודות-רימונייד מסוגים שונים. לא ניתן היה להבדיל בין רימון כזה ובין רימון רגיל אלא לפי הצבע של המצת שבתוך הרימון; לכל צבע היה זמן בעירה אחר, דבר אשר למדנו בתקופה מאוחרת יותר. כן היו מספר מלכודות בצורת חפצים אשר משכו את לבו של החייל כגון עפרונות נובעים, עטים נובעים, תמונות, פסלים, ועוד חפצים שכל אחד היה שמח לקחתם למזכרת, אלא שברוב המקרים היתה מזכרת זו "יקרה". התחבולות השונות שנתאפשרו על-ידי המוקשים, המרעומים והמלכודות למיניהם חייבו לי-

מוד יסודי של המבנה המכני שלהם ופעולתו, ושל שימושם ותפעולם.

עם התארגנות הגדוד באיטליה בפיוג'י שמ"דרום-מזרח לרומא התחיל האימון היסודי של מחלקת החלוץ. למטרה זו הקימו חלוצי הגדוד מוזיאום של כל סוגי המוקשים, התחמושת והרימונים של האויב, שניתן היה להשיגם.

בהתחלה התנהלו האימונים תוך שימוש בספרות (במקום מדריכים) ובדגמים (במקום מוקשי-אמת), עד שניתן מקום לגדוד בקורס בבנבנטו אשר היה מיועד לקציני יחידות חלוצים ולסמ"ליהן. קורס זה, שעמד על רמה גבוהה והיה יסודי ביותר, שימש בסיס להמשך לימודיה של מחלקת החלוצים שלנו. הלימודים שם כללו: לימוד עיוני וטכני של כל המוקשים והמרעומים; טיפול בצורה עיונית במוקשים ובמרעומים (כלומר — בעינים עצומות, או בתנאי לילה חשוך); הטמנת מוקשים בשדה, במבנים, ובמעברים, בצורות שונות; פירוקם בצורות השונות ביום ובלילה. החבלן היה חייב להגיע לרמה שבה יכול היה לזהות בצורה "עיונית" את המוקש ולפרקו תוך כדי עצימת עינים, ושימוש בידים בלבד.

מלבד האימונים הללו ניתנו לחבלנים אימוני נשק, שדאות, וכיו"ב.

עם יציאת הגדוד לחזית היתה מחלקת החבלנים מאומנת ברמה גבוהה למילוי משימותיה. המחלקה כללה 4 חוליות בנות 3 אנשים; 3 נהגים; 2 סמלי מחלקה; 1 קצין מחלקה. בסה"כ 18 איש. ציודה כלל: 1 מכונית משורינת; 2 גיפים; 2 מגלי מוקשים חשמליים; 18 דקרים; כמות חומר-נפץ ומוקשים.

אולם עיקר ציודה של המחלקה היה — מורל גבוה.

עם הכניסה לחזית

כבר עם צעדיו הראשונים של הגדוד בחזית היו ידי החבלנים-החלוצים עמוסות עבודה. האי-זר היה זרוע מוקשים, אשר פוזרו ללא אבחנה על-ידי האויב. נוספו על אלה מוקשים של יחידות מצבאות בעלות-הברית אשר חנו באיזור, והקימו שדות-מוקשים ללא סימון וברוב המקרים גם בלא לדווח עליהם. דבר זה חייב בדיקת כל עמדה עזובה, בדיקות מסביב לעמדות ובדיקת האיזור

המוחק כולו. דבר זה נעשה על-ידי החבלנים, לפני כניסת הכוחות. חיילי הגדוד הורגלו לחבלנים וכמעט שלא נעשתה פעולה ללא שיתופם.

עם התחלת פעולות הסיוור של יחידות הגדוד צורפו חוליות חבלנים של 2—3 איש לסיוור. ויש לציין כי הודות לעינותם ניצל לא פעם סיוור כזה מפגיעת מוקשים. אותו איזור היה מתאים ביותר ללחמת מוקשים ואמנם מוקשים לא חסרו בו; על-מנת למנוע פגיעותיהם בחיילים, הוחלט להדריך את כל מפקדי הכוחות בזיהוי מוקשים ובסימונם, לפחות. למטרה זו ארגנו קורסים בת-קופה שקדמה לכניסתנו לקוי הגורקה, וכל מפקד-כיתה קיבל את הידיעות הדרושות לזיהוי מוקש ולשימוש בדקר להגנה עצמית. בתקופה זו אורגנה הצגה כללית לחיילי הגדוד על-ידי מחד לקת החבלה על אופן התנועה, אמצעי-הזהירות ועל המשמעת הדרושה לפטרול בהיתקלו בשטח ממוקש. כן אומנו גם החיילים בשימוש בדקרים, לאבטחה עצמית. אמצעי-הזהירות נגד המוקשים "בכנסו" בתקופה זו ל"דמם של הלוחמים", כיון שהמוקשים היו אז אויב מס' 1 שלנו.

הדרכה זו והכרת המשמעת שהמחלקה הצליחה להחדיר בחיילי הגדוד, הצילו חיילי רבים. עם כניסת הגדוד לאיזור הסניו, במקום יחידות הגורקה, היתה עבודת החבלנים קשה במיוחד, בגלל המיקוש הרב באיזור הררי זה; יצוין, שתוך 28 יום של החזקה בקו זה ביצעו החבלנים 20 פטרולי-סיוור ליליים.

מקום חניתה של מחלקת החבלה נמצא על-יד מטה הגדוד אשר היה מפעיל אותה. עם חשיכה היו החוליות מצטרפות לפלוגות הקדמיות ויוצאות עמן לסיוורם. בגמר הסיוור חזרה החוליה למחלקתה.

הודות לכך שמטה הגדוד היה ממוקם בשטח עורפי, נתאפשרה במשך שעות היום יותר מנוחה לחבלנים, דבר אשר היה חשוב לעבודתם באותה תקופה של פעילות רבה.

מפעולות מחלקת ה"חלוצים"

17 מוקשי-נפץ פורקו בדקות ספורות

היה זה בפעם ראשונה שבה קיבל הגדוד משימה קרבית. המשימה היתה — תנועה לשטח האויב כדי לבדוק אם נטש את עמ-

NOT TO BE PUBLISHED

Daily Orders

By
Lt-Col. I.H. GASH

E L.N.R.

Commanding

2 (Jewish) Bn PALESTINE REGT

Serial No. 322

12 December 45

Duty Officer	14 Dec 45	Capt. Z. Slovins
Next for Duty	15 Dec 45	Capt. H. Lasevsky
BOS	14 Dec 45	Sgt Morin
	15 Dec 45	Sgt Goldstein
BOS	14 Dec 45	Cpl Jacoby
	15 Dec 45	Cpl Langyol

381. MENTIONS IN DESPATCHES.

His Majesty The King has been graciously pleased to approve the following be mentioned in recognition of gallant and distinguished services in Italy:-

Pr. 17055 L/Sgt SHARON M.

The Commanding Officer wishes to congratulate L/Sgt SHARON on this award and to thank him on behalf of this Bn for his devoted services whilst the Bn was in the line. We should remember that many of us owe our fitness and probably our lives to the men of the Pioneer platoon.

382. POSTINGS - OFFICERS.

Capt. J. FRIEDBERG	from HQ	to A Coy	(In Command)
Capt. A. BEN-GURION	from C	to B Coy	(In Command)
Capt. H. LASEVSKY	from A	to D Coy	(In Command)
Capt. S. SLOVINS	from B	to Sp Coy	(In Command)
Lt. P.S. NEUMANN	from Sp	to B Coy	

Commands to be assumed immediately.

Taking and handing over Certificates to reach Bn HQ by 151800h.

383. APPOINTMENTS - OFFICERS.

Major A.V. SCHUDOVENSKY is appointed temporary En Welfare Officer.

1/Adj 2 (Jewish) Bn Palestine Regt. Capt.

ציון לשבח מתפרסם

בפקודת"ר

תנועה מעבר לפני

בלילה שקדם למעבר הסניו הכינו חב"לני הגדוד את המעבר וסימנו את מקום הריכוז שנקבע על-יד עמדת בילי. עמדה זו נמצאה במרחק עשרות מטרים ספורות מהסניו. המעברים ואיזור החניה סומנו בסרטים לבנים, שאיפשרו לזהותם בלילה; אמצעי הזהירות הללו היו חיוניים, כי האיזור היה ממוקש ביותר. אחד החיילים שלא שם לב לסרטים הלבנים, נקטל במוקש.

עם שחר התחיל הכח לנוע מעבר לסניו ונתקל בקני-מקלעים ובמרגמות, אשר הושארו על-ידי האויב בשטח, שהיה מבוך תר ביותר, ומתאים לפעולה משולבת של מקלעים ומרגמות.

פלוגה ג' של הגדוד נעה קדימה בדרך

דותיו. חולית חבלה נעה קדימה, לפני כיתת החוד של פלוגה ג'. במרחק של 800 מטר מעמדת היציאה שלהם הגיעו אנשינו לתעלת מים אשר בה היה מעבר צר אחד ויחיד. במעבר זה ניתקלו החבלנים במספר רב של מוקשים, והיה עליהם לפנותם. תוך מספר דקות פירק חבלן כ"17 מוקשי-נעל טמונים באדמה — ועל-כך צוינה לשבח מחלקת החבלה על-ידי מפקד הגדוד. האויב ניצל את עצירת הכוח והתחיל להמסיר עליו אש מרגמות; כן התחיל לפעול נגדו צלף שירה מתוך בית הרוס אשר היה במרחק כ-200 מטר ולא נתן להרים את הראש. גם הוא שותק בפעולה מוצלחת של אותו החבלן, אשר פגע בפגז פיאט בבית, ושיתק את הצלף. לאותו זמן ניתנה לפלוגה פקודה לסגת, והיא חזרה לעמדות היציאה.

לנים, שהיתה בדרכה למקום המחסום, הת-
חילה לצעוק מרחוק אל הג'יפ שיעצור, אך
הנהג לא שמע זאת. לא היתה ברירה אלא
לירות מתת-מקלע באוויר. לשמע היריות
נעצר הג'יפ. כשהחבלנים ניגשו אל מפקד
הגדוד, נמצא הלז מרוחק 2 מטרים מה-
מוקש.

פעילות מחלקת החבלה לא נסתיימה עם גמר
הקרב. כשהגדוד חנה בטרביזו, עסקו חבלנים
בניקוי המחנות בשביל פליטי המחנות שהגיעו
אליהם, ולא פעם הוזעקו למחנות שבהם נתגלו
מוקשים עזובים.

ההמשך בצה"ל

גרעין של חבלני הגדוד השני הניח את היסוד
למקצוע החבלה בגדודי צה"ל, על-ידי הכנת
חומר הדרכה ועזרי לימוד, ובעזרת הידע שרכשו
בשיטות השונות בהדרכה.

הוקם בית-ספר בג'ליל לחבלני גדודי צה"ל,
וכן הוקמו מספר בתי-ספר לחבלה גדודית בפי-
קודים. כל זה נעשה עוד טרם התארגנו יחידות
השדה של חיל-ההנדסה, אשר גם הן הודרכו על-
ידי אותו הגרעין, בשלבים הראשונים. סיום נאה
למבצעי החבלה של חבלני הגדוד השני היה
פירוק מטען של 5 טון חומר-נפץ, אשר הוטמן
בירושלים בזמן מלחמת הקוממיות ובאוגוסט
1949 היינו צריכים לפרקו. אלא שזה כבר סיפור
לעצמו...

הראשית עד שהגיעה לשטח, בו נתגלתה
לאויב.

מפקד הפלוגה החליט לעצור את הפלוגה
ולנסות להתקדם רק עם חולית החבלנים
שלנו, אשר נעה אתו. בכניסה לשטח
הפתוח על-יד אחת החצרות שבה חשבנו
לחנות, נפתחה עלינו אש מרגמות ומקל-
עים. בהתעצות שנערכה במקום הוחלט
שהחבלנים ינסו לפתוח שביל בשדה, ול-
העביר בו את הפלוגה. תנועה בשדה היתה
בדרך-כלל בלתי רצויה באשר רוב הש-
דות היו זרועים מוקשים, אולם פעולה זו
הצליחה והפלוגה עברה ללא פגיעה.

"דרכתי בכל השטח..."

באותו יום של תנועת הגדוד אל מעבר
לסניו היה על החבלנים לבדוק שטח שבו
צריכה היתה מחלקת המרגמות להתמקם
ללילה. חולית חבלנים יצאה לבצע עבודה
זו. עם חזרת דיווחו שהשטח נקי ממוקשים
ב-100%. לשאלה איך יכול בכלל להיות
בטחון של 100% השיב חבלן אחד: "דרכ-
תי על השטח כולו צעד בצעד, ואני עדיין
חי".

תזשיה

למחרת עם שחר נראה ג'יפ מפקד הגדוד
נע בדרך בכיוון אל מחסום אשר היה ממז-
קש על-ידי הגרמנים, ואשר חבלני הגדוד
נתקלו בו כבר בלילה הקודם. חולית חב-

נעורים ובגרות בצבא (המשך מעמ' 8)

ריות הכבדה של המקצוע בכל עת ולגבי כל
אחד מאנשיו — וכן דרוש איש המדע הצבאי,
החוקר, המנתח והמבקר.
תולדותיו המדיניות והצבאיות של עמנו בעבר
הרחוק והקרוב, מורות לנו שסטיה קיצונית לצד
האחד או השני בעוכרינו היא; ושמוכותם ומחובתם
של אלה המופקדים על העם ועל בטחונו הוא
לגלות מדי-פעם מחדש את "דרך המלך" של
הסינתזה.

והן מהתנאים הגיאוגרפיים והגיאופוליטיים של
ישראל. אך לא פחות מזה מוטל עליו הטיפול
המתמיד, השיטתי והמוקפד ביותר של יסוד עצ-
מתנו ההגנתית — צבא העם על מסגרותיו העי-
קריות: מילואים, הגנה-מרחבית ונח"ל.
לביצוע משימות אלו דרושים מפקד-שדה הנמ-
רץ והזריז, קצין-המטה המבריק ומהיר-התפיסה;
אולם לא פחות מאלה דרוש המפקד בעל נסיון
קרב וחיים כאחד, אבל של יחידתו, החש את האח-

פטרולים

בחזית

אלי"ם יהודה הררי

בחדשי האביב של שנת 1945 היתה החזית האויבית חזית סטטית. בגזירה בה החזיקו גדודי החי"ל השתרע שטח-ההפקר שרוחבו כ-300 — 200 מטר, אשר הגיע

לקילומטר אחד ויותר במקומות אחדים. ההכרח לשלוט בשטח זה הביא את הצדדים הלוחמים לפעילות פטרול מוגברת. השטח הרוב היה מבותר על-ידי ערוצים ומכוסה שיחים וחורשות עצי-זית. למרות זאת נתאפשרה תצפית טובה-יחסית עליו מן הגבעות שמשני צדדיו. קווי-העמדות העיקריים שלנו ושל הגרמנים נמצאו לאורך הגבעות האלו.

בגלל אפשרויות התצפית הנוחות לשני הצדדים, נתקיימה פעילות הפטרול בעיקר בלילות. הגרמנים חיפשו סימנים למועד ההתקפה הצפויה ומקומה; כוחותינו עסקו בעיקר באיסוף ידיעות על מערך האויב. במיוחד ענין אותנו מיקום המק-לעים והנשק-המסייע מכל הסוגים. איתור העמדות הגרמניות היה קשה ביותר בגלל היותן מוסוות היטב, ועד שהגרמנים לא הפעילו את נשקם לא ניתן היה להבחין בהן. נוסף לאיתור העמדות האלו עסקנו בחיפוש אחר מעברים בין שדות-המוקשים הרבים שנמצאו בשטח-ההפקר ואחר מציאת מקומות-מעבר נוחים על נהר הסניו לקראת המתקפה.

עם רדת החשיכה התחיל מה שקראנו "מרץ הפטרולים". מטרת שני הצדדים היתה להגיע מהר ככל-האפשר למרכז השטח, כדי להציב מאר-בים נגד הפטרולים היריבים. מי שהקדים להגיע, יכול היה להציב את כוחותיו ולקבוע תשמועים

על השבילים הידועים שעברו בין שדות-המוקשים. הפטרולים שלנו היו משני סוגים: פטרולי-קרב בעצמה של מחלקה בערך (כ-20 חייל) בפי-קודו של קצין; ופטרולי-סיור מורכבים מ-3—4 חיילים בפיקודו של מ"כ או סמל-מחלקה. פטרולי-קרב פעלו במגמה להיתקל באויב ולגלות את עמדותיו על-ידי משיכת אש. כמובן היה עליהם למנוע מפטרולי האויב חדירה לתוך שטח-ההפקר לשם השגת ידיעות על כוחותינו. פטרולי-הסיור, מאידך גיסא, חיפשו מעברים בין שדות-המוקשים וניסו לגלות את עמדות הגרמנים על-ידי חדירה אל תוך המערך. כמובן שפטרולים קטנים אלה עשו את הכל כדי להימנע מהיתקלות ופתחו באש רק להגנתם.

כל ההכנות לקראת פטרולי הלילה נעשו כבר משעות הבוקר, עם קבלת הפקודה על הוצאת פטרול. הן כללו תצפית על השטח לשם לימודו, זיהוי התואים הבולטים שישמשו נקודות-מוצא בלילה וקביעת צירי תנועה הלך וחזור. מפקדי הפטרולים קבעו את סוגי הנשק שיילקח בלילה. הן פטרולי-הסיור והן פטרולי-הקרב צוידו בעי-קר בנשק אבטומטי ללא כל קשר עם הציוד התקני. פטרולי-הקרב לקחו אתם מספר רב של מקלעים (מקלעי-ברן), תת-מקלעים (טומי-גן) ורימוני-יד. פטרולי-קרב שמנה 20—25 איש, נע בדרך כלל עם 6—8 מקלעים קלים ו-10 תת-מקלעים, כאשר

יותר מכל היתקלות באויב, כי כל השטח היה זרוע מוקשים מכל הסוגים שהונחו עלידי שני הצדדים בכמויות גדולות מאד במשך הזמן שהחזית היתה סטטית. הגרמנים השתמשו בעיקר ב"מוקשי צלחת" ו"מוקשי נעל", וכוחותינו — במוקשים נגד-אדם בריטיים מהסוג הקופץ. חלק ניכר מכל המוקשים היה גם ממולכד. חלקם הופעל עלידי דריכה עליהם וחלקם עלידי תיל ממעיד (Trip wire). התקדמות הפטרולים היתה איטית בגלל השימוש הרב בדקר.

תרגול התבניות והסימנים המוסכמים, לימוד השטח ובדיקת הציוד והנשק, אשר בוצעו ביום לקראת פטרולי הלילה, הוכיחו את כדאיותם בכל הפטרולים. אימוני-הפרט, שהיה חשוב ביותר בלחימה מסוג זה, עמד על רמה גבוהה, כי התאמנו בו רבות ב-4 השנים שקדמו לכניסתנו לחזית.

לעתים קרה שפטרולי-סיום חדר חדירה עמוקה, וקשתה עליו הנסיגה השקטה. במקרים אלה השתמשנו לא פעם באש המק"בים והמרגמות שלנו, שהונחתה בזמנים אשר נקבעו מראש, כדי ליצור רעש ולהסב את תשומת-לב האויב מהמקום בו נמצא הפטרול. בחזורנו, נענו באותה מידת זהירות כמו ביציאה, עד שיצרנו מגע עם עמדותינו. הכניסה אל תוך מערכנו בוצעה במקום ובמועד שנקבעו מראש, וכל העמדות במקום זה ידעו על הימצאות הפטרול לפניהם ועל המועד המשוער של שובו, אשר נסתיים בקריאת סיסמאות ששונות מדי לילה.

אפשר לומר שבצענו את הכל בהתאם לכתוב בספרי ההדרכה בתוספת ידע שהושג עלידי הנסיון. האימון הרב וההקפדה שהושקעו בנושא הפטרול נתנו את פריה, דבר שניתן היה להבחין בו לפי התוצאות שהושגו.

רובאי אחד נקבע להיות רמן. לרמן לא היה נשק אישי, אולם בילקוט צד ובכיסיו הוא נשא עמו כ-10—12 רימוני-יד. הוא נע כשבירו רימון מוכן לזריקה במקרה של היתקלות ולא נשא נשק, כדי לא להיות מוגבל בזריקת הרימונים.

מנקודת התצפית, מבעוד יום, היה מפקד הפטרול קובע את מקומות המפגש בדרך, בהם יתכנסו אנשי הפטרול במקרה ויצטרכו להתפזר בעת היתקלות. תמיד נקבעו מספר מקומות מפגש לאורך צירי הפטרול. כמו כן נקבעו התבניות בהן ינוע הפטרול בהתאם לצורת פני-הקרקע. אם השטח איפשר זאת, נעו פטרולי-הקרב בשני טורי רים מקבילים עם חולית חוד של תת-מקלענים בראש. פטרולי-הסיום נעו בשורה עורפית או בצורת יהלום, כשהמרחק בין איש לאיש היה מרחק ראייה. תבניות אלו, וכן הסימנים המוסכמים, תורגלו היטב עוד בשעות היום. בעת הביצוע לא היה בדרך כלל צורך במתן פקודות בדיבור, ובמקומן באו סימנים מוסכמים כמו צרצורי הצרצר (שהיו רבים בשטח), חיקוי קולות ציפורים ועוד. במקרה של עצירה שכבו כולם בחיפוי הדדי לכל הכיוונים. בהיתקלו בעצם חשוד, נעצר הפטרול וחייל או שניים יצאו לגששו. אם הכל היה בסדר, נשארו אלה במקומם ונתנו סימן לשאר הכח להתקדם; ואם לא — הרי בשיטה זו מנעו היתקלות של כל הכח במארב אויב.

פטרולי-הסיום לא לקחו עמם כל חגור; את הרימונים ואת המחסניות נשאו החיילים בתוך הכיסים. נהגנו כך כדי לאפשר תנועה שקטה ומהירה. כל תת-מקלען נטל 4 מחסניות נוסף לזו שבכלי. לכל איש (פרט לרמן) היו 2 רימוני-יד. מספר אנשים צויד גם בדקר לחיפוש אחרי מוקשים. ענין המיקוש היה גורם מפחיד הרבה-

המרגמות מסייעות לפטרולים

רס"ן יואל סלומון

בשעת הצורך — ומלבד זאת ירו לעתים לא-מזומנות יריות הטורדה אל מטרת אלה, כדי להקטין את חופש-התנועה של האויב. הקשר קויים בדרך כלל באמצעות מפקד הפלוגה הרובאית. מדי פעם בפעם יצא קדימה בקר-אש ניד.

ראויים לציון מיוחד שני מקרים שנתרחשו: —

פטרול הקיס מארב, במשך שלושה לילות רצופים, לפטרול האויב; היה זה בשטח מישורי, המועד לגישוש-אויב. בלילה השלישי חדר הפטרול הגרמני עד למרחק קטן ממוצב-מחלקתי של הברי-גדה — ופגע, מיד עם המגע הראשון, על-ידי רימון-רובה בשוחה בה נמצאו מפקד המחלקה וסגנו. המארב הני"ל, שהוצב בשטח-ההפקר, פתח באש-מהאגף על הפטרול, והמרגמות חסמו את דרך הנסיגה של הלז. האויב השאיר בשטח 8 — 6 נפגעים, אשר פונו למחרת בחסות דגל הצלב-האדום.

שיתוף הפעולה בין הפטרול ומחלקת-המרגמות היה יעיל ביותר.

פטרול שיצא בלילה נתקל בכוח גרמני אשר נמצא מאחורי מחסה בשטח-ההפקר. אש האויב היתה עדיפה — והפטרול שלנו התקשה לחזור אל בסיסו. המרגמות נתבקשו לשתק את פטרול האויב כדי לאפשר את הנסיגה.

מקומו של האויב נקבע לפי ציוניו של מפקד הפטרול, והאש הונחתה על יסוד נתוני המפה. האש היתה כה יעילה עד כי לא היה צורך בתיקוני טווח וכיוון. האויב שותק — והפטרול חזר ללא אבידות.

היעילות של אש המרגמות, בה התנסו מדי-פעם, הגבירה את בטחון הרובאים; והם למדו לסמוך על נשק-סיוע זה, שיבוא לעזרתם בזמן ובמקום הנכונים.

אחד הדברים אשר ציינו את שהותה של הברי-גדה במערך-העמדות היתה הפעילות המוגברת של פטרולים בשטח-ההפקר, אשר קויימה במשך כל אותה תקופה. וכאן — לראשונה בנסיונו — בא לידי ביטוי הגורם של שילוב בין פעולות-הפטרולים לבין סיוע-האש הניתן ע"י הנשק-המסייע שבמערך-העמדות.

הסיוע לפטרולים התבסס בעיקרו על הנשק-המסייע הגדודי — ובמיוחד על מחלקת המקלעים-הבינוניים ומחלקת המרגמות.

הפטרולים פעלו בעיקר בלילה; שכן התצפית על שטח-ההפקר, בשתי הגזרות בהן פעלה הברי-גדה (תחילה — בגזרת אלפונסינה, ואחר-כך — על הנהר סניו), היתה טובה מאוד משני הצדדים. אולם בכמה מקרים יצאו אננם פטרולים בלילה — אך התבססו במוצבים מוסוים בשטח-ההפקר למשך כל היום שלאחריו.

כמעט במשך כל התקופה היה הכרח לחלק את הכח המצוי של אש-מסייעת. כרגיל, עסקו 4 מרגמות בעיקר במשימות-ההגנה — ואילו 2 הוצבו לשם סיוע לאותה פלוגה אשר שלחה את הפטרולים. אולם כל המרגמות טווחו-מראש אל היעדים שנחשבו כ"מסוכנים", ובכל עת אפשר היה להפעיל את מלוא הכוח למטרה אחת.

התפקיד הראשוני של המרגמות היה לשתק את מוצבי האויב במקרה שיפתחו באש על הפטרול, ולהבטיח את נסיגתו של זה. אכן, כפי שעוד יצוין להלן, נודמנו למרגמותינו גם משימות אחרות. עם כל פטרול שיצא, הועמדו במצב-הכן המרגמות שנועדו לסיוע לו, מוכנות לאותו מוצב האויב המסוכן ביותר לפטרול, אך מוכנות להסיט את אשן לכל מוצב ידוע אחר שממנו עלולה להיפתח אש. המטרות האלו טווחו בעוד-מועד. בגזרת פאנצצה הוצאו פטרולים "קלים", אשר תפסו מוצבים ליד הסניו למשך שעות הלילה. הפטרולים היו חוזרים עם שחר. על הנשק-המסייע הגדודי הוטל לסיוע לפטרולים אלה. המרגמות טווחו אל מעברות הסניו ואל דרכי-הגישה אליהן. הצותים הועמדו במצב-הכן על-מנת לתת סיוע

השליטה

על שטח-ההפקר

דס"ן רוברט גור

מעמדותיהם הביאה למגע מהיר עם עמדות האויב. אף כי בגזרה זו עברה החי"ל את "טבילת האש" שלה, הרי שאת נסיונה הקרבי האמיתי רכשה בגזרה אחרת, שאליה הועברה בתום שלושה שבועות.

הגזרה החדשה היתה בשטח הררי, בו גאיות עמוקים, שנפערו בין רכס לרכס, ונהר (הסניו), הפרידו בין עמדות בעלות-הברית לבין אלו של הגרמנים. בצד הגרמנים הגיעו ההרים עד גדת הנהר, ואילו בצד בעלות-הברית השתרע גיא רחב והעמדות שעל הרכסים היו מרוחקות מגדת הנהר. מצב טופוגרפי זה יצר שטח-ההפקר בין הנהר ובין עמדות החי"ל; ועם כניסתה למערך זה הוטל על החי"ל להשתלט על שטח זה כהכנה לצליחת הנהר שתבוצע עם הנחתת מתקפת בעלות-הברית בעוד חודש ימים.

ממול החי"ל עמד בגזרה זו רגימנט הסער ה-12 (12 Sturm Regiment). של דיביזית הצנחנים ה-4 אחת העוצבות המעולות ביותר של הצבא הגרמני. חייליו ותיקים היו ובעלי נסיון רב, מאז מנים היטב ומנוסים מאוד בלחימה בלילה. פטרוליה-הסיור הראשונים שנשלחו אל עבר

עיקר נסיונה הקרבי של החטיבה היהודית הלוחמת (חי"ל), שהשתתפה בשלבי הסיום של מלחמת-העולם השנייה בחזית איטליה, נרכש בסוג הלחמה הנקרא "שליטה בשטח-ההפקר".

אף כי החי"ל תפסה עם כניסתה לחזית קטע במערך-ההגנה, היא לא נקראה להדוף אף התקפת אויב אחת, ואף כי השתתפה בהתקפה הגדולה האחרונה של כוחות בעלות-הברית בחזית איטליה, היא נתקלה רק במשמר עורפי של האויב, וגם בצורת קרב זו לא הספיקה לרכוש נסיון קרבי של ממש.

אך בשבועות שעברו מכניסת החי"ל לקוי החזית ועד להתקפה הגדולה והסופית, היתה משימתה להשתלט בגזרתה על שטח-ההפקר שבין המערך שלה לבין זה של הגרמנים, ולתפוס את השטח שיידרש להיערכות לקראת צליחת הנהר. בשבועות אלה הספיקו גדודי הרגלים והכוחות המסייעים לרכוש לעצמם נסיון רב וחשוב בסוגית ההשתלטות על שטח-ההפקר.

עם כניסתה לחזית הופעלה החי"ל תחילה בגזרה שבה, בגלל הנתונים הטופוגרפיים, כמעט ולא היה קיים שטח-ההפקר. כל יציאה של הלוחמים

שטח ההפקר הוא השטח שבין שני מערכי-ההגנה של כוחות הלוחמים זה בזה, שאינו נתפס תפיסה פיזית על-ידי אחד משני הכוחות. להיווצרו של שטח כזה יש בדרך כלל סיבות טופוגרפיות. כל אחד מהכוחות הנערכים להגנה בוחר לעצמו את השטחים החיוניים והשטחים הנוספים הדרושים לקיום משימתו ההגנתית, וכך נוצר בין שני המערכים מרחב הנשלט אמנם בתצפית ובאש משני המערכים, אך או שאיננו נוח לתפיסה פיזית על-ידי אחד הכוחות, או שאיננו ניתן כלל לתפיסה כזאת. מכאן שההשתלטות עליו מתאפשרת בדרך-כלל בשעות הלילה.

יש כמובן יוצאים מן הכלל. שטח "מפורז" על-פי הסכם מדיני, למשל, ניתן אולי לתפיסה פיזית, אך גורמים מדיניים מונעים זאת, וכך נוצרת בעית השתלטות עליו באמצעים אחרים. אכן, כל עוד פועל הגורם המדיני תהיה בעית ההשתלטות דומה לזו הקיימת בשטח-ההפקר שתואר לעיל.

מעריך האויב, בלילות הראשונים, לימדו את גדו-
די החי"ל מהי שיטת השליטה של האויב על שטח-
ההפקר.

כעבור מספר לילות אפשר היה לקבוע את הד-
ברים הבאים:

● עם חושך תופס האויב מספר עמדות מגודרות
(בתי אכרים עזובים) בשטח-ההפקר, כדי למנוע
גישה אל עמדותיו. בעמדות אלו, שאליהן הוא
מגיע תמיד ראשון (דרכו קצרה יותר!), הוא מחזיק
בפטרול לוחם בגודל כיתה עד מחלקה, המסתייע
בנשק-מסייע גדודי. בשלב יותר מאוחר הוא מו-
ציא מתוך עמדותיו שבשטח ההפקר פטרולי-סיוור
אל עבר עמדות החי"ל.

● האויב מפעיל תאורה רבה. הוא משתמש
ברקישות תאורה מוצנחות הנורות ממספר קני
מרגמה והמאירות כפעם בפעם את השטח משך
2-3 דקות.

● מקלעי שפנדאו בעמדותיו הקדמיות של האויב
וגם בעמדות שהוא תופס בשטח-ההפקר מופעלים
על "קוים קבועים" — כלומר, בכיוון ובטוח הק-
בועים מראש והמיועדים לחסימת דרכי גישה
עיקריות — כל אימת שמתגלית תנועה כלשהי
בשטח.

● על נקודות תורפה בדרכי הגישה לעמדותיו
(כגון: מכשולים טבעיים ומלאכותיים, הצטלבויות
שבילים וכו') מטוחות מרגמות 81 מ"מ, היורות
"מנות-אש" כאשר תשמוע מגלה תנועה בסביבת
הנקודות הללו. כעבור זמן התגלה שמנות-אש
אלו קצובות (אם זכרוני אינו מטעה אותי: 36
פצצות "מנה") ולוחמי החי"ל למדו לשכב ולס-
פור את הפצצות ועם גמר ה"מנה" — להמשיך
לנוע.

● הגרמנים עשו שימוש רב בשדות מוקשים
נגד-אדם "מעורבים" (כלומר — במוקשים מסוגים
שונים), ובמלכודות בתוך מבנים עזובים.

לאור "תוצאות הלימוד" הנ"ל נקטה החי"ל
בצעדים הבאים, שאיפשרו לה למלא את משימתה
(השתלטות על שטח-ההפקר) תוך כשבועיים:

— בכל גדוד רגלים נתמנה קצין בכיר, מפקד-
פלוגה, לתפקיד של רכז פטרולים, דבר
שאיפשר התמחות-יותר בבעיות הפטרול, ניי-

צול טוב של ידיעות שנרכשו בכל הדרכים
האפשריות, תדריכים טובים, התרכזות מפק-
די הפלוגות האחרים בבעיות שיפור המעריך
ואימוני יחידות-המשנה, תיאום יעיל עם
כוחות מסייעים (ארטילריה, מרגמות 3 אינץ'
ומק"בים).

— הגדלת עצמת הפטרולים והרכבתם כפטרול-
לים-לוחמים מחלקתיים, הכוללים סיירים,
חבלנים, קשרים וחובשים, והמסתייעים בכל
סוגי האש שלרשות החי"ל.

— הקמת "מרכז פטרולים" בשטח-ההפקר, על-
ידי כיבוש אחת העמדות שהגרמנים היו
תופסים בשטח-ההפקר, והחזקה בה גם
בשעות היום.

— הכנסת צלפים לשטח-ההפקר לעמדות צלפים
שמהן יוכלו לצלוף לתוך מערך האויב ובזאת
ליצור רושם של שינוי המעריך של החי"ל
ולערער את בטחון האויב שהסתמך על רוחבו
הגדול של שטח-ההפקר.

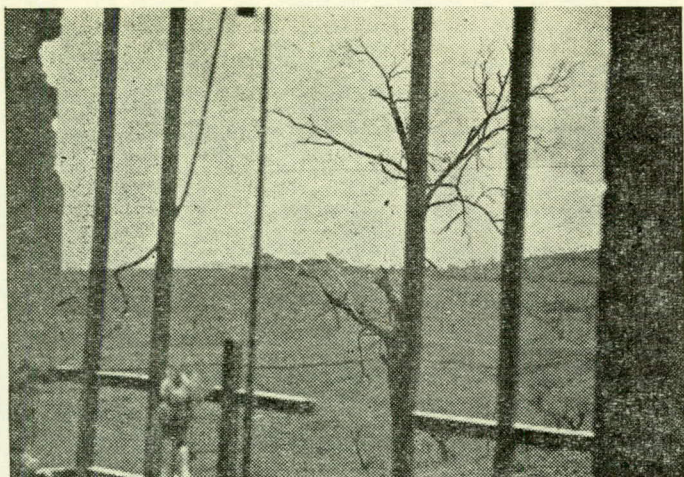
בשלושה שלבים הצליח החי"ל להשתלט על
שטח-ההפקר:

בשלב הראשון — הצליחו הפטרולים-הלוחמים
של החי"ל לערער את בטחון הגרמנים בשטח-
ההפקר, להפסיק את סויריהם אל עבר עמדות
החי"ל ולעתים לכבוש מידיהם עמדות שהם תפסו
אותו לילה בשטח-ההפקר.

בשלב השני — נכבשה לילה אחד עמדה מר-
כזית בשטח-ההפקר, והכוח שכבש אותה נשאר
בה גם במשך היום. עם רדת הלילה הדף הכוח את
הפטרול הגרמני שבא לתפוס כרגיל את העמדה,
ואיפשר על-ידי כך לפטרול-לוחם נוסף של החי"ל
להשתמש בבסיס זה להמשך הפעילות אל עבר
הנהר.

על-ידי התמדה בשיטה זו הצליח החי"ל לעבור
לשלב השלישי — לחדור בפטרולים-הלוחמים שלו
עד לגדת הנהר, לנקות שבילים בשדות המוק-
שים ואף לסייר את מעברי הנהר.

שלושת השלבים הללו בוצעו תוך כדי קבלת
סיוע קרוב ויעיל ביותר הן מצד הנשק המסייע
הגדודי והן מצד ארטילריה החי"ל. מאלף הוא

מבט אל שטח-ההפקר

שהגרמנים נוכחו לדעת שההרעשה נסתיימה.

*

לדעתי, הנסיון שרכשה החי"ל בימי מלחמת העולם השניה כוחו יפה גם בימינו אנו. יתכן ונוספו אמצעים שניתן לשבצם במתן פתרונות לבעיות שליטה על שטח-ההפקר, אך היסודות לא השתנו ואף לא ישתנו במהרה. מבחינת נסיון קרבי הידע שנרכש בלחמת שטח-ההפקר הוא התרומה החשובה והעיקרית שהחי"ל תרם לצה"ל.

נסיונו של אותו הפטרול שהקים לראשונה את "מרכז הפטרולים", הודות לכיבוש עמדה מבודדת בשטח-ההפקר מידי פטרול גרמני שמבחינה מס-פריט ומבחינת החימוש בנשק-קל לא נפל מפט-רול החי"ל התוקף. תיאום מדויק עם סוללה אחת מגדוד התותחנים של החי"ל איפשר למפקד הפט-רול (שזכה בעבור פעולה מוצלחת זו ב"צלב הצבאי" "Military Cross") להתקרב תוך חיפוי האש הארטילרית עד כדי 50 מטר מעמדות הגר-מנים ולהסתער עם התפוצץ הפגז האחרון עוד לפני

א מ ר ו ת

קאטו לא יכול להשמיד את קרתגו בעצמו. בחזרו ללא הרף על המשפט ש"יש להשמיד את קרתגו" שכנע סוף-סוף את כל הסנט הרומאי כולו כי עתידה של רומא תלוי בהגשמת דבריו. כמוהו כן גם קאטו בן-ימינו חייב לשכנע את כל קציני הצבא וחייליו — ואני חוזר ואומר: את כולם — כי הגשמת רצונו היא ההכרח הראשון במעלה.

*

המפקדים, ובמיוחד אותם מפקדים המצטיינים בחריפות-מוחם ובתקיפותם, חייבים ללמוד, ובכל מחיר, את תורת אי-ההתערבות בפעולותיהם של הכפופים להם.

*

כאשר המפקדים הכפופים וחייליהם מתקרבים אל האויב הם נוכחים לדעת שעליהם להישען במידה גדלה והולכת על עצמם בלבד. הקהל העצום של משקיפים ומוותחני-ביקורת, שהיו צובאים עליהם בתרגילים ובתמרונים, נגזז לפתע. בפרוס הקרבות הם מוצאים עצמם פתאום לבדם, חפשיים לבצע את פקודותיהם ללא התערבות. מכאן חשיבותן הרבה של פקודות פשוטות.

גנרל-מיוז ב. ס. וילסון מצבא בריטניה

הייתי מפקד כיתת הצלפים בגדוד הראשון בכריגדה. היינו שמונה בכיתה, ומתוכם לא נפל איש בקרבות הכריגדה. אל כולם יצאה קריאתי בשעת הקמת ענף הצלפים בצה"ל. הם באו. שניים מהם, פפי כהן ויעקב פיינבוך, נפלו בצלפים בקרבות מלחמת השחרור (על שם האחרון נקרא הבסיס מחנה יעקב). צלף שלישי מכיתתי איבד את עינו בחזית יפו, בפעלו כצלף בשטח בנוי; כל אלה מהווים אחוזי אבידות ניכר מתוך כיתה אחת. אך הם, שנפלו בקרב, יחד אתנו שנותרו בחיים, הביאו לצה"ל את התורה שנרכשה בכריגדה.

צלפים בכריגדה

סא"ל אלכס אלירז

הקמת יחידות הצלפים בכריגדה

הצלפה בכריגדה נולדה בקורס מפקדי הצלפים של המחנה השמיני, בבנבנט שבאיטליה. בקורס זה הודרכו צלפי הכריגדה בפעם הראשונה בענף מיוחד זה של חיל-הרגלים. כמו בקורסים אחרים במסגרת המחנה השמיני הופיעו גם שם נציגי הכריגדה על סמלם (מגן-דוד על רקע תכלת לבן) ולחמו לכבודו גם בקורס. חיילי צה"ל מכירים בודאי את התחרות המדרבנת בקורס צלפים את חניכי הקורס לזכות בסיכום הגבוה ביותר של הנקודות בכל המטוחים. חריפה יותר היתה התחרות אז: בינינו — הישראלים — לבין עוד כשלושים חניכים במחזור, נציגי לאומים שונים שבמחנה השמיני. לרוב יצאנו מתחרות זו כשידנו על העליונה.

היינו "חדשים במקצוע". לא היינו חניכי מור עדוני קליעה של הגדנע, לא חברי מועדוני קליעה המאורגנים במסגרת לאומית, ובודאי שלא היה לנו הנסיון המוקדם של Fort Benning או Bysly.

בקורס זה גילינו לראשונה את תכונותיו המענינות של טלסקופ הכיוון, שהן:

- אפשרות לירות למטרה המתמוזגת עם סביבתה

בכותבי רשימה זו מתפלא אני, כיצד יכולתי למלא את תפקידי בכריגדה, בידע הדל שהיה אז ברשותי. היום, לאחר חמש-עשרה שנות לימוד — "מכל מלמדי — ויותר-מכל מתלמידי" — לאחר שאגרתי נסיון-קליעה בין-לאומי, וקראתי ספרות רבה, רק עתה יודע אני, כמה דלה היתה ידיעתי אז, בכלל הבעיות הקשורות בתפקידי צלף. הן תפקידו של הצלף להיות מוכשר בעזרת כלי היריה שברשותו לפגוע, בכדור הראשון והיחיד, במטרה; ואין זו דרישה צנועה כלל וכלל.

באשר ללקח שהצלפים למדו בכריגדה ויישמו לצה"ל, יש להביא בחשבון את אופי הזירה בה נלמד לקח זה: במשך חמישים הימים שהבריגדה היתה בחזית, ניהלה היא לרוב מלחמת עמדות בחזית רצופה, ותפקידה העיקרי היה שליטה בשטח-ההפקר. אך זוהי רק אחת הצורות הטקטיות של לחימה, שבהן ניתן להפעיל צלפים, ובמשך מלחמת השחרור ואחריה היה צורך להפעיל צלפים גם בצורות קרב אחרות. אולם יש לזכור שניצולו המלא של הצלף תלוי במפקד: באיזו מידה יידע המפקד למצות את כל האפשרויות הטמונות ב"נשק" זה שבידו, ואיזו מידת גמישות יגלה בצורות הפעלתו.

והקשה לאיתור :

- אפשרות מִכּוֹן באור דל, בין הערביים, עם דמדומי בוקר ולאור ירח ;
- אפשרות לירות למטרות קטנות, שבכונות הברזל כלל אי אפשר — או קשה — לראותן. כאן נתגלו לפנינו גם האפשרויות הרבות הטמורות בנשקו של החייל — ברובה. ירינו לטוחים עד 500 ירד — ופגענו. "משחקי הצלפים" בנופה של איטליה היו מעניינים, והיוו הקדמה "למשחק קים" כאלה בקורסים שערכנו אח"כ בארץ. ערכנו "התגנבויות" והסתננויות רבות.

בגמר שלושה מחזורים בבנבנטו, היו בכל אחד משלושת גדודי הבריגדה גרעינים של כיתת צלפים, ויתר אנשי הכיתה כבר למדו מהם ויחד אתם.

בבנבנטו חל אצלי ואצל חברי מפנה חשוב בהבנת תכונות הנשק והתחמושת: לפני הקורס ניסינו לירות ברובי הצלפים, אך המקבצים שהם שגגו היו גדולים יחסית. אחרי הקורס הוברר לי שמקבץ טוב תלוי בקלע, ברובה, בתחמושת, וכן בהתאמה של זו האחרונה לתפקידה ולרובה שבו היא נורית. כשאני קורא היום את הספרות האמריקנית בנוגע לדיוק הנשק והתחמושת, אני נדהם למראה שדה הלימוד הרחב המשתרע עדיין לפני תקופת האימונים של הגדודים בפיוג'י היתה גם תקופת אימונים לצלפים. בתקופה זו למדנו נוסף לשדאות, קליעה, טופו, אלחוט וחבלה גם לאלתר מטוח בעבודה עצמית: מחצבה עזובה הפכה למטוח עם מטרות פתע המתרוממות במשיכת חבל, ושדות איטליה היו לנו לשטחי מטוח שדה; מסלול מכשולים הוכן על ידינו באחת מחזרות פיוג'י, וכבל רכבת חשמלית, שסחבנו מעמוד, שימש לנו לגשר חבלים תלוי. האימון הגופני תפס מקום חשוב באימון כיתתי, והשתדלתי לממש את האימרה שלמדתי בקורס: — "העזר הראשון לקליעה טובה הוא כושר גופני". אימון גופני ברובה הפך ללחם חוקנו, וזכורני שהשתדלתי "להוציא את הנשמה" לאנשי; וכל זאת כדי שיהיו נכונים יותר ומוכשרים יותר לקרב.

תפעול הצלפים

כיתת הצלפים בבריגדה, כמו בגדודים האחרים של הצבא הבריטי, היתה חלק ממחלקת המודיעין הגדודית. היה הגיון בארגון זה. בשלבי

האימון השונים נוצר קשר הדוק בין הצלפים לבין אנשי המודיעין האחרים שבמחלקה, ונראה כי לא מקרה הוא שאחד מידידי הקרובים עד היום הוא מי שהיה סמל-המודיעין בגדודי.

הפיקוד הישיר על הצלפים היה בידי קצין המודיעין הגדודי, אשר הופעל ע"י המג"ד. הפעלתם של הצלפים הושפעה הרבה מהגזרה בה ישבנו — הסניו. גזרה זו הטביעה את חותמה על הנסיון שנרכש על ידינו.

גזרת הגדוד הראשון על הסניו היתה שלשלת גבעות, שצפונה ממנה משתרע מישור עד ערוץ הסניו. בחלקו היה המישור רחב כ-ק"מ אחד ומעלה, ובחלקו רק כ-500 מטר. המישור ירד בשיפוע קל וקצוב כלפי הנהר. מעברו השני, וקרוב לנהר, התרוממו גבעות גבוהות יותר, בהן נמצאו עמדות הגרמנים. השטח שלנו לא איפשר תנועה ביום, מבלי שזו תתגלה. השליטה בשטח-ההפקר היתה צורך חיוני, והיא קוימה על-ידי פטרולי-לילה, תצפיות-יום של הצלפים והצבת משמרות-יום קבועות ברוב העמדות בשטח-ההפקר. כי את העמדות האלו גם האויב עלול היה — ואף זמם תמיד — לתפוס.

העמדות שירשנו מהגדוד ההודי אשר החלפנוהו, היו מערכים פלוגתיים, שרוב מוצביהם המחלקתיים נמצאו מרוכזים סביב בית (חזה) איטלקי. עמדות הגרמנים דמו לשלנו, פרט לעובדה, שהם השקיעו עבודת ענק (בידיים אי-טלקיות) והקימו בונקרים עמוקים, תעלות קשר עמוקות ומחופות, וקני נשק מוסוים היטב. כל זאת נגלה לנו רק בזמן ההתקדמות אל מעבר לנהר. כסמל-צלפים שאפתי להוציא את אנשי קדימה ככל האפשר לתוך שטח-ההפקר, ועל-ידי כך לזכות בשליטה של תצפית, ואם יודמן — של צליפה. בדקתי כל פרצה בגזרתנו כדי למקם בה זוג צלפים לשם שליטה בשטח.

לאחר כל ההכנות המדוקדקות האלו, שגזלו לעתים מספר שעות יום וחלק משעות לילה, היה הזוג מוכן לנוע אל עמדתו.

היציאה היתה מעמדת אחת הפלוגות, כשעתיים לפני אור ראשון. בעמדה הקדמית ביותר בדרך היציאה נערכה בקורת אחרונה — האם כל הפטרולים חזרו, או שמא השתבש לוח הזמנים מפאת איחור אי מגע עם האויב. אחרי-כן יצא הזוג לדרכו.

זוג הצלפים נע בדירוג, כשהמרחק ביניהם מודא שלא יפלו שניהם קרבן לרימון אחד או לצורר אחד של תת-מקלע. אחד מתקדם, עוצר ומקשיב, מסתכל ומתקדם; בינתיים חברו מחפה.

בהגיעם לעמדה — לרוב חוה מבודדת ובה מספר מבנים — בודקים הם כל מבנה וסביבתו, כשהם נוהרים מהמוקשים הרבים, שלנו ושל האויב.

מתקינים את אותו חלק בבנין בו נקבעה עמדת התצפית, בעזרת החמרים הנמצאים בבית הרוס בשטח-הפקר, וכל זאת מבלי להקים רעש. מכסים את כל הפתחים האחוריים של חדר התצפית, כדי שהעמדה לא תהיה "שקופה". עם עלות השחר בודקים שוב את שדות-האש והתצפית של העמדה, אם אמנם טובים הם ביום כפי שנראו בחשיכה. עתה מתחילה בדיקת שטח ראשונה, כי בזמן זה של עלות השחר ניתן לגלות תנועה המסגירה עמדות אויב, אשר לאור היום — בהיעדר תנועה זו — אינן ניתנות לגילוי. והסיבה לכך היא פשוטה: — חייל-רשלן ממשיך להתנהג בעמדת הלילה שלו גם לאחר עלות השחר כאילו עדיין חושך. במקום להיכנס בזהירות לעמדת היום המוסוית, הוא משתהה ו"מסדר עוד כמה סידורים", וזוהי ההזדמנות לגלותו.

בדיקת שטח מכוסה צמחיה, מבנים, ערוצים אשר לכולם גונים שונים, אינה דבר של מה בכך. אתה סורק את השטח במשקפת סריקה ראשונה, מהקרוב אל הרחוק, ואחר-כך בודק בעזרת הטלסקופ עצמים בודדים ו"חשודים".

אי-שם אתה מגלה משהו חשוד, אך ה"משהו" אינו נע, ואינו מגלה יותר דבר. אתה צמוד לטלסקופ חצי שעה, בתקוה ל"צוד" תנועה או ברק. עיניך זולגות דמעות. אתה מחליף ומסתכל בעין השנייה, אתה מוסר על ה"משהו" לחברך לתצפית, אך ללא הצלחה. "יתכן וזה מקלע שיסכן את הפטרול בלילה", אתה מהרהר ומדוח למטה, מציין את העצם ומבקש לבדקו מעמדה אחרת, כי יתכן שמזוית אחרת אפשר לזהותו. תוך כדי תצפית אתה מכין כרטיס טוחים ו"מארגן את השטח", כך שתהיה לך "שפה משותפת" עם בן-זוגך בנוגע לשטח.

כשאתה נמצא בשטח-הפקר, ואתה יודע שהנך עלול להיות מופתע על-ידי סיירי אויב או פטרול, ההרגשה אינה כה נעימה בתחילה. למרות שבדקת

במשך מספר ימים פותחה השיטה הבאה של הפעלת הצלפים: הצלפים, שנים שנים (לפעמים היה הזוג מורכב מצלף ומסייר ממחלקת המודיעין), היו יוצאים לעמדה בשטח-ההפקר. לפני יציאה כזאת נעשו על-ידי התיאומים הבאים: —

קשר עם המ"פ שבגזרתו נמצאה עמדת הצלפים שנבחרה וקשר ישיר עם המ"פ שדרך מחלקתו עברו הצלפים בנועם אל עמדתם; קביעת סיסמה נוספת על זו הכ-לית של החזית; תצפית מבעוד יום מתוך אחת העמדות הקדמיות של הפלוגה, כדי לבחור את דרך ההתקדמות אל העמדה ואת הדרך בחזרה; קביעת סדרי קשר קוי ואל-חוטי עם הפלוגה, המחלקה או עם מפקדת הגדוד ישירות (זאת לשם דיווח מידי של ידיעות); לימוד שדות המוקשים, שלנו ושל האויב, וכן הכרת משימות-אש-הסכנה שלנו; תיאום עם מפקדי הפטרולים שיפ-עלו בשטח בליל היציאה ובליל החזרה; קביעת סדרי החזרה מהעמדה. דבר זה מהווה אחת מנקודות התורפה של יציאה לשטח-הפקר, כי זאת לזכור — יציאה לעמדה וחזרה ממנה נעשות בחשיכה, כל-זמר, יציאה לפני עלות השחר וחזרה אחר רדת החשכה; הכנת הציוד הדרוש ובדיקתו.

ציוד זה של זוג צלפים כלל לרוב את הפריטים הבאים: רובה צלפים עם טלסקופ כיוון וחמישים כדור (דיוק האירוס של הרובה נבדק ביריה מאחורי קוי החזית, כי בדרך כלל אין קושי למצוא שם מקום לירית מספר כדורים למטרה בטוח 100 או 200 מטר); תת-מקלע עם מספר מחס-ניות; 2 משקפות; טלסקופ-תצפית אחד; מצפן; את-חפירה; 2 רימונים לאיש, ואם העמדה נחשבה למסוכנת במיוחד — מספר רימונים גדול יותר; מכשיר קשר אלחוטי או/ו טלפון שדה (את קו הטלפון הנחנן ע"י כבל-הסתערויות, ואם העמדה נועדה לתפיסה מספר פעמים, ע"י כבל שהונח ע"י קוונים עם צאתנו); מזון ומים; מפת השטח, ניירות לרישום יומן-תצפית, מד-מעלות ומד-קואורדינטות. הציוד רובו נארוז בכי-סיס הגדולים של בגד ההסוואה לצלפים.

סימן לכך שגילו אותנו, או שזו "מנת בוקר" או "מנת צהרים", המסופקת לנו לפי תכנית. בזמן הפצצה כזאת היתה קטנה הסכנה כי האויב ינוע בשטח כדי להפתיענו.

לפעמים קיבלנו הודעה שעלינו להישאר בעמדה ולשמש "בסיס" לפטרול שלנו העומד לצאת דרכנו. פטרול כזה יוצא עם חשיכה מאותה עמדה קדמית שדרכה עובר חוט הטלפון שלנו, אוחו בחוט והולך לאורכו עד הגיעו אלינו. הליכה בנתיב כזה מגבירה את הסיכויים שהפטרול לא יעלה על מוקש, וכן מקילה היא עליו את התנועה בתחילת דרכו. מפקד הפטרול שומע מהצלף פרטים נוספים על השטח וממשיך בדרכו.

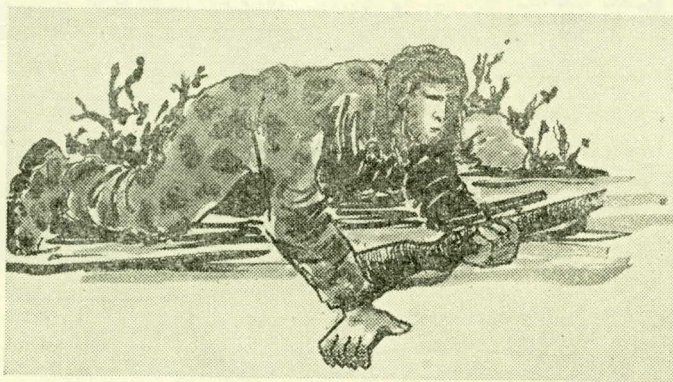
על-אף עריכת התיאומים שתיארתי, קרו מספר מקרים בהם מנענו, אני או חייל מהפטרול שלנו, ברגע האחרון את זריקת הרימון איש על חברו, בחושבנו את הבא-ממול לחייל אויב (זוהי תופעת לואי בלחמת-לילה).

ועוד אזכיר מקרה שקרה לבן-זוגי מונה לובין ולי, בליל 31 במרס 1945. בדרך לעמדתנו בשטח-ההפקר נקלענו לתוך משימת-אש שהונחתה על-ידי האויב. אש זו מטרתה היתה לנתק דרך תנועתו

את החוה, יודע אתה שיש בה מספיק מחבואים אף למספר אנשי-אויב, שיכולים פתאום לצאת ממח-בואם ולהפתיע אותך. אתה מכין את הרימונים, אינך מניח את נשקך רחוק ממך ואינך מתנועע בעמדה, אלא לפי ההכרח. שני בני הזוג קובעים מראש כיצד כל אחד יפעל במקרה הפתעה, והע"י קר שאתה מחליט להילחם, ולפחות "לא למכור את נפשך בזול". אם עברו מספר שעות וכלום לא קרה (והלא "מקרה" אינו קורה עשר פעמים ביום, אלא פעם אחת או פעמיים בחיים), אתה נהיה שקט יותר, ואפילו שאנן. אתה עלול להגיע לשאננות פושעת: לעבור לפני חלון פרוץ, לחשוף חפץ נוצץ או לחטט בערמת מחברותיו של ילד איטלקי שנפ"ר צו בחדר מפגיעת פצצה או פגז. וברגע כזה אתה עלול להשאיר את נשקך רחוק משתוכל להשיגו בהושטת יד.

סכנה וטרחה רבה קשורות בתפקיד הצלף, אך הכל כדאי, כי התצפית לטוח קרוב ורחוק עשויה לגלות תנועת אויב ולהקטין את סכנת ההפתעה הצפויה לפטרולים היוצאים עם חשיכה.

יום כזה בעמדת צלפים עבר לפעמים ללא מאו-רעות מיוחדים. הרגשת רק מתיחות-מה בהיותך בודד בשטח-ההפקר, כשהדממה מסביבך מופרעת

של פטרול שלנו, לאחר שהיתה לו התנגשות עם האויב. נמצאנו בגן עצי-פרי כשפצצות המרגמות התחילו לרדת עלינו. השטח היה מישורי, ואנו קברנו את אפנו באדמה הרטובה מטל. הפצצות נפלו בסמיכות רבה, וקליעי מקלע השפנדאו המ-היר קצרו את העשב הגבוה סביבנו. פצצה אחת נפלה כה קרוב עד שהתכסינו בעפר. רק לאחר שהאש שככה קצת — ונוכחנו שאנו שלמים — המשכנו דרכנו לעמדה.

על-ידי צרצור צרצר, יריות בודדות או קול-נפץ של פצצת מרגמה שנורתה כנראה לשם טיווח. לפעמים הופצצה העמדה שתפסנו בפצצות מרגמה, ואפילו סבלה פגיעה ישירה. אך היות והשתדלנו לבנות את עמדתנו לאו דוקא מתחת לגג, לא סיכנה אותנו פצצת מרגמה שפגעה בגג והתפוצצה עליו, או בקומה עליונה. במקרה שההפ-צצה נמשכה, ירדנו למרתף או לקומה תחתונה. כמובן שלעולם לא יכלנו לדעת אם ההפצצה היא

המאבק בין הישוב בארץ לבין השלטון הבריטי נמשך. ואם כי קיים היה כאילו מצב של שביתת נשק, ידענו שיזדקקו לנו. לכן שמרנו על "מצב כוננות": —

— מערכי השיעורים וחוברות האימונים באנג'לית, שקיבלנו בקורס בבנבנטו, נשמרו בקפידה;

— המשכנו להתאמן גם אחרי היציאה מהחזית, הן בשבתנו בנופש על-יד העיר פאאנצה ואחר-כך בטרוויזו, והן בכל דרכינו עד לפיזור הבריגדה;

— העלינו את כושר הקליעה, כך שרוב אנשי כיתתי היו מסוגלים לחסל ביריה בודדת בקבוק קטן של סודה ממרחק של 200 מ';

— הצלפנים בגדודים, חלקם אמנם קיבל תפקידים אחרים, אך רובם הפכו למדריכים וחונכים לקליעה בפלוגות הטירונים שהתגייסו לבריגדה.

כשפורקה הבריגדה, נאלצתי בכאב-לב להיפרד מרובה הצלפים שלי, אשר ליוו אותי מפיוג'י ועד פירוק הבריגדה. במשך הזמן הוא נהיה לי קרוב, כאילו קיבל נשמה חיה.

יסלחו לי ידידינו הבריטים — אך בעת החזרת הנשק הצלחנו להערים על המחסנאי, והחזרנו מספר ארגזים ריקים של רובי צלפים, והרובים עם הטלסקופים מצאו דרכם לישראל. אלה היו רובי הצלפים הראשונים של צה"ל.

לקח הבריגדה הופך ל"רכוש" של צה"ל סוף 1947. אנו לפני מלחמת השחרור. נקראת ביחד עם ידידי מהגדוד השני בראון (היום סא"ל

יצחק בראון) להקים את קורס הצלפים לצה"ל. הוצאנו מהסליקים את מערכי השיעורים, תכניות האימונים וחוברות שהבריטים הכינו לנו בקורס בבנבנטו, הכינונו חומר הדרכה בעברית, והוקם קורס הצלפים בכפר שמריהו. אם הזכרתי את בנבנטו כערש הצליפה בבריגדה, הרי כפר שמריהו הנו כור מחצבתה של הצליפה בצה"ל.

עם ההכנות למחזור הראשון בכפר שמריהו נתכנסו המדריכים — הצלפים לשעבר משלושת גדודי הבריגדה. היות וכולם ינקו תורתם מאותו מקור ראשוני בבנבנטו ונתנסו באותו הנסיון בחזית, נוצר צוות מלוכד, וכל אחד תרם חלקו להחדרת תורת הצלפים לצה"ל. מספר הרובים וטלסקופי הכיוון, "שלל" הבריגדה, הוצאו מה"סליקים" ושמשו את החניכים בקורסים שלנו. מחזור רדף מחזור, מחניכי המחזורים נפלו בקרבות מלחמת השחרור, ואחרים אומנו למלא מקומם.

לאחר מלחמת השחרור חל צעד נוסף: — אורגן "מבצע נמרוד", תחרות הקליעה הכל-צבאית הראשונה.

מתחרות אחת הסתעפו תחרויות קליעה עוצבתיות, פיקודיות וארציות. בעשרות מועדונים קליעה בגדנ"ע ובארגוני-ספורט אזרחיים קולעים אל ה"בול"...

והיום, כשאני יוצא להתאמן במטוח ופוגש צלף צעיר מתאמן בו והוא שואלני "מה אתה רוצה כאן?" אני שמח לשמוע שאלה זו — סימן הוא שהצליפה והקליעה נפוצות כבר, ואינן קשורות יותר דוקא בי, או במישהו אחר מהראשונים שהביאוה לצה"ל...

למחרת מגיע תורנו לצאת, תור מוטי ותורי.
יצאנו השכם, מספר שעות לפני עלות השחר. מוטי מצויד ב"סטן"
ובטלסקופ ואני ברובה-הצלפים ובמשקפת. לכל אחד מאתנו שני
רימונים. הרובה שלי מאופס, וגם מוטי ירה בו ומכיר אותו היטב.

צלפים

בתפקידי תצפית

דפים מיומן

25 במרס 1945

יום שמש אביבי חמים מקדם את פני הגדוד ביום המנוחה הראשון שלו. כיתתנו
הקימה את ה"ביוס" שלה (אהלי הסיירים) בפאת החורשה בה חונה הגדוד כולו. מאהלנו
גובל עם מאהל הגדוד-השלישי, המרוחק מאתנו כמה עשרות מטרים בלבד.
אין מרבים בשיחה איש עם רעהו. העייפות ומאורעות אלפונסינה השאירו רישומם
העמוק בפניהם ובהתנהגותם של האנשים. כל אחד מחפש עיסוק לעצמו. מתבודדים באהלים,
מגקים נשק, מטפלים בציוד, כובסים ומתרחצים.

ו...י כדרכו ממשיך להתרברב ולספר על מספר היאקאס שהצליח להוריד על ה"בנק".
אין לחבריא סבלנות להתוכח אתו ולסתור גוזמאותיו. הוא נשבע כי הוריד לפחות 12.
החבריא מוכנים להסכים ל-4-3.

מוטי חזר מביקור בגדוד-השלישי נרגש למדי — דבר נדיר ביותר אצל מוטי. הוא
חיפש בגדוד-השלישי ידיד ופנה אל קבוצת אנשים ששכבו והשתזפו בשמש. הוא גורש מן
המקום בכעס כיון שפלש לאיזור החניה של קצינים (Officers' line).
יצאנו לחפש מקום לאיפוס הרובים, אך מצאנו רק מקום שאיפשר יריה מכ-50 מטר.
זה מזמן לא היו יריותינו גרועות כל-כך.

26 במרס

עורכים הכנות לתזונה. בשעות אחה"צ נעים ברכב לשטחי הכינוס. כאן ממתינים עד
שמחשיך, ואחר-כך נעים ברגל אל הקוים בהם נחזיק ואותם עלינו לקבל עתה מידי יחידת
בני הגורקה.

עם רדת החשיכה החלה תנועת הגדוד ברגל. אך כיתתנו נוסעת במשורין של מפקד
הגדוד. נשתרשה מסורת בגדוד כי אין המג"ד זו ללא צלפיו. ה"זקן", שהוחלף אחרי אלפונ-
סינה, לא היה זו ממפקדתו בלי הצלף שלו. נהג גם להכתיב אישית את פרישתם של הצלפים.
גש, המג"ד החדש, ירש חולשה זו מן "הזקן".

צר לי על החבריא שמטפסים בקושי ברגל, כשהם עמוסים ציוד ונשק עד "מעל
לראש".

אחרי חצות הושארה כיתתנו למנוחת הלילה ליד כנסייה מופגזת והרוסה. ליד הכנסייה — תחנת-איסוף גדודית. נתבקשנו לא להסתובב שלא-לצורך בלילה. גדוד-ה"גורקה" אחראי עדיין לגזרה. ואין הם דוברים שום שפה מלבד שפתם הם. אתה יכול לראותם יושבים על משמרתם בשוחה כצלמים, קפואים וחטרי תנועה. לא כדאי לעשות אתם חכמות בלילה. ביקשתי סרג'נט של הגורקה שיעזור לי להתמצא באורה כללי. לא הבין דברי. שאלתיו על-כן היכן, באופן כללי, האויב. את המלה "אויב" הבין — ואזי הקיף אותי בעיגול של 360 מעלות. דעתו לא היתה מעודדת. נכנסתי לתוך אחד הכוכים שבצלע ההר, במטרה לחטוף תנומה קלה — אך לשוא. כוכים אלה לא נוצרו לפי מידות שלנו, ורק בקושי התכרבלתי בו.

27 במרץ

סיור ראשון להכרת הקו. מתחילים בעמדת-התצפית של מח' ה"ויקס" — לפי עצת קצין-המודיעין. יוצאים אתי רוב אנשי הכיתה. בדרך פוגשים רכב וחלילים ("נושאי-ברן") שקועים בבוכי הטובעני. ציוד וחבילות-מזון בצדי הדרכים. מגיעים למפקדתו של חיים ל. — מפקד מח' המ"ב והוחלילים נושאי-ה"ברן". בית-איכרים רגיל. מקבל אותנו לבר ומצביע על חיים, המנמנם על מיטה רעועה. מבקש שלא נעיר אותו, הוא לא ישן כל הלילה ורק זה עתה שכב לחטוף תנומה קלה. לבר ניצב ליד הטלפון וכמעט סוכך עליו בגופו. עם הישמע קול זמזום הטלפון, מיד מסירו — לבל יעיר את חיים. סרג'נט שפץ עולה אתנו לעלית-הגג וסוקר את השטח, מזהה עמדות לפי כרטיס-הטוחים שהורישו לו אנשי-הגורקה. את הסניו קשה לזהות, מפאת המרחק והצמחיה שמסתירה את ערוצו. בצד האויב שקט ושלוה. אף בעזרת טלסקופ איני מבחין בכל תנועה; ומלבד ההריסות, העצים החרוכים והמכתשים אין זכר לכוחות — ורק קולות-נפץ וצרורות-אש מעידים על מלחמה.

תוך כדי התצפית נשמע מטח-התפוצצויות פתאומי במרחק לא רב מן הבית בו נמצאנו. ירדנו מעמדת-התצפית שבעלית-הגג. לבר מוסר כי הפלוגה של סרג'נט דוידזון "חטפה" הפגזה בריאה. חיים רץ לראות מה קרה ולבדוק האם ישנם נפגעים. בלילה, עם צאת הפטרולים הראשונים, מצטרפים שנים מאנשי הכיתה אל פטרול לסיוור-אלים של לנקין, לחפש ולקבוע עמדות-פעולה לצלפים. הפטרול נועד לבחון מספר עמדות — בניני חוה — שהוחזקו ע"י אנשי-הגורקה אולם לא נתפסו על-ידינו בשל המצבה המצומצמת של הגדוד. בתום הסיור נקבעה חות "גלי" כעמדת-צלפים מרכזית. "גלי" נמצאה כ-150 מטר מן הסניו וכ-300 מטר קדימה מקו העמדות הקדמיות של הגדוד.

28 במרץ

מתקיים תדריך ראשון לצלפים, ע"י בני (*). הקו הנקוט הוא כדלקמן: הגדוד ינטוש את שורת העמדות שבקרבת הסניו ויתבסס על מוצבים במעלה הגבעה, כ-300—400 מטר מאפיק הנחל. השליטה על השטחים שננטשו תקויים בעזרת צלפים — ביום; וע"י מספר פטרול-סיור ומארכים בקרבת מעברותיו האפשריות של הנחל — בלילה. מאחר ומתכוננים ל"דברים גדולים", עיקר תפקיד הצלפים הוא לשמש מסך-תצפית. לצורך הכרת שטח האויב וגילוי עמדותיו. אין לפתוח באש גם אם נתגלתה עמדה. יש לרשום ולדווח על מערך האויב ועל השינויים החלים בו. אין להיענות לפרובוקציות, ואש תיפתח רק לצורך הגנה עצמית.

(*) ב. אפלבוים, סמל-המודיעין הגדודי.

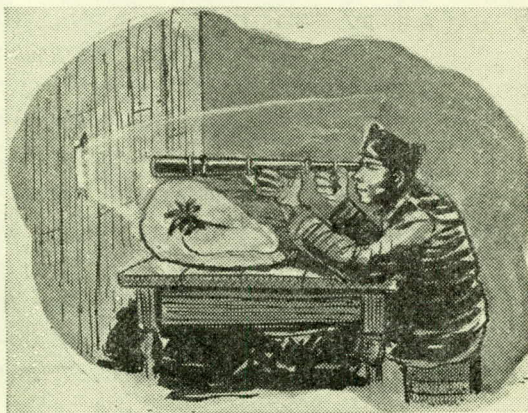
„נלי“ נבחרה כעמדת-הצלפים המרכזית בהיותה במקום קריטי, ממנו ניתן לחלוש על אותו קטע של הנחל בו הוא יוצר „מובלעת“ חזקה לעבר-הדרום, לתוך הגזרה שלנו. הזוג הראשון יוצא לתפקידו. הגורל נפל על וקסי ומייק. הם יצאו בשעות המוקדמות של האשמורת השניה, כדי שיספיקו להגיע לעמדתם בעוד לילה ולהתארגן בה כראוי. וקסי ומייק חזרו בערב, ובפיהם סיפור-מתח. כל הפלאים של הכיתה קורים לוקסי, ואילו לא מייק שהיה אתו, והכלבלב שברשותו, ודאי לא היו מאמינים לסיפור. והרי הסיפור: עם התקרבות, בחשכת הלילה, אל „נלי“ בזחילה ובחיפוי הדדי, מחשש שמא נתפס הבית בלילה על-ידי הגרמנים, שמעו — בהיותם עשרות צעדים אחדות מהבית — קולות יללה מחרידים. העלו במוחס השערות מהשערות שונות: — שמא טומנים להם הגרמנים פח ומבימים פצוץ? או שמא נמצאים באמת פצועים בבית? והרי רק בלילה הקודם ביקר פטרוול של לנקין בבית ומצאו ריק מאדם. אחרי התיעצות קצרה מחליט וקסי לפרוץ לתוך הבית, בחיפוי מייק ומבלי לזרוק רימון קודס-לכן. להפתעתו, לאחר שפרץ את דלת הבית בכוח, מוצא הוא בכניסה כלבלב קטן מילל...

עד שעה מאוחרת מוסר לנו הזוג החוזר על מה שראו ורשמו במשך היום. למחרת מגיע תורנו לצאת, תור מוטי ותורי... עוד בשעות אחה"צ החילונו בהכנות לקראת יציאתנו מחר. היציאה תהיה השכם — בעוד חושך — והחזרה תהיה בלילה. העמדה נתונה לתצפית האויב ואין אפשרות לעזבה במשך היום.

29 במרס

יצאנו השכם, מספר שעות לפני עלות השחר. מוטי מצויד ב„סטן“ ובטלסקופ ואני ברובה-הצלפים ובמשקפת. לכל אחד מאתנו שני רימונים. הרובה שלי מאופס, וגם מוטי ירה בו ומכיר אותו היטב. עיקר המזון אצל מוטי בתרמיל, אך מנת-הברזל ומימית-המים נמצאת אצל כל אחד מאתנו. לכל

אחד מאתנו „בנדולירה“ של תח-מושט מובחרת, שבה אופסו הרור-בים שלנו. עברנו ליד מספר עמדות שלנו. נשאלנו מה הסיס-מה — ולאחר שהשיבונו נכון המשכנו בדרכנו. את הדרך אל עמדתנו מצאנו ללא קושי מיוחד, ועל אף החשיכה נזדקרה למרחק די-גדול החורשה שהקיפה את „נלי“. מרחק-מה מן החורשה החילונו בתנועה תוך חיפוי הדדי. לפני הכניסה לבית נשאר מוטי לחפות על כניסתי לתוכו.

בבית היתה אפילה מוחלטת. דממת-מות וריחות מריחות שונים מילאו את הבית. על כל צעד נתקלתי במשהו, והרעש שהקימונו תוך-כדי תנועה, היה נדמה גדול ומפחיד יותר מכפי שהיה במציאות והגביר בנו את המתח. מתוך תיאור מוקדם שניתן לנו, ידענו אל מה לצפות וכיצד להגיע אל אשנב-היריה המבוצר, הפונה לכיוון המובלעת של הסניו ואל פנטגוני: מדלת הכניסה יש להתקדם מספר צעדים, אח"כ עולים ב-4—3 מדרגות, אח"כ ממשיכים וחוצים אולם גדול ומגיעים לעמדת-שקים מבוצרת, מעין מצדית עשויה שקים, ובה אשנב-יריה לכיוון פנטגוני.

ראינו כי אין טעם להסתובב בבית או מחוצה לו בחשיכה, והחלטנו להמתין בתוך העמדה המבוצרת עד שיעלה השחר — ואזי נעשה סיור חטוף להכרת הבית וסביבתו. שעה ממושכת ישבנו והטינו אוזן כדי לקלוט קולות שעלולים להגיע אלינו מקרוב או מרחוק. אך השעות שלפני עלות השחר היו שקטות ושלוות; ורק מוטי — הפלח — נדמה היה לו כי קלט רעש של עגלות הנעות כמה מאות מטרים מאתנו. הוא סבור שהעגלות מתרחקות מאתנו והלאה; כנראה שהגרמנים סיימו את חלוקת האספקה ומסתלקים אל מאחורי הרכס. לקראת עלות השחר נדמו כליל קולות-הנפץ שנשמעו ללא-הרף בלילה. שעה שהחל השחר להפציע, גברה בי המתיחות לקראת מה שהולך להתגלות נגד עיני. התמונה הלכה ונתבהרה יותר ויותר, ולפתע נשפך אור שמש לתוך הביקעה והרכס שלפנינו. נתגלה לפנינו כל הנוף: — נוף מרהיב, נוף עוין.

זיהינו ללא קושי את התואים העיקריים של השטח ואת מוצביו הראשיים של האויב. בתיה הפזורים של העיירה קופיאנו בתוך המובלעת של הסניו, פנטגוצי במורדות ההר מונטה-גביו, ובתי-החיה של מונטה ד'אוליו. האיזור שלו ושקט, ומלבד הדי יריות ורעם התפוצצויות, הנשמעים מפעם לפעם, אין דבר שיזכיר את המלחמה.

לאחר סריקה יסודית של הגזרה שמולנו, מתגלה החורבן בסביבה. השטח זרוע מכתשים ככורת, רוב-רובם של הבתים הרוסים, ואט-אט מתגלות חפירות סביב כמה בתי-חזה מולנו. מכיוון מונטה ד'אוליו — כק"מ וחצי מאתנו — נראה עשן דק מיתמר מאחד הבתים, עוד כמחצית השעה לאחר שהאיר היום. אך לא נראית כל תנועה ברכס הקדמי של מונטה-גביו ומפנטגוצי שבביקעה המובלעת של הסניו. ערכנו מרשם של השטח ורשמנו את כל מה שגילינו. לאחר שהתאקלמנו והורגלנו למראה הסביבה, החלטתי לצאת ולסקור את הבית ואת סביבתו. בתוך האולם הגדול התגלגלו חפצי-בית שונים יחד עם ציוד צבאי, חלקי חגור, תחמושת, רימונים, מוקשים, עם כסות וזריות קרועות ומפוזרות. בחצר, התמונה זהה: — ארגזי-תחמושת וציוד צבאי למכביר — ליד טרקטורים, עגלות וציוד חקלאי שנפגע. מתוך הבית הובילו תעלות-קשר אל עמדות חפורות שבחזיתו. ידענו כי השטח זרוע מוקשים, שהונחו באופן "פראי" ע"י כל אלה שקדמו לנו.

מוטי ערך סיור סביב הבית אחרי שסיימתי את שלי. הוא גילה מרתף-יין גדול, מלא חביות. מילא מימיתו והביא לי לטעום יין חמוץ כחומץ.

כל שעה אנו מתחלפים בעמדת-התצפית. עד שעות הצהרים לא התרחש דבר, מלבד רעמי המטחים שנשמעו מן הסביבה. בצהרים הונחתה מכת-אש על הבית וסביבתו. הבינונו שגם "גלי" קיבלה את המנה היומית שלה. היה זה מטח של "נבלורפר" (*) שהרעיד את הבית וזיעזע את הפסנתר אשר עמד בפינת האולם הגדול, עד שהחל מגנן מאליו. עם רדת החשיכה עזבנו את "גלי". במוצב המחלקתי של דבורצקי מחכים לנו החבריא ורוצים לדעת מה קרה. דבורצקי — הרופא — הממשש מפקד של המחלקה, רוצה לדעת האם אנו ירינו כל היום ומה התוצאות. להכחשותינו, כי לא ירינו, לא רצו להאמין בשום פנים — וציינו לשבח צניעותם של הצלפים.

סיכום היום הראשון, בו אמנם לא ירינו אף יריה, הוא לא-רע בסה"כ: — עשינו היכרות טובה עם השטח; היכרנו כמה ממוצביו העיקריים; גילינו וזיהינו מספר ניכר של תעלות וחפירות; נתגלו סימני חיים ופעילות במונטה ד'אוליו; הסתבר כי ההספקה מתנהלת כנראה בעגלות ונמשכת עד השעות שלפני עלות השחר.

במפקדת הגדוד מתחקר אותנו בני. מוטקה מ. (***) מגלה ערנות והתענינות בדברינו. לעתים מתקבל הרושם שהוא האיש שמנהל את הגדוד.

(*) מרגמה גרמנית רבת-קנים.

(**) המשמש, נוסף לתפקידו כמפקד-פלוגה-מסייעת, גם מעין קצין-מבצעים של הגדוד.

מצאנו ביקעה — כ-500 מטר מצפון למפקדת הגדוד — שמתאימה לירי עד 300 מטר. בנינו עמדות מדומות משקי-חול, והתאמנו כל היום בירי לכובעי-פלדה גרמניים שהנחנו לתוך אשנבי-יריה.

נמסר כי מיג'ור וילסון דורש צלפים לגזרת הפלוגה שלו. הובטח לו כי יישלח צלף לאחד המוצבים הקדמיים.

הוטל עלי להגיע אל מפקדתו של וילסון לאחר שיחשיך, ו"לבדוק את הענינים" במשך יום מחר. אם אגיע למסקנה שהדבר "משתלם" — נחזיק עמדה קבועה גם אצלו. הצטרפתי לאורחת הפרדות שהובילה את האספקה למפקדתו של וילסון. התיצבתי לפניו, ולאחר שבדק את תלבושת-ההסוואה הסגונית שלי, את רובה-הצלפים ואת הטלסקופ שלי, הושיבני על כורסה רעועה בפינת הדר-המפקדה שלו וביקשני להמתין. ישבתי שעה ארוכה, כשויילסון מתרוצץ אנה ואנה בעצבנות ניכרת תוך גלגול שפמו הארוך, מפעם לפעם מתעכב על ידי ומכריז — כאילו מזכיר לעצמו בקול רם: — "כן, אתה הוא הצלף?"; וכמובן, ממשיך להסתובב ולבדוק את האספקה והאנשים שהגיעו לפלוגה — מבלי להורות לי מה לעשות. כנראה טרם החליט לאיזה מוצב אגש.

מצב רוחו של וילסון משתפר עם הגיע ב. — הסמל-האפסנאי של הפלוגה — שמוציא מכיסו בקבוק ויסקי. הוא מציץ לי לנוח ולצאת לפני עלות השחר למוצבו של א. ל.

31 במרס

הגעתי למוצבו של אריה ל. בערך בשעה שהמחלקה חזרה מן הפטרול הלילי שלה. המחלקה ערכה מארב ליד אחת ממעברות הסניו, ואנשיה חזרו קפואים ורעבים. המארב נסתיים ללא אירועים, פרט לאחד החיילים שהחל רודף עם רובהו המכוון אחרי תרנגולת, שהזדמנה בדרכה של המחלקה עם שובה של זו מן המארב. אריה ט. מספר כי רק ברגע האחרון עצר את החייל לפני שנכנס לשדה-מוקשים.

לפנות בוקר אכלה המחלקה את רוחתה העיקרית, שנתבשלה במשך הלילה. מצב-רוחם של האנשים טוב, למרות העייפות ולמרות שהבית נפגע פגיעה ישירה; אחד מחדריו — חדר ששימש מטבח מחלקתי — נהרס כליל.

אריה ל. — המ"מ — שמח לבואי ואומר כי יוכלו כעת לישון בשקט, כשצלף יקיים תצפית בגזרתו. אנשי המחלקה התפורו בכל פינות החוה והלכו לישון. ביקשתי שיהיה מישוה על ידי, שיוכל להחליפני בתצפית.

בשעות הצהריים מודיעים טלפונית למחלקה כי בעוד מספר דקות תהיה התקפה אוירית על איזור מונטה ד'אוליו.

שני מטוסי-קרב תקפו ברקטות בית שלא הרחק ממנו היתמר עשן לפנות בוקר. לא חלפו אלא דקות ספורות וגיליתי שחייל גרמני מגיח ומתקרב לאט-לאט לכיוון הבית שרוקט ומנפנף בדגל לבן הנושא סמל הצלב-האדום. הערתי את אריה ל. וניסיתי להעלות דריכותם של האנשים. מלבד אריה ל. ועוד אחדים מאנשי המחלקה אין שאר האנשים מראים סימני התענינות. אני מתקשר בטלפון עם מפקדת הפלוגה ומבקש הוראות. עמוס ב"ג אוסר עלי לירות בפצועים ובאלונקאים שיובילו אותם.

החייל הגרמני, נושא דגל הצלב-האדום, חוזר לבית ממנו יצא — וכעבור כמה דקות החלו מוציאים מתוך הבית פצועים על גבי אלונקות, וכן נתמכו 3 פצועים חבושים ע"י חבריהם. בראש שיירת הפצועים ובקצה הלכו נושאי דגלי צלב-אדום. התקשרתי פעם נוספת עם מפקדת הפלוגה, אך עמוס מזכיר לי כי "חוקי-המשחק" אינם מרשים לירות בהם, אם כי הם בטוח יעיל ומהווים מטרה אידיאלית.

"צלף"

שגרת-חיים בחזית

סא"ל אוריאל שי

לי עקב הדאגה לספק בתנאי קרב את המינימום אשר היה הכרחי לסוג זה של לוחמים.

הרוח והמשמעת. היתה זו התקופה המבורכת בחיי הבריגדה מבחינה זו שלא היו קיימות כלל בעיות משמעת וכיוצא-בזה. מסדר-חולים לא היה קיים, כי כולם השתדלו לא להיות חולים ולא להכביד בכך על האחרים. הציות למפקד וקיום השגרה היום-יומית הפכו באותם השבועות ללחם-חוקנו; ועד היום חקוקה בקרבי אותה רוח אשר אפפה אותנו לקראת מימוש שאיפתנו להתנגש באויב ולהכותו.

היערכות. הפלוגה נערכה בקו כשהיא אחר-אית לקטע מוגדר מתוך גזרת הגדוד. שתי מחלקות החזיקו כל אחת במוצביהן ואילו המחלקה השלישית, שבעתודה, ומטה-הפלוגה נמצאו במרחק-מה מאחור.

תיאור הגיזרה הפלוגתית. היה זה קטע במדרון הררי תלול, אשר הסתיים עשרות מטרים אחדות לפני נהר הסניו. מטה-הפלוגה ומטה אחת המחלקות הקדמיות נמצאו בבתי איכרים שנעזבו ע"י בעליהם והיו גלויים לחלוטין לעיני האויב, שתפס עמדותיו מעבר לנהר והשתכן גם הוא בבתים שבסביבה. הגישה כמעט עד למטה-הפלוגה היתה אפשרית במשך כל שעות היום; ואילו תנועה כל שהיא אל המחלקות הקדמיות היתה כמעט בלתי-אפשרית בשעות אלה, שכן אי-אפשר היה לנוע שם מבלי להתגלות לאויב. תנאים אלה הכתיבו לנו צורת-חיים מיוחדת-במינה; דהיינו — דממה מוחלטת וניתוק כללי במשך שעות היום — וניצול שעות החשיכה והלילה לקיום הקשר בין יחידות המשנה ולביצוע כל הפעולות האחרות הקשורות לחיי-שגרה

אנסה להעלות-בכתב זכרונות ורשמים אשר נשארו חרותים בתוכי מהתקופה הקצרה של שהותנו בחזית; ואיחד את דברי לאותו פרק-זמן בו חנינו בסביבת פאנצ'ה, בימים שבין 26 במרס לבין 11 באפריל 1945. אעלה את הדברים כפי שראה אותם מפקד פלוגת-רגלים באספקלריה הקטנה של האפרכיה הנתונה למרותו.

מבנה הפלוגה. היו בפלוגה שלוש מחלקות ומטה פלוגתי. המחלקה לא מנתה באותו פרק-זמן יותר מ-25 איש ומספר אנשי הפלוגה כולה היה ב-20% מתחת לתקן, ולא מנתה יותר מ-95 — 85 איש. היתה זו פלוגת-רובאים טיפוסיים — פלוגה ד' של הגדוד השני.

ההרכב האנושי. הרכב הפלוגה היה מעולה הן בחיילים והן בסמלים ובקצינים. כולם היו מבכירי המתנדבים לצבא הבריטי. מאחריהם היו עתה 3—4 שנות שירות והם עברו את כור-ההיתוך של כל אותן האכזבות והציפיה שהיו נחלת אנשי החי"ל עד שזכו להגיע לחזית ממש.

הכושר הגופני היה מצוין, הודות לגיל הצעיר של המתנדבים, והשפשוף העקבי והיסודי אשר ניתן לחי"ל באיטליה לפני שהוכנסו אנשיו לקרב. יש לציין שפלוגה זו כללה מחלקה אחת של אנשים "דתיים", כפי שכונו כל החיילים אשר למרות קשיי החזית ותנאיה המשיכו בעקשנות לשמור על מנהיגיהם ואמונתם הדתית, הן בתפילה והן בהימנעות מאכילת מאכלי-טרפה. מחלקה זו כללה "דתיים" קנאים, אשר במשך חדשים רבים לא נטלו לפיהם אלא גבינה, ריבה, לחם וכדומה; ודוקא במחלקה זו נמצאו המצוינים והמסורים שבחיילים. מעולם לא שמעתי מפייהם תלונות או טרוניות עקב אי-הנוחיות והמצוקה אשר תנאי החזית גרמו להם, אך לא מעט "כאב-ראש" היה

של חזית, כגון: אכילת מאכלים חמים, העברת דואר, ציוד, החלפת משמרות ובדיקת הכוננות.

„מנהגי מקום“. היה באותה תקופה כעין „הסכם ג'נטלמני“ בין הצדדים-הלוחמים שלא להפגין בתי-מגורים של הצד השני, אולם הסכם זה לא חל על מטרות גלויות אחרות, וכל תנועה בלתי-זהירה או התגלות מיותרת זכו לתגובה מידית של אש אויבת מדויקת ומכוונת.

צרה אחרת היתה מכת המוקשים, אשר היו זרועים בכל צעד ושעל והטילו את אימתם עלינו. היה הכרח להתקדם וללכת בשבילים ובדרכים ידועים ומסומנים, וכל סטיה מהם עלולה היתה להסתיים באסונות — ולא אבידה אחת נגרמה לנו ממוקשי-נעל" ופגעים דומים, שנקרו לנו בשעת התקדמות וכן בזמן פעילות מסוג אחר.

תפקידים ומשימות. נוסף לתפקידנו בהחזקת הגזרה שלנו, הוטל על הפלוגה לשגר פטרוילים ליליים לשם החזקה במספר מעברים, עמדות ושבילים אשר בשטח-ההפקר שבינינו ובין גדת-הנהר שלעברנו — ולמניעת השימוש בהם על-ידי כוחות האויב והפטרולים שלו. כמו כן הוצאו בקביעות עם שחר, והוצבו בעמדותיהם, הן הצלפים והן הצופים (אשר שהו מחוץ לגזרת הפלוגה במשך שעות-היום, עד חשיכה), לשם ביצוע המשימות שהוטלו עליהם.

לאחרונה יש לציין אותם ימים, שבין 5 עד 10 באפריל, אשר בהם התכוננה הפלוגה לתפקיד שבשבילנו היה היסטורי — חציית הנהר והקמת

העירנות נשמרת גם בשעת הכנת הארוחה

ראש-גשר אשר יאפשר להטיבה כולה לפתוח בהתקפה בגזרה שהיתה מיועדת לה, כחלק מההתקפה הכללית אשר החלה בליל 9-10 באפריל. אותם ימים נוצלו לשם בדיקת השטח, דרכי-הגישה, מרחקים, טיב הקרקע, עומק מעברי הנהר — ולתצפית בלתי-פוסקת לעבר היעד אשר ניתן לפלוגה; היעד היה — חות-אכרים, במרחק מאות מטרים אחדות מעברו השני של הסניו.

חיי-שיגרה. החשש להתגלות לאויב הטיל כאמור קפאון גמור על התנועה במשך שעות היום. צרה זו לא היתה כל-כך נוראה לגבי אנשי מטה-הפלוגה והמחלקה הרזרבית שאתה, ואף לא לגבי מחלקה נוספת, כי יחידות אלו דרו בבתיים עזובים; ואילו המחלקה השלישית היתה חשופה, החל מעלות השחר ועד חשיכה, לפגעי הטבע — קור, גשם — ולעיני הפקוחה של האויב, אשר הגיב בחריפות על כל תנועה בלתי-זהירה. תורנות המחלקות הוחלפה כל 24 שעות, ברוטציה: המחלקה „החשופה“ היתה עוברת לעתודה עם חשיכה, ואת מקומה היתה תופסת המחלקה השנייה, הסמוכה לה בקו-הקדמי, אשר פינתה את מקומה לאותה מחלקה שהיתה הרזרבית במעט-לעת הקור. בשעות היום הוצב בכל מוצב מחלקתי צופה אחד לעבר האויב, והוא הוחלף כל 4 שעות; ואילו בלילה נשמר כל מוצב כיתתי על-ידי זוג חיילים, שהוצבו לתפקיד אשר נמשך שעותיים אחר מנוחה של ארבע שעות. „לוחסוס“ זה של שעותיים שמירה וארבע שעות מנוחה, לא תמיד נתאפשר בתנאי המחסור בכוח-אדם שבו לקה הגדוד כולו באותו שלב; ולא לילה אחד עבר על החיילים כשהוא מוקדש, לסירוגין, לשעותיים של מנוחה — ושעותיים של שמירה או פטרול.

הקצינים והסמלים נשאו בעול הפיקוד וב-עומס הפיקוח על חיי-השגרה של יחידות-המשנה בחזית, והתיאום ביניהם היה מוחלט ומלא. נשק אישי ופלוגתי נבדק כל יום על-ידי הממונים על כך, ותנאי הבטחון והדאגה להיערכות נכונה ומותאמת-למצב לא הונוחו גם בתנאים אלה של ריתוק מוחלט אל מקום אחד במשך שעות-היום הארוכות. התצפית לעבר האויב, רישום וציון של המקומות המשוערים של כלי-הירי השונים שלו, וביחוד המרגמות, וכן של ההפגזות הנערות על ידו — כל אלה קוימו ונרשמו בקפדנות והועברו שיטתית לידיעת מטה הגדוד.

להביא את האספקה אליו בעזרת פרדות, אשר היו את אמצעי-הקשר היחיד שזכה אז להגיע אליו. אנשי יחידות „גורקה“ שימשו נהגי אותן פרדות, והם שירתו במסירות נפלאה את הגייסות שבמוצבים הקדמיים, ושום פגעי טבע לא יכלו למנוע בעדם מלהגיע אל מטרתם.

היו אלה חדשים של מחסור קשה בצידוד וב־ לבוש, ואחת הדאגות הבלתי־פוסקות היו השגת גרביים ומלבוש־צמר אחר לאנשים, אשר נזקקו ללבוש וכסות חמים לא פחות מאשר לכלכלה מתאימה ומזינה באקלים החורפי ששרר בתקופת־ שנה זו. יש לציין את המעט שקבלנו אז לסיפוק דרישותינו — לעומת אותו שפע פתאומי שניתך על הפלוגה מרגע שהוטלה עליה המשימה להת־ כונן לקראת הקמת „ראש־הגשר“ מעבר לנהר.

כוננות. צריך להודות שלא בכל מבצע צבאי ניתנת השהות המתאימה להיכון לו באותו אורח מתודי ומדוקדק כפי שאופשר לפלוגה, בהחל התכונה לקראת הפעולה שהיתה צריכה לבצעה בליל 9-10 באפריל. השטח שמדובר בו נסקר בקפידה רבה במשך כל שעות היום, והוא נחקק בזכרונם של כל האחראים לאותה הפעולה. שעות הלילה נוצלו לפטרול ולחדירה לתוך־תוכו של אותו איזור; וכל המפקדים (קציני הפלוגה וסמ־ ליה) השתתפו לסירוגין בפטרולים אלה ועברו בעצמם את כל אותו השטח אשר אליו היו צרי־ כים אחר־כך להוליך את פיקודיהם. פטרולי הפ־ לוגה חדרו עד לקבוצת הבתים שבתוך החוה מבלי שנתקלו באויב. נבדקו דרכי הצליחה למעבר הנהר, וכן שדות המוקשים, ונבנה שולחן־חול אשר המחיש לכל אנשי הפלוגה את הגישה אל היעד, מקומות ההתחפרות וכל הכרוך באלה.

חיי־תרבות. על אף תנאי החזית הקשים נתקיימה דאגה מתמדת לספק למחלקות הקדמיות חומר־קריאה — זו אפשרות הבידור היחידה באורח־החיים שניהלנו שם. רב־צבאי היה מדי פעם בפעם אורח־קרא בעמדות אלה, והיה שוהה שם שעות ארוכות. ועוד נציין את ביקוריהם של חנה רובינא ושל משה שרת אשר הוסיפו לנו עידוד רב ותרמו להרמת הרוח של אנשי החי"ל, ולחישולה.

קשר. הקשר בין המחלקות ומטה־הפלוגה קיים באמצעות טלפון־שדה. מטה־הפלוגה חובר למטה־ הגדוד באמצעי־קשר זה נוסף למכשיר־האלחוט, אשר על השימוש בו הוטלה הגבלה חמורה והוא נאסר פרט למקרים מפורשים לא־רבים. קשר־ אלחוט זה נבדק אחת לכל כמה שעות, ושפת־ הדיבור בו היתה אנגלית, מאחר שמפאת תנאי־ בטחון הוטל איסור חמור על השימוש בשפה העבר־ית בשיתות־אלחוט.

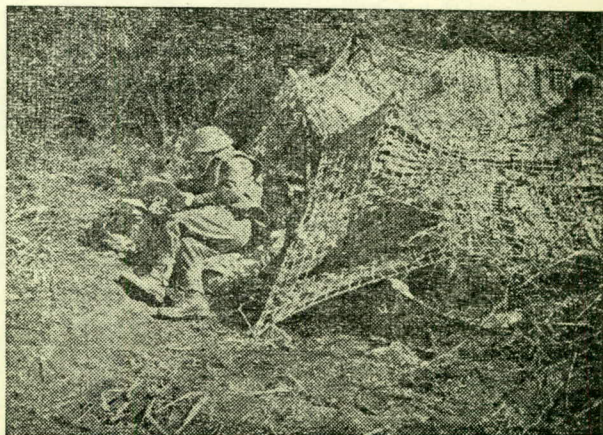
היה קיים קשר תקין של רכב־ממונע בין מטה־ הגדוד ובין מטה־הפלוגה, כי התנועה בכיוון זה היתה מוסתרת מעין האויב. בתנאי מזג־אוויר בלתי־נוח נותק קשר זה, ואפילו ג'יפים בעלי הנעה־קדמית לא יכלו להגיע אז למטה־הפלוגה.

כלכלה. האוכל החם הוכן ובושל במטה־הפלוגה במשך שעות אחר־הצהריים, תוך הקפדה מיוחדת שלא להתגלות, והוחזק במיכלים מתאימים, ששמ־ רו על חומו עד לתחילת החשיכה — אשר איפשרה את העברת המזון למחלקה קדומנית אחת. המחל־קה אשר עזבה את מוצב־המטה אותו ערב וזו אשר הגיעה אליו אחרי חשיכה מהקו־הקדמי, אכלו במוצב־המטה. אוכלוסית המטה זכתה לאוכל חם גם בשעות הצהריים, ואילו שתי המחלקות האחרות, הקדומניות, ניזונו מאוכל קר אשר חולק להן במנות אישיות יום לפני כן.

אספקה וציוד. מפאת התנאים המיוחדים של המוצב וטיב מיקומו היה בימי גשם הכרח

חדשות מן הבית...

ברגעי הפוגה ניתן אף לקרוא בעתון

האפסנאות בחי"ל

אל"ם עמנואל גלבר

התארגנות והצטיידות

עד להקמת החי"ל היה נסיונם של האפסנאים הישראליים ביחידות העבריות שבצבא הבריטי מוגבל לנדרש בגדודי חי"ר בתפקידי שמירה, בסוללות-תותחים וביחידות-שירותים שונות. עם הקמת הבריגדה נפתחו בפניהם — כבפני בעלי תפקידים אחרים — אופקים חדשים ורחבים. הגדודים נועדו מעתה להיות גדודים לוחמים, המצויידים בהתאם לכך; הסוללות קובצו בגדוד התותחנים; ויחידות השירותים נועדו לתחזק חטיבה עצמאית ומוגברת.

חנית הבריגדה בבורג-אל-ערב היתה בשביל האפסנאים הגדודיים והפולגתיים (כולם ישראליים, פרט לקצינים-האפסנאים הגדודיים) תקופת ארגון האפסנאות הגדודית. הסגל האפסנאי היה מורכב מקצין-אפסנאי גדודי, רב-סמל אפסנאי גדודי, פקידים ומחסנאים גדודיים — ומסגל פלוגתי בכל אחת מן הפלוגות-הרובאיות, בפלוגה המסייעת ובפלוגת-המפקדה, שהיה מורכב מסמל-אפסנאי פלוגתי, פקיד, מחסנאים וטבחיים. עם בוא כל גדוד לבורג-אל-ערב הוחל בהזמנת הציווד בשביל הגדוד. למעשה צוידו הגדודים מחדש — פרט להלבשה האישית. תקן הציווד הגדודי (שהיה ידוע בציון 61098) הכיל הרבה מושגים חדשים, והיו בו פריטי-ציווד שרבים מאתנו נפגשו בשמם בפעם הראשונה.

נוסף לרובים ומקלעים חדשים משכנו מרגמות 3", תותחים בני 6 ליטראות, מקלעים-בינוניים, מגלי-מוקשים, ציווד-קשר וציווד אופטי. הרכב כלל משאיות, טנדרים, ג'יפים, רכב-זחלי ("נושאי-ברוך"), מכוניות להסעת תותחים נ"ט ("נושאות-תותח"), מכוניות-משוריינות, מכוניות קשר ומשרד. כל אלה היו מלווים שפע של אבזרים, כלי-עבודה וחלקי-חילוף. צוידנו בבגדי חורף לתנאי החורף באירופה, ובאהלי-סיירים. לזה נוסף ה-

ציווד-הרפואי הגדודי והציווד לכיתת-המודיעין הגדודית. במשך ימים שלמים הגיעו שיירות הרכב החדש ממרכזי האספקה במצרים אל בורג-אל-ערב, והאפסנאים חזרו בזה-אחרי-זה על שירות עמוסות נשק וציווד. בפעם הראשונה עסק האפסנאי שלנו בכמויות כה גדולות ובגיוון עשיר שכזה. היה עליו להכיר את הפריטים, על-מנת לפצלם בהתאם לטבלאות תקן-הציווד לפלוגות. אם היה זה קל למדי לגבי הפריטים העיקריים, הרי צריך היה לנחש לא-מעט לגבי האבזרים, כלי-העבודה וחלקי-החילוף. לא מעט טעויות קרו כאן, ועבר זמן-מה עד שהאפסנאים והמחסנאים למדו להבדיל בין סוגי הפצירות, הפטישים והקפיצים השונים וידעו לאיזה כלי הם מיועדים.

רק נקלט הציווד — וכבר החלה אריזתו לקראת המשלוח אל מעבר לים. זו היתה לנו תורה חדשה. הרכב העמוס בציווד היחידתי (פרט לציווד-המטב-חיים), נשלח באניות-משא לפני שהיחידות יצאו לדרכן באניות-גייסות. צריך היה להעמיס את הרכב לפי טבלאות ושיטות-העמסה המקובלות, ולסמנו בהתאם לסימונים המיוחדים למשלוח אל מעבר-לים. הטרחה שהושקעה בפעולה זו השתלמה יפה, כי בבואנו לאיטליה מצאנו את המשלוחים שלמים ומסודרים. גם הציווד שהובל עם הגדודים סומן בשיטה המיוחדת (פסים צבעוניים, לפי הגדודים) והדבר מנע עירבוב ואבדנים. בד בבד עם פעולות אלו הוחזר הציווד הישן לבסיסים.

באותה תקופה התחלנו להבין מה חשוב לא להיות מסורבל בציווד, לפצלו נכון בין המשתמשים בו ולהשתחרר מהשאיפה הרגילה של אפסנאי בתנאים סטטיים להחזיק "עוד קצת מזה וקצת מזה". חייל הבריגדה צריך היה לדחוס כל ציוודו ורכושו לתוך שני שקי-הפצים ואל החגור. לא היתה לו יד פנויה למזודה. לאפסנאי, להובלת הציווד והתספוקת, לא היה יותר מאשר הרכב התקני.

המערך האפסנאי החטיבתי

הגרעין שביחידות הלוגיסטיות היה בעל ותק ונסיון ניכרים והמערך האפסנאי פעל במשך כל תקופת קיומו ללא תקלה. ניתן לומר כי לא היו לבריגדה בעיות אפסנאיות שנבעו ממחסור או עיכובים בהספקה ובתחזוקה.

נסיון פעולת המערך האפסנאי בתנאי חזית — החל מפלוגות הרגלים או היחידה החטיבתית וכלה ביחידות האפסנאיות ובגורמיהמטה האפסנאיים — הנו אחד הנכסים החשובים אשר הבריגדה רכשה לעצמה והקנתה אחר־כך לצה"ל.

תקופת האימונים בפיוג'י

תקופת האימונים בפיוג'י היתה חשובה גם מה־בחינה האפסנאית. הושלמה ההצטיידות; תורגלה תנועת הציוד — על־ידי תרגילי העמסת המחסנים הפלוגתיים והגדודיים ותזוונתם — במסגרת תזו־זות־תרגול של היחידות. תרגילים אלה הכינו את הסגל האפסנאי לתזוונת מהירות ומסודרות, וכן לימדו את תורת הספקת המזון בתנועה, הקמה מהירה של מטבחים בשדה והכנת ארוחות לפני בוא הכוח העיקרי.

בימי אימונים אלה למדנו מה חשובה הארוחה החמה, והמורכבת ממזון טרי — במידה שהוא היה מצוי — לעומת אכילת מנות־קרב קרות. הנסיון שנרכש השתלם יפה בשעת הפעולה בקו־החזית, והאפסנאים ראו בזה אחד מתפקידיהם הראשוניים.

תקופה זו אף המחישה לאפסנאי שהוא חדל להיות "מנהל מחסן ורישומים", אלא עליו להיות מעתה "אמא" ליחידתו ולדאוג לכל צרכיה בשדה. יומן־הציוד חדל להיות עיסוקו החשוב, והוא נדחק לקרן־זווית. במקומו באה הדאגה הרבה למזון, לשמיכה, ללבוש חם, לתיקון נעלים, לכלי־ניקוי לנשק, לפעולתם התקינה של תנורי־השדה, למי־כלי־הבישול ולדברים הקטנים הרבים אשר העדרם פירושו סבל מיותר לחייל המתאמן והלוחם. צרכים אלה — הם שפיתחו באפסנאי את התושיה, אשר כה חיונית לו ביחידה לוחמת, ואת היכולת "להסתדר" בכל התנאים, מבלי לסמוך רק על המתקן הבסיסי או לחפש פתרון בטבלאות ציוד או קטלוגים.

תרגילי התזוונה הקנו לו את הידיעה מהו גבול אפשרויות ההטענה ברכב ולימודו מה הציוד

מפקדת החטיבה התארגנה כבר בבורג־אל־ערב, ופעל בה קצין־המנהלה החטיבתי, שאליו הצטרפו הקצינים המקצועיים של חיל־ההספקה והתובלה A.S.(חיל־טכנאים (R.E.M.E.) וחיל־הציוד (R.A.O.C.) הם כיונו את שלבי ההתארגנות וההצטיידות — אך כל גדוד ויחידה חטיבתית היו קשורים ישירות למקורות האספקה והתחזוקה של המרכז הבריטי הצבאי הגדול שבמצרים. אכן בשלב זה היתה בעצם החטיבה עדיין חטיבת־חיר־רגילה. רק עם הצטרפות היחידות האפסנאיות בפיוג'י הפכה היא לחטיבה־מוגברת־עצמאית.

היחידות שהיוו את המערך האפסנאי היו:

- פלוגת־הובלה 178. פלוגה זו היתה מורכבת משלוש מחלקות־הובלה (שכל אחת מהן יכלה להסיע את הכוח־הצועד של גדוד־רגלים) ומ־מחלקת־סדנא, שתחזקה את רכבה. נוסף לכך כללה הפלוגה מחלקת־הספקה (COMPOSITE PLN). מחלקה זו משכה ממתקנים בסיסיים — או מפלוגות־הספקה של הארמיה או הקורפוס — מזון, דלק ותחמושת והעבירה אותם לתחום החטיבה. בנקודות־הניפוק משכו הגדודים וה־יחידות החטיבתיות את מנותיהם, בהתאם להזמנות.
 - פלוגת־סדנא, שתחזקה את הרכב, הנשק וציוד־לחימה אחר. פלוגה זו היתה מורכבת ממחלקות־תחזוקה וממחלקת־מחסנים.
 - יחידת־ציוד (ORDONANCE FIELD PARK) שהייתה מחסן נייד של אבזרים וחלקי־חילוף לנשק, רכב וציוד־לחימה אחר, אשר סופקו ליחידות לצורך תחזוקת ציוד זה ע"י בעלי־המקצוע.
 - פלוגה־רפואית, שכללה תחנת־פינוי ויחידת־אמבולנסים.
 - פלוגת הנדסת־שדה 643, שיעודה העיקרי היה מבצעי (פינוי מוקשים, גישור וכיו"ב) — ולא "לוגיסטי" מובהק.
 - חולית דואר־צבאי.
- הפעלת יחידות לוגיסטיות אלו הקלה על עבודת האפסנאים שביחידות־הלוחמות, מאחר ומקורות ההספקה והתחזוקה שלהם נמצאו מעתה בתוך הבריגדה עצמה והיו מותאמים לצרכיה.

החיוני, כיצד לארוז אותו בכדי שיוכל להשתמש בו בכל המסיבות ולהיענות לכל דרישה, גם בשעת תזונה.

ביקורים ביחידות הדיביזיה הקנדית, שהחזיקה בגזרת החזית בה הוחלפה אחרי-כן עלידי הברי-גדה, הוסיפו שפע של ידיעה על התנאים בחזית. התברר שגם התקנים אינם עונים על כל הצרכים. התברר כמה חשוב לדאוג למספר כלשהו של פנ-סים, מגורות-נפט וגרות, וכן לאמצעי-בישול. הביקורים הצביעו על החשיבות הגורלית של פסי-סימון לשדות-מוקשים, על חיוניותם של כבל-גרירה, של מיכל-מים ושל אמצעים לאיפול.

האימונים וה"השלחה" מהם לעבודה האפסנאית — תרגולי התזונות והנסיעות בשיירות ביחד עם ארגון הספקת מזון בשעת תזונה — היוו גורם חשוב בהכשרתו של הסגל האפסנאי וחזקו את בטחונו ביכולתו לעמוד בדרישות פעולתה של הבריגדה עם צאתה לקו-החזית.

האפסנאות בחזית

תזונת הבריגדה משטח-האימונים בפיוג'י אל קו-החזית — סמוך לחוף המזרחי של איטליה, ליד העיר רבאנה — שנמשכה יומיים, התנהלה ללא תקלה והוכיחה חשיבות תרגילי-התזונות שבוצעו בתקופת האימונים. היחידות ידעו לנוע מהר, לתפוס מקומן שהוקצה להן בשיירות — לפי היערכותן הנכונה; והאפסנאים הוכיחו שליטתם בהספקת מזון ודלק בשעת תנועה, נסיעת השיי-רות והכונתן, שמירת הרוחים והמהירויות בוצעו כדרוש, וכיתות התקונים-הקלים והסדנאות ידעו להחזיק את הרכב על הכביש. משמעת השיירות היתה טובה; ועל אף המעבר דרך ערים גדולות וצפופות, כרומא, ודרך ערים ועיירות מופצצות בעלות רחובות צרים ומפותלים, הנסיעה על כבי-שים גרועים, גשרי-"ביילי" צרים, חצית רכסי הרים והתנועה הרבה אל קו-החזית וממנו — הגיעה הבריגדה בשלמותה ובסדר היאות, אל מקומות הריכוז שנועדו לה.

אכסון היחידות בבתי-ספר ובבתים פרטיים התנהל ללא תקלה ותוך שליטה. כן לא היו כל הפרעות במעבר מהבישול המרוכז הגדודי, שהיה נהוג בפיוג'י, אל הבישול הפלוגתי, שהפך לכלל בתקופת החזית.

המערך האפסנאי החטיבתי פעל מיד עם הגיע הבריגדה לקו-החזית, והאפסנאים הגדודיים ואלה של היחידות החטיבתיות נשענו עליו בכל הנוגע להספקה ותחזוקה.

מחלקת-ההספקה של פלוגת-ההובלה משכה את הספקתה מיחידות-ההספקה של הקורפוס לו היתה הבריגדה כפופה, ופיצלה אותה למנות בנקודת-הניפוק בהתאם להזמנות.

בשעות הבוקר משך האפסנאי הגדודי או היחי-דתי את הדרוש לו מנקודות-הניפוק למזון, לדלק, לתחמושת — והעבירו לדרג ב' (זה שבו רוכז הציד הכבד-יותר, שלא היה דרוש בלתי-אמצעית לפעולות-לחימה, והוא היה זהה כרגיל עם הדרג העורפי של הגדוד). הספקת התחמושת מכאן-ואילך, קדימה, היתה מאחריותו של הרב-סמל הגדודי — ולא של האפסנאי. את הספקתו פיצל הוא בהתאם להזמנות האפסנאים הפלוגתיים, וני-פק פיצולים אלה. בהרכב ההזמנות חלו שינויים מדי פעם עקב העברות יחידות-משנה, ביחוד של פלוגות-הסיוע, וצירופן לפלוגות רובאיות.

למזון ולדלק הצטרפו פריטי הלבשה וציוד כללי שנדרשו, נשק והנעלה שתוקנו או הוחלפו, חמרים, כלי-עבודה מכל דבר אשר האפסנאי הפ-לוגתי דרש ושנמצא במחסן הגדודי או הושג ממ-קורות-ההספקה.

האפסנאי הפלוגתי העביר את כל מטענו ברכב הפלוגתי, משאיות או טנדרים, לדרג א'*) של פלוגתו — לרוב בשעות הצהריים. שם הוא פיצל שוב — בהתאם לעמדות שפלוגתו תפסה ובהתאם לדרכי ההובלה ואמצעיה שעמדו לרשותו באותו ערב — את מנותיו, ארוז אותן, הוסיף להן את מצרכי ה-NAAFI (שק"ם) אשר השיג במשך היום, וכן הוסיף, בהתאם לדרישות המחלקות שבקו, דברים מצידום האישי של החיילים שנשאר בדרג א'.

כל אלה שראו באפסנאות תפקיד נוח נוכחו עד-מהרה שלפחות לאפסנאי בחזית אין חיים קלים. הוא היה הקשר היום-יומי בין העמדות (הדרג-הלוחם) לדרג א', ועליו היו כל צרכי חיילי פלו-גתו בעמדות וביתר הדרגים. טעות או פיגור מצדו — פירושן היו מחסור בעמדות ופגיעה

(*) הדרג בו היה מרוכז הציד הפלוגתי שלא היה דרוש בקו, והן ציוד-אישי של החיילים אשר לא נלקח אל הקיום. דרג זה זהה עם הדרג-העורפי של הפלוגה.

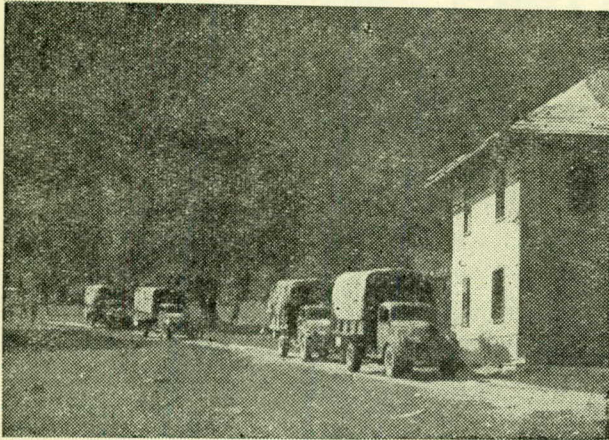
יום-עבודה של אפסנאי בהזית

העמדות. ההתקדמות היתה אטית, בשביי לים מסומנים נהג האיטלקי בפרדותיו, שמר על-כך שלא יתפזרו — ולא פעם התעכבה שיירה אפסנאית זאת משום שפרדה התי עקשה להיעצר — והאיטלקי צריך היה להפעיל כל ידיעותיו, נסיונו ואף את אגרופיו בכדי להניעה להמשיך בדרך. קשה היה לנהוג בפרדות בלילות "חמים", כאשר דושיח התותחנים התנהל בכל תקפו. אז גברה עצבנות הפרדות והיה דרוש כוח רב בשביל להחזיקן ביחד ולהוליכן. אחרי הליכה ממושכת ומעייפת בשבילי ההרים, עליות וירידות, היתה השיירה מגיעה לעמדה הראשונה. מנות העמדה פורקו ונמסרו, ציוד שצריך היה לפנותו הועמס, האפסנאי רשם את הדרישות והצרכים לערב הבא, מסר את הדואר, קיבל מכתבים למשלוח — והמשיך בדרכו לעמדה השניה, וחוזר חלילה. בשעות המוקדמות של הבוקר היה מתחיל לחזור אל "ראש הפרדות", ואל דרג אישלו, חוטף שינה — ומתחיל יום חדש: משלוח הזמנות לאפסנאות הגדודית, השגתן, קבלתן — ויציאה בשעות הערב.

בשעות אחרי-הצהריים המאחרות העמיס הוא מטענו על מכונית רגילה — אם דרכי-הגישה איפשרו זאת — או, בהתאם לתנאים, ישר על גבי ג'יפים ו"עוקבים", או על זחלים. עם רכב זה הוא נע קדימה, אל העמדות שפלוגתו החזיקה בהן. אך לרוב — וביחוד בקו הסניו — היה עליו להעמיס מטענו בתחנת-פריקה-והעמסה נוספת (שכונתה "Mule-Head" - "ראש-פרדות") אל גבן של פרדות, אשר סופחו מיחידת נוהגי-פרדות. מספרן של הפרדות, שנהגו בהן חיילים איטלקיים בעלי-נסיון, היה מוקצב ועליו היה להצטמצם ול"הסתדר" בו — וכן לדאוג לאריזה ולקשירה טובות, בכדי שיעיג לעמדות עם הכבודה. היה עליו לפצל מטענו גם בהתאם לעמדות השונות — ולהימנע מפריקה חלקית של מטען שעל פרדה אחת. פעולת ההעמסה והקשירה דרשו זמן רב, שאמנם קטן-והלך עם הנסיון שנרכש. עיסוק זה בפרדות, היה בו מן החידוש; אך חיש מהר למדו להעריך הן את הבהמה והן את האיטלקי הנוהג בה. עם חשיכה החלה הצעדה אל עבר

בכושרן. והוא עשה הכל בכדי למנוע זאת ולשפר את התנאים, להוסיף מנות, סיגריות ואספקה קטנה, להשיג מצרכי NAAFI ככל שאפשר וככל

שיעלה על גבה של פרדה או לתוך ג'יפ ועוקב. הוא לא ניהל אמנם בימים אלה את הרישומים ושכת את יומן-הציוד. אך ראשו היה מלא נתונים

„העברת ניצולים למקומות הכשרה-חלוצית...“

התוצאות העיקריות והחשובות ביותר הן- גלו עם הצעדים הראשונים לארגון האפס- נאות בצח"ל. מן-המוכן היו מצויים עתה קצינים-אפסנאיים יחידתיים, קציני-מטה אפסנאיים לעוצבות ולמטה-הכללי, קצינים מקצועיים לחילות ומפקדי מתקנים ויחידות-חובלה למיניהן. עמדה לרשותם הידיעה המפורטת כיצד פועלת אפסנאות בצכא בשעת לחימה, ביחידות ובעוצבות; וכיצד להפעיל את המערך המשרת מבחינה אפסנאית צבא סדיר. היקפו של ידע זה — הוא תוצאה ישירה מקיום הבריגדה; כי ידיעותינו בשטח זה בתקופה ש„לפני הבריגדה“ היו מוגבלות לסוגי-יחידות מסוימים, ואף פעם לא חדרו בעצם לעבודת המטה כי אם בעיקר לתחום הביצוע. הדבר הגדול שהבריגדה נתנה לנו מבחינה זו היתה ההפעלה המלאה של מערך אפסנאי של עוצבה עצמאית, והכרת מערכן האפסנאי אף של עוצבות גבוהות-יותר, להן היינו כפופים. וכך נחסך לצח"ל הרבה „שכר-לימוד“ — והרוחנו זמן יקר.

לכן, כאשר בראשית ימי צח"ל — במבצע „נחשון“ — הופעלו לראשונה כלים אפסנאיים עוצבתיים, בתנאי-שדה, היה זה דבר מוכן מאליהו שהללו יוקמו וינוהלו על-ידי אנשי הבריגדה.

על מצבות כוח-אדם, נשק ורכב ושינויים בהן. הוא זכר מה הלך לאיבוד, מה נפגע בפעולה ומה דורש החלפה או תיקון. פנקסו הקטן היה מלא רשימות של הדרוש, ואכן הוא ידע שיש רק תשובה אחת והיא — „הנה הדרוש“. המלים „אין“, „נמשך“, „אי-אפשר להשיג“, „לא נותנים לי“, וכו' — נעלמו מאוצר-המילים שלו.

לאחר הפסקת הלחימה

עם כניעת הגרמנים החלה הבריגדה לנוע בדרך כי אירופה. בתחילה — כחטיבה אחת; אך עם הגיעה להולנד ולבלגיה גדל המרחק בין הגדודים והיחידות, והמערך האפסנאי לא שירת עוד את הבריגדה בכללותה — ויחידות בודדות נקשרו למקורות-הספקה אחרים.

הידע והנסיון שנרכשו הופנו לפעולת ההצלה — מה-גם שהתחזקה השוטפת הפכה לענין שבי-שיגרה מוחלטת. הידע בהקמת מחנות, בארגון מטבחים, באכסון ובשמירת תנאים סניטריים נוצל במחנות של שארית-הפליטה. המחסנים שבי-גדודים תרמו להקמתם, ואף המנות היומיות במזון ובדלק מצאו דרכן אליהם. הלבשה והנעלה, שמכיות, מזרונים וריהוט הועברו למחנות — והחיילים הסתפקו במועט. הנסיון בהובלת שיי-רות-רכב נוצל בהיקף רחב להעברת הניצולים אל מחנות-מעבר ומקומות הכשרה-חלוצית; וי-משם — אל נמלי היציאה. כמובן, שהתוצאה היתה ששימוש במקורותיו ואפשרויותיו של גוף צבאי ורשמי לבש צורות „מחתרתיות“. אנשי-מחתרת מן-האחמול, חברי ה„הגנה“, הוכיחו עתה — על אף שרתם זה שנים במסגרות צבאיות סדירות — כי לא איבדו מחושי-המחתרת שלהם.

לקח ותוצאות

עיקר התוצאות של פעולת מערכת-האפסנאות של הבריגדה — הן החטיבתית והן היחידתית — והידע והנסיון שנקנו על ידה, אין לראות רק בעצם קיום אפסנאות יעילה במשך קיום הברי-גדה, בתנאי לחימה ורגיעה.

הטיפול בסוגית „כוח־אדם”

רס"ן י. דורות

גדודי חיל־הרגלים, מהם אורגנה אחר־כך הבריגדה היהודית, הורכבו עוד ב־1942 מן הפלוגות הארצישראליות (היהודיות) של ה„באפס”. מחנה־האימונים בצריפין היה ל„בסיס־הרגימנט”, ומפקד מחנה־בסיס זה, קולונל לסטר המנוח, נהיה למפקח הגייסות הארצישראליות (Inspector Palestine Troops) — מתאם ה„קור־המדיני” הבריטי כלפי גייסות אלה — ולקצין־קישור בין המפקדה הבריטית למזוה״ת שבקהיר לבין הסוכנות־היהודית לא״י, בכל הנוגע למגויסים הארצישראלים.

היחידות הארצישראליות שבמחזור־התיכון היו כפופות למפקדה הבריטית למזוה״ת (בקהיר) ואילו באיטליה — למפקדת בעלות־הברית שבקורטה; ובמקביל — לשלישות־הראשית בקהיר, ולזו שבמדלונה, ליד קורטה.

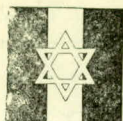
בנבדל מן הנהוג לגבי יחידות אחרות בצבא הבריטי, היוו בשלישות־הראשית יחידות־הרישום של הגדודים הארצישראלים יחידה אבטונומית למעשה, שחלשה הן על הרישום והן על הצבת אנשי הגדודים ותנועותיהם — קצינים ובעלי דרגות אחרות כאחד. בשלישות־הראשית בקורטה צורפה ליחידה־אבטונומית זו גם יחידת־הרישום של רגימנט־התותחנים — אף שמחציתו היתה, באותה תקופה, לא־ישראלית.

הודות להסדר זה — פרי יוזמתו וכושרו האישי של מרכז היחידה (כיום מותיקי קציני־אכ״א במטכ״ל) — נשארו עניני כוח־האדם של היחידות הארצישראליות ענין ישראלי פנימי, הכפוף למדיניות המוסדות הלאומיים היהודיים (המחלקה־המדינית של הסוכנות, והועד־הלאומי) ולהנחיות הזרוע־הבטחונית שלהם, מפקדת ה„הגנה”, ומופעל לפי הוראותיהם של אלה. הודות לארצישראלים בשלישות־הראשית — שפעלו בענין זה, בעקיפין ומתוך חריגה מסמכויותיהם — נתאפשר לקצינים ולסמלים שביחידות ארצישראליות להשתתף בקורסים צבאיים שונים פני־כמה מעל למכסה שהגיעה ליחידותיהם. כאן היתה לעזרה רמת הישגיהם של החניכים הארצישראלים, שהיתה לתהילה בבתי־הספר הצבאיים, ומפקדיהם של אלה היו מוכנים להעמיד כל מקום פנוי — וכל מקום שנתפנה ערב פתיחת הקורס — לרשות „המרכז הישראלי” (הבלתי־רשמי) בשלישות־הראשית. (הדבר נעשה על פי רוב בטלפון, תוך עקיפת ה„צנורות הסדירים” — וכל מקום כזה נוצל ביעילות; והדבר לא נתגלה לעולם).

יצוין בקשר לזה כי כמעט כל הקצינים העבריים נתמנו מלכתחילה על־פי המלצת הסוכנות היהודית.

בתוך היחידות חלשו על עניני המנהלה וכוח־האדם השלישים והפקידים־הראשיים. שעבדו בתיאום מלא עם „הנציגות” הארצישראלית בשלישות־הראשית, ובתיאום זה עם זה. כן קיים מגע מתמיד עם המוסדות הלאומיים בארץ. רמת עבודתם של „אנשי־אכ״א” אלה היתה גבוהה מזו הרגילה בצבא הבריטי — ומשום כך ראו עצמם המפקדים הבריטיים פטורים מכל פיקוח בענינים אלה, והשאירו בידים יהודיות נאמנות.

„אבטונומיה ישראלית” זו בעניני מנהל וכוח־אדם היתה כלי יעיל ביותר בידי המוסדות הלאומיים, והיא שאפשרה אחר־כך לבריגדה לבצע אותם תפקידי הצלה (כולל עליה) בקרב הפליטים, ואותם תפקידי רכש, אשר עליהם גאות אנשיה עד היום הזה. כן איפשרה אבטונומיה זו — כאמור לעיל — אימון מפקדים במקצועות צבאיים שונים — שהיו, ברבות הימים, לברכה לצה״ל.

על החי"ל ועל הנסים

אלימ מיכאל בן-גל

לפחות שלושה מעשי-נסים אפשר למנות מסביב להקמתה, והמשך-קיומה, של החטיבה-היהודית-הלוחמת במלחמת-העולם השנייה.

הנס הראשון — אי-התפרקותם של גדודי ה"רגימנט-הפלשתינאי". אין זה ידוע לכותב שורות אלו מה בדיוק דובר, עם תחילת הגיוס ל"באפס", בין הנהלת הסוכנות ובין שלטונות הצבא הבריטי ביחס לאופי השירות ביחידות-חי"ר אלו. למעשה עד שנפלה בסוף אבגוסט 1944 ההכרעה המפתיעה על הקמת החי"ל — היה חיל-הרגלים הארצישראלי (כולל היחידות של החלק היהודי שבו) חיל שמירה על מתקנים, שכמובן ציפו ממנו המפקדות-הממונות גם ליכולת "קרבת" מסוימת, במסגרת פעולה נגד צנחנים, פולשים — ואפילו כלוחמים "בגב אל הקיר", בשעת-חירום של ממש (כבתקופה בה התדפק רומל על שערי מצרים).

עם תחילת הגיוס עוד שגינו בחלומות על חזון הדיביזיה-היהודית, אולם משנמוגו אלה בשנת 1941, הרי עד 1.9.1944 לא רק שלא היה במדיניות הבריטית כלפי חיל-הרגלים הא"י שום עידוד בשטח השאיפות הלאומיות, כי אם גברו-והלכו סימני ההתנגדות — שהתבטאו ביחס אל הדגל, אל ההמנון הלאומי ואל השפה. ההתקדמות שמצויה היתה באיגוד הפלוגות לגדודים — היתה רובה למראית-עין, מנהלתית גרידא; ובמידה שגדוד היה מרוכז במקום אחד — הרי גם השיפוט המשמעתי (ברמת קש"ב) נשמט מידי המ"פ היהודי ועבר לידי המג"ד הנכרי. המג"דים היו בדרך-כלל מ"עודפי" מלחמת-העולם הראשונה, בלתי-קרבניים, חסרי מעוף ואטומי מוח ורגש כלפי השאיפות הלאומיות של פיקודיהם. עם זאת, היתה התקדמות בעלית הקצינים היהודיים — עד שרוב מפקדי-הפלוגות היו יהודים.

האזירה ששררה בפלוגות ובגדודים היתה קשה למדי. הסיסמה החיובית הגלויה היתה: "מלחמה בהיטלר כאילו שאין מדיניות הספר-הלבן קיימת". ביחס לחלקה השני של סיסמה זו — "מלחמה בספר-הלבן כאילו אין מלחמה בהיטלר קיימת" — עליה עוד יסופר בהרחבה ביום מן הימים. ואילו הסיסמה הסמויה היתה: — "כל עוד קיימים הגדודים, ואפילו בתוכם הבלתי-מספק, הרי ישנה תקוה שעם שינוי במדיניות הממשלה הבריטית יהיה ממה ליצור כוח לוחם. ואילו אם לא יתקיימו הגדודים מה יעזור שינוי במדיניות?".

למעשה היה המבנה המשונה של ה"רגימנט-הארצישראלי" רעוע גם באשר לרוחם של אנשיו. בשנות 44—1943 היו שלושת הגדודים היהודיים מפוזרים — הראשון במצרים, השני בלוב, והשלישי בא"י. המציאות היתה — שמירה על מתקנים, חשובים וגם פחות חשובים; מעט אימונים; חימוש וציוד של יחידת-משמר.

כתוצאה מכך, במרוצת השנים — לכשהתברר שנצחון בעלי-הברית אינו מעתה אלא שאלת זמן, וכי מדיניות בריטניה הולכת ונעשית קשיחה יותר, שהתעסוקה עלובה, שאנשי יחידות-השירותים קרובים יותר לחזית, ועוסקים יותר בענינים של ממש גם בשטח המלחמה בהיטלר וגם בענינים יהודיים, מאשר אנשי חיל-הרגלים הא"י — הרי נתגברו והלכו רגשי המרירות, אי-שביעות-הרצון והעייפות, שלעומתם התקיימו רק שתי הסיס-מאות הנ"ל; ובהיעדר מסגרת משמעתית של ממש, בשטח היחסים עם "השלטונות היהודיים", נתגלו בקיעים מסוכנים במבנה החי"ר הא"י — שהוקם בעמל רב, בתנאים קשים ומתוך מאמץ התנדבותי-חלוצי שהיה בלתי-מבוטל כלל וכלל.

יש וגם יחסם של אנשי מנגנון-ההגנה והפלמ"ח, שהגדילו פעילות בארץ, לא שימש גורם מעודד לאנשי הגדודים.

שירות זה במשך כ-4 שנים ללא סיפוק השחית חלקות טובות לא-מעטות — ולא רק במובן ה"מורל" של בודדים. אדישות למשטר, למסגרת המשמעת-הצבאית, זלזול בתפקיד ובצורת ביצועו, ציניות ולא-איכפתיות צמחו על רקע ההוי ה"שמירתי" של הגדודים; וכידוע, קשה יבלית לעקירה מכל צמח מביא-תועלת.

מצב ה"אבהות" של היחידות היהודיות לא היה מעולם מהברורים ביותר. שלטונות הצבא הבריטי הכירו כמובן, אם כי לא תמיד בפה מלא, בעובדה שתנועת ההתנדבות היא פרי יזמתה ומאמציה של הסוכנות היהודית; אולם בלי נקיפות-מצפון נשאו ונתנו הבריטים בעניני גיוס וקידום ממלאי-תפקידים, גם עם נציגי המפלגה הרביוניוסיסטית, שקשריה עם ארגוני המחתרת האנטי-בריטיים היו ידועים; וגם ניסו, אם כי ללא הצלחה רבה, להתבסס על החלק השלישי של גוף-המתנדבים — על ה"בלתי-תלויים".

במציאות היומיומית של חיי הגדודים הוחזקה משמעת למרות המוסדות, בין מקבליה, על-ידי איוון — שלא ניתן אולי להגדרה מדויקת — בין הפעילות והתעמולה של הועדים שנבחרו ו/או הורכבו מנציגי תנועות ומפלגות של המחנה הציוני, ובין המסגרת הצבאית-כביכול של חברי ההגנה הותיקים ואלה שגוייסו מחדש לשורות הצבא. "ברמה גבוהה" היה מתנהל, לפי הצורך, משא-ומתן בין מפקדי ההגנה ועסקני המתנדבים מחד גיסא, ובין ראשי "התנועה הלאומית" מאידך גיסא, כדי לנקוט עמדה אחידה במשברים שהיו פוקדים את היחידות חדשים-לבקדם.

לאור "הסוף הטוב", אין כמובן כיום טעם לנסות ולנתח את המדיניות דאז — האם אפשר היה לנסות ולהיות תקיפים-יותר מבפנים, או שצדקה המנהיגות בירושלים באומרה: — "רצוי להחזיק מעמד, אך אם אמנם כשל כוח-הסבל, תעשו כאשר יורה לכם מצפונכם הציוני".

עם נזכור שעיקר התורה הצבאית שירשה ה"הגנה" ממתנדבי הגדודים העבריים במלחמת-העולם הראשונה היה בשטח המאבק עם הבריטים על זכויות לאומיות, הרי צריך אולי לברך על מה שהושג במלחמת-העולם השנייה. על כל פנים, נדמה לי שיש מקום לתאר את עצם קיומם של הגדודים, עד למועד ההכרזה על הקמת החטיבה, כנס ראשון.

הנס השני — נתרשח כשלא הקדימו אנשי לח"י בחדשיים את רצח לורד מוין בקהיר. כשהוא נרצח היתה כבר כל החטיבה בדרך אל נמל ההפלגה.

קשה לי להניח שאילו בוצע הרצח לפני פרסום ההחלטה על הקמת הבריגדה, או אף מיד עם פרסומה, כי לא היו גוברים אז כל מתנגדי הציונות על צ'רצ'יל, שבחושו ההיסטורי-המדיני חש את הצורך לתת לדגל הכחול-לבן מקום בין דגלי הנלחמים, המנצחים והמשמידים את הנאציזם.

אולי מן-הראוי לציין כאן גם את מידת המשמעת והלויאליות שגילו שלטונות הצבא הבריטי במזרח-התיכון בביצוע משימה שנראתה להם, לרובם-ככולם, כמיותרת, מוזיקה — או, לפחות, כמאוחרת-מדי. החטיבה היהודית (המוגברת) אורגנה, צוידה, חומשה במיטב החימוש ויצאה לדרך תוך 60 יום.

בין הלקחים שראוי להם למיסדי צה"ל כי ירשמו לעצמם, כדאי שתיוזכר דוגמה זו של משמעת — ביצוע פקודה שאינה נראית למבצע.

פקודה זו הוסיפה להיות מבוצעת עד סוף המלחמה. כשהגיעו שליחי הפילדמרשל קסלרינג, דרך שביצריה, למפקדת בעלות הברית בקזרטה ופתחו בגישושי כניעה ראשונים, יצאה הפקודה לחי"ל לסיים אימונים ולצאת לחזית — וכך נרשמה בדברי-הימים של העולם העובדה של רק תחת דגלים זרים, כ"בני דת-משה", נלחמו היהודים במלחמת-העולם השנייה.

וכך מגיעים אנו אל

הנפ השלישי — אי-היפגעותה של הבריגדה בקרבות שהשתתפה בהם.

ידוע גורלה של ה"חטיבה-הקדושה" — היוונית — החטיבה-הלוחמת המובחרת שהצליחה הממשלה היוונית הגולה לארגן; והיא רובה-ככולה טמונה, מתחת לצלבים לבנים, בסביבות רימיני שעל החוף האדריאטי — לא-הרחק מגזרת-החזית בה הופעל החי"ל. התקפה רצינית אחת בחזית-איטליה חיסלה חטיבה שלא היו לה מילואים במידה מספקת.

שרה-של-אומה דאג שרוב-רובם של אנשי החי"ל ייצאו שלמים ממערכת-איטליה — וימלאו תפקיד בשורות ההגנה וצה"ל במלחמת-הקוממיות, ואף יתרמו תרומה ראשונה-במעלה תחילה למערכת-הבטחון המחתרנית-מתנדבת של הישוב ואחר-כך להפיכתה של זו, תוך-כדי "קרבות של מעטים נגד רבים", לצבא מאורגן חדיש ומנצח.

לקחי אש-קרב

מאת סא"ל אלחנן אורן

מקבץ קטן במצבי-יירה שונים, ולמדו ליישם את המכון-הקרבי;

• האיפוס האישי של הרובה הפך, תוך כדי האימון, מהלכה למעשה.

• הוחדר אימון-קליעה מציאותי — החייל למד לאכן מטרות-דמות, ולכון אליהן ולפגוע גם כאשר הללו כמעט ונבלעו בתוך הרקע.

מטרות משוכללות — ותחליפים

אין ספק שבין סוגי המטרות המקובלות במטווחי אש-קרב עדיפה המטרה החשמלית על המטרה המכנית, אשר השימוש בה מהווה בעצם מעין „צורת-מעבר“ בהתפתחות האימון-בקליעה בנוסח אש-קרב, שכן חסרה המטרה המיכאנית את התכונה החשובה ביותר של המטרה החשמלית — הנפילה המידית. ועוד יותר מזה הכבידה על עריכת המטווחים מגבלה נוספת — הפגיעות היתרה של כבלי-המשיכה (ואילו הטמנתם של אלה בקרקע, בכל דרך שהיא, היתה מייקרת את המתקן כולו).

סרס חלפו שנתיים מאז נשתלה בצה"ל שיטת אש-קרב, ואכן נקלטה והיכתה שורש. הסימן המובהק לכך הוא הנהגת תחרויות-קליעה, ואף מבחן „אות-הקלע“, בנוסח אש-קרב. אגב אורחא, סמל „אות-הקלע“ עצמו הפך עתה למיושן כלשהו בצורתו ובמשמעותו הסמלית, שהרי דוקא המטרה הריבועית הגדולה היא שסולקה משדות-המטור-חיס...

מי שעודנו זוכר את „חבלי-הקליטה“ של השיטה, מצא בודאי בדברי המפקדים והמדריכים שנכללו בחוברת קי"ז של „מערכות“ (עמ' 58—64) הדים לדעות השונות שרוחו באשר להפעלת השיטה בזמנו, לגבי השימוש במטרות מיכאניות או חשמליות, ולגבי יישום שיטת אש-קרב בצה"ל. מכל מקום, מבחן של למעלה משנת-אימונים ביחידות הסדירות וכוחות-המילואים יכול עתה לאמת את צדקת ההחלטה על המעבר המזורז לשיטת אש-קרב, על אף הקשיים שהיו כרוכים בכך.

• ההישגים העיקריים שהושגו מאז היו: — רבבות חיילים סיגלו לעצמם כושר לירות

שת-המצאות — כי הרי הוא „מטלפן“ ברורות לאן לכו.

ב. בעת הרמת מטרות במוט, קשה להגיע לכך שהמטרות תופענה „מתוך הרקע“ — ולעתים קרובות מזדקרת המטרה במידה מוגזמת.

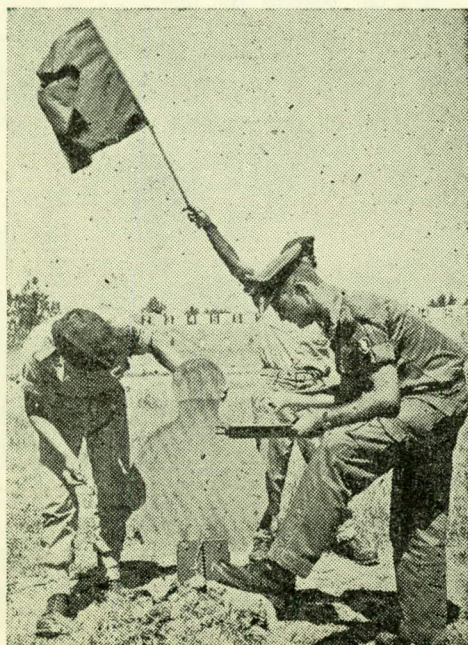
ג. מסיבות בטחון-אימונים (סילוק כל חשש של פגיעה ב„יושבי-השוחות“) אי-אפשר כלל לבצע במטוח-שוחות תרגילים הכוללים התקדמות לע-בר המטרות.

ד. לכך מתוספים כמה קשיים ארגוניים-מתודיים: — ניהול מטוח במקצה קטן (5 יורים בלבד); הצורך בערנות מלאה ובפעולה יעילה מצד כל חייל בעת שהוא משרת בשוחה; ביצוע טבלת-היריות בדייקנות של שניות, דבר הכרוך בתיאום שעונים ובקשר טלפוני לכל שוחה.

מגבלות אלו — אין בכוחן לבטל או לפסול את השימוש במטוח-השוחות — אבל בגללן אין הוא יותר מאשר תחליף למטוח אש-קרב משוכלל יותר. מאידך גיסא, יחידה מרוחקת משדות-מטוח תוכל לאלתר לעצמה מטוח-שוחות ולהפיק תועלת רבה מן האימון בו.

מתוך נסיון שנרכש באימונים התעוררו ספקות

בדיקת המטרה, וסימון התוצאות, משמע — בזבוז זמן.

אם המטרה אינה נופלת עם הפגיעה, הרי שמ-אבדים אנו את הסממן המוחשי והמעורר ביותר להצלחה בקליעה — תחושתו המידית של החי-שג: — „קלעתי!“. ולא זו בלבד, אלא שאי-נפילת המטרה גוררת אחריה צורך בבדיקת המטרות אחרי כל תרגיל, סימון והדבקתן; מש-מע: — בזבוז זמנם של חיילים במקצים העוסקים בתפקידי-עזר, והפסד כללי בזמן ובקצב האימון (מה-עוד, שכל פעולת הסמנים בשטח כרוכה בשימוש מתמיד במערכת הטלפונים ובהקפדה יתרה על כללי-זהירות, כדי למנוע כל פגיעה אפשרית בסמנים).

מגבלות אלה הניעו לבקש אחר תחליפים. תוך אימונים רציפים השתמשו ביחידות מסוימות ב„מטוח השוחות“. למטוח זה חופרים בגזרת-האש הנבחרת כמה שוחות בטוחים שונים, ובכל שוחה מציבים שני חיילים-עוזרים: — מרים-מטרה וסמן. כל השוחות קשורות בקשר טלפוני אל מפי-קד המטוח. התרגיל מתנהל לפי טבלת-יריות, שהעתקים ממנה מצויים בכל שוחה. המטוח כולל כרגיל חמש שוחות (כל אחת — בטוח אחר, שכולן בין 100 ו-300 מ') ובקרי-היורים מצויים 5 יורים. לפני שנגלות המטרות, מורם בכל שוחה דגל צבעוני מצבע שונה — וכל קלעי יורה רק אל השוחה שממנה עולה דגלו-הוא, שצבעו נקבע לכל יורה מראש.

מה הם יתרונותיו של מטוח-השוחות? — ראשית, הוא זול ופשוט, כי אין הוא נזקק למערכת מתקנים מיוחדים, אלא די בו בהתקנת השוחות ובדיפונן ובהכנת מערכת מטרות-דמות על גבי מוטות ארוכים. יתרון שני חשוב הוא שמרים-המטרה יכול להבחין בפגיעה (דבר זה קל במיוחד אם מוסיפים לוח-פח המוצב מאחורי המטרה), ולכן יכול הסמן לסמן מידית ליורה שהוא פגע. שלישית — המטרות פזורות לרוחב הגזרה ול-עומקה, כך שהיורה נתבע לצפות למלוא רוחב חזיתו ולא רק בכיוון ברור ומוגדר אחד. נוסף לכל אלה, זוכים „יושבי השוחות“ גם ל„חיסון קרב“ מסוים, שהרי הקליעים חילפים סמוך מעל לראשיהם. אבל הניתוח חושף גם כמה מגבלות המצויות במטוח כזה, ולהלן העיקריות שבהן: — א. טרם נמצאה הדרך לנהל מטוח-שוחות מב-לי להזדקק לדגלים. הדגל מוכרח לגרוע מתחו-

גם לאחר שכבר ירה מאות כדורים במטוח-השדה.
● מתרגל ב"פעולה דחופה", עקב המעצור ש-
נוצר עם "יריית" כדור-תרגול.

בצה"ל טענו רבים שכדור-התרגול מבלבל, וכי
ה"פעולה הדחופה" לתיקון ה"מעצור" פוגמת
בריכוז המלא של היורה במקבצו; ושכל מקום
מיותר הדבר לגבי קלעים שאינם טירונים. לי
נראה שטרם נאמרה המילה האחרונה בויכוח זה,
וכי יש לערוך ניסוי-משווה בין קבוצות חיילים —
כשהאחת תאומן עם כדורי-תרגול והשניה בלע-
דיהם.

חניכה הכרחית עדיין

רבות נדונה השאלה איך לפתור את בעיית
החניכה באש-קרב. לא די הושם הלב לכך שעט
ביטולם של תרגילי-המיצוע ניטל עיקר תוכנה
של ה"חניכה", כפי שהיתה מוכרת ומקובלת
משכבר-הימים, דהיינו — הטיפול האישי בקולע,
לשיפור הישגו בתרגיל המיצוע. אכן, אופי החני-
כה נשתנה, אבל עדיין עליה למלא תפקיד חיוני
באימון-הקליעה: — תשומת-לב מתמדת לקולע,
כדי שיבצע נכונה את מה שלמד — יתפוס מצב-
יריה נכון ונוח, יכון כהלכה, ילחץ על ההדק כר-
אוי ויצפה את האש נכונה. ולכך נוספים תפקידי-
העזר — כגון התאמת המשען, הגשת התחמושת,
חזרה על פקודה שהקולע לא קלט היטב.

אכן, קשה למצוא צבא בעולם המצליח להגשים
את השאיפה האידיאלית: — "להשכיב חונך מאור-
מן על יד כל יורה".

הנסיון שנרכש בצה"ל הראה, כי צריך להפקיד
מ"כ על כל 3—4 נקודות-יריה כדי להדריך
ו"לחנוך", ונוסף לכך דרוש בכל נקודת-יריה חייל
עוזר. תפקיד החייל-העוזר הוא לבצע את תפקידי-
העזר, וכן לצפות את תזוזות הרובה בעת היריה.
ענין תצפית-תזוזות הרובה ראוי לפירוט-מה. הכל
יודעים כי תוצאות גרועות במקבץ נובעות מהש-
גיאות הבאות: —

- א. שגיאות במכון;
- ב. שגיאות באחיזה;
- ג. צירוף השגיאות הנ"ל;

בניתוח המקבץ חשוב מאוד להבדיל בין שגי-
אות של מכון ובין שגיאות של אחיזה. את שגיאות
האחיזה קשה יותר לגלות, מה-עוד שתרגילים

לגבי כמה הנחות שעליהן התבסס ה- TRAINFIRE
בארץ "מולדתו" — ולעומת זאת נתאשרו הנחות
אחרות גם בתנאי צבאנו; ועל כמה מאלה ראוי
לייחד את הדיבור.

בעיית כדורי-התרגול

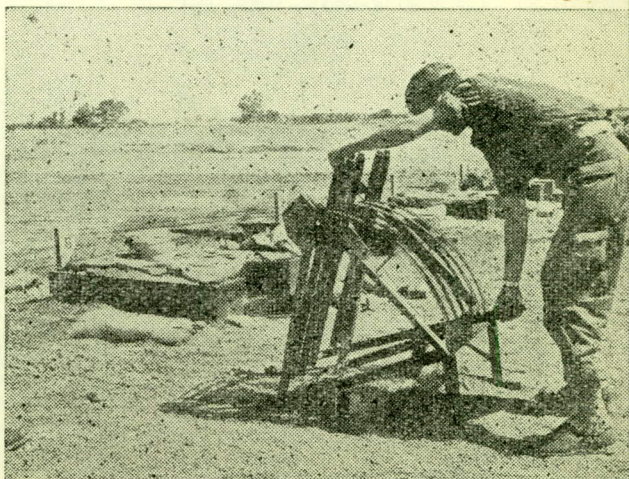
כדורי-תרגול ממלאים תפקיד נכבד באימון
האמריקאי, ואילו בצה"ל רבו העוררים והמתנג-
דים לשימוש בהם עד כדי כך שלהלכה ולמעשה
רבים השוללים מן המחייבים. בצבא ארה"ב גור-
סים שהלימוד בכדורי-תרגול, במעורב עם כדור-
רים "חיים", מביא באימון-טירונים לידי התוצ-
אות הבאות: —

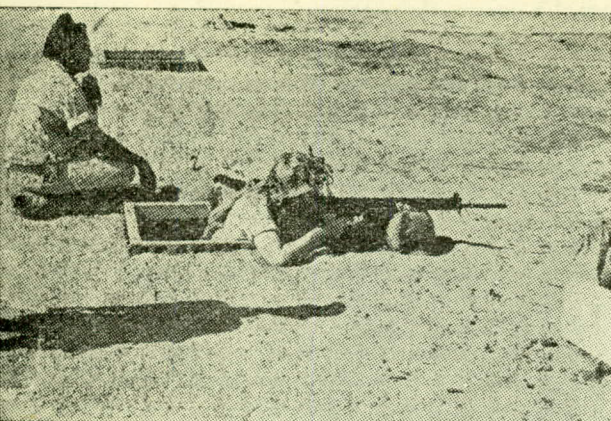
● "מחסן" את החייל בפני תגובתו האינסטינק-
טיבית על קול-הנפץ של ה"יריה" ועל מכת הר-
תיעה.

● מאפשר למדריך לגלות מיד חיילים המתק-
שים להסתגל לנפץ ולרתיעת-הרובה לפי התנו-
עות האינסטינקטיביות ה"מגלות" את פחדו של
החייל, גם כשהכדור הוא כדור-תרגול.

● משמש לאימון חוזר ומתמיד בלחיצת ההדק
(כתחליף לאימון בדיסקית-הכיוון שבנוסח הב-
ריטי) ובעיקר כדי לסגל ליורים הרגלים של
התמדה באחיזה יציבה ובמכון יציב עד שהכדור
יצא מן הקנה. לכן אין מהססים בצבא ארה"ב
לחזור-ולשלב כדורי-תרגול בכל עת שהחייל חוזר
אל המטוח-המכון בכדי לשפר את הישגיו, וזאת

המתקן המכני.

השאפיה — חונך מאומן על-יד כל יורה

קצינים אגב ביצוע תפקידיהם — הם שהניבו הישגים גבוהים של יחידותיהם, כפי שהשתקפו ברישומים הסטטיסטיים המקיפים, שנערכו תוך האימון.

אבל תשומת-לב אישית זאת של כל דרגי הפי"קוד יכלה להתאפשר רק ביחידות שהשכילו לאר-גן כהלכה את האימון — החל בהכנות המתודיות והמנהלתיות הענפות, וגמור בסדרי ארגונו של המטות, וניצול מלוא אפשרויותיו של המקצה הגדול (20 יורים) ע"י שיתוף-פעולה נכון של מפקדי-המטות והמדריכים-העוזרים.

כאן באה לידי ביטוי התשלובת, החשובה כל-כך בשטחי פעולה צבאיים רבים, של הכושר האר-גוני החיוני להפעלת היחידה כולה מזה, ושל המגע האישי של המפקד עם כל חייל יחיד בתוכה.

מגמות

ומן הלקחים נעבור למגמות למחשבה ולהמשך פיתוח השיטה: —

- א. שכלול מתקני המטרות, הן בשדות-מטות קבועים והן כמערכות נידודות-יותר, לשימוש בתרגילי-שדה לכיתה ולמחלקה.
- ב. יישום מלא לתכונותיו של נשק-מיטען, ע"י קיצור זמן-היריה המותר בתרגילים מסויימים, וע"י מתן היתר בתרגילים אחרים לירות כדור שני למטרה אם הכדור הראשון החטיא (כדי להמ-חיש את קצב האש המהיר, ואת האפשרות לניצול מידי של תצפית-האש).

מוקדמים במקבץ ה"קר" מגלים את שגיאות המכ"ן ומאפשרים לתקנו. והנה מראה הנסיון כי חייל, אם רק עבר אימון ראשוני, מסוגל לסייע ע"י תצפית התזוזות בגילוי השגיאות באחיזה בעת היריה. כיצד? —

- א. הצב את החייל-העוזר שלושה צעדים מא-חורי היורה;
 - ב. הטל על העוזר להסתכל לאורך הקנה ולמ-צוא לו נקודת כיוון על הקרקע בהמשך לקנה;
 - ג. עם היריה יוכל החייל-העוזר להבחין על נקלה אם, ולאן, סטה הרובה בעת היריה.
 - ד. בגמר כל שלושת הכדורים, ולא לפני כן, מכריזים החיילים-העוזרים לפי פקודה את תוצ-אות תצפית-התזוזות, עוד לפני שהחייל ניגש לב-דוק את מטרת-המקבץ. על-פי הכרזת התזוזות יוכל המ"כ להדריך כל יורה בכך מה עליו לתקן במצב האחיזה שלו, וכן להפנות תשומת-לב אי-שית לחייל הזקוק לכך.
- בעת ניתוח המקבץ על גבי מטרת-המקבץ מס-תמן ברוב המקרים בביורו, הקשר בין השגיאה באחיזה ובין צורתה של המקבץ.

ארע שמפקדים בחנו את אש-הקרב בעיקר מנקודת-הראות של צרכי האש בהסתערות בלבד, או בעיקר מבחינה זו (ראה, למשל, "מערכות" ק"י, עמ' 61). נראה שכאן דרושה הבהרה: — אש-קרב, יותר משהיא מכינה לירות בהסתערות — מכינה היא לאש תוך כדי היתקלות. אלמלא כן, מה הצורך בהדגשת מצבי-יריה כגון קריסה וכריעה? ואם ננתח את דרישותינו לגבי הרובאי, ניוכח שבעת האימון-בקליעה מוטב להתרכז בצרכי היריה בהיתקלות דוקא, אשר בה באים לידי ביטוי האיכון המהיר, תפיסת העמדה והדיוק.

המפקד מארגן ומטפח

מפקדים רבים נוכחו לראות מנסיונם, שאף כי אימון-הקליעה הוא לכאורה "רק" אימון-פרט, המסור כביכול למ"כ ולסמלים, הרי מידת הטיפול האישי שהשקיעו מפקדי גדודים, פלוגות ומחלקות, הדוגמה החיה של תשומת לבם ל"זוּטות", התמס-רותם האישית לחניכה וטיפול אישי במפגרים, וההדרכה המתמדת לקצינים ולמפקדים-שאינם-

ביצוע, העלאת הצעות „כלפי-מעלה“, מיצוי הלק-
חים בדרג גבוה ומתן הדחף לשינויים ולשיפורים,
כאן אחת ממעלותיו הגדולות של צבא קטן: —
המגע הבלתי-אמצעי בין דרגי-המטה המתכננים,
בתי-הספר המנסים והמפתחים ודרגי-הביצוע

בשדה; המעקב הישיר והצ-
מוד אחרי המתרחש; האפ-
שרות להחדיר במהירות חי-
דושים ושינויים שהם פרי
הנסיון המעשי בשדה-האימון
ובמטוח. יתרון זה תובע גם
להבא את ניצולו המלא, ב-
בחינת „כזה ראה — וחדש“.
כדי ש„אש-הקרב“ אמנם
תשיג את מטרתה — מתן
אש קטלנית בקרב.

ג. חתירה להשיג-מינימלי משופר במקבצים
(עד 3 ס"מ במצבי יריה עם משען) מבלי להתנות
שיפור זה בתוספת בלתי-מציאותית של תחמושת
אלא ע"י שיפור האימון ה„קר“ והחניכה, וע"י
שימוש מושכל בכדורי-תרגול.

ד. יישום דרכי-האימון של
„אש-קרב ליריות-חטף ב-
טוחי-מגע ולא-אימון בכלי-נשק
אחרים, כגון התת-מקלע וה-
המקלע.

*

בתקופה הראשונה לאש-
קרב בלטה תופעה הראויה
להמשך בשנים הבאות: —
תהליך בלתי-פוסק של למי-
דה, רכישת נסיון תוך כדי

אמרות

מעלה גדולה של פקודות-בעל-פה היא שעל-מנת להיות תכליתיות עליהן להיות
קצרות.

*

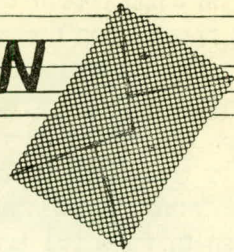
ניירת מוגזמת מעידה על חוסר בטחון.

*

הפורמליזם ששרר במלחמת העולם הראשונה באירופה הפך את מכונת-הכתיבה
ואת מכונת-השכפול לכלים החשובים לא-פחות ממקלעים; כי לקראת כל יום ה"ע פלטו
הכלים הללו תילי-תילים של תזכורות, הוראות ופקודות. מארת-הניירת ירדה בימים ההם
על הצבא, ומאז ואילך היא מצויה בו, במידה פחותה או יתירה, אכן, הדיק המתבטא במלה
המודפסת אין בו רע כשהוא לעצמו, בענייני צבא, אך יש להציב לו גבול.

אתרע המזל, ודוקא המערכות שהצטיינו בפקודותיהן המודפסות הן הן המערכות
שהבלבולת משלה בהן ביד רמה. לפעולה נכונה נודעת חשיבות גדולה יותר מאשר לאותיות
הפקודה המודפסת. שחקני המחזה שלנו אינם נדרשים אלא לזכור מספר שורות-מפתח
הכרחיות ביותר, ובקטעים שביניהן ימצאו עצמם מאלתרים דברים כמיטב יכולתם.

גנרל-מיוזר ב. ט. וילסון מצבא בריטניה

הזקוקה יחידת המילואים לאומנת?

לעמוס השלום והברכה!

לפני ימים מספר הייתי עד לשיחה על אופן וכשרון של יחידות-המילואים. מיד נזכרתי בך, כמי שליווה את חיל-המילואים, מראשית הקמתו, כמפקד ביחידה קרבית. אכן, כותב אני מכתב זה אליך כאל מומחה בעניני מילואים. אם כי תוך כדי מילוי תפקידי יש לי מגע לא-מועט עם אנשי מילואים, ובקי אני במידה לא-מבוטלת בבעיות הארגוניות המיוחדות לפלג-צה"ל זה, הרי בסוגיה הנדונה דרושות לי חוות-דעת והכרעה של מי שהנו איש-מילואים עצמו.

והנה רקע השיחה ותוכנה: —

נפגשנו, מספר קצינים בשרות סדיר, בביתו של חבר אחד; וכפי שנהוג בדרך-כלל בציבור אנשים בעלי עיסוק דומה, התגלגלה השיחה במהרה מ"דא-והא" אל נושאים "פרופסיונליים" (במקרה זה אינני מתכוון ל"השמצת" אישים ומוסדות, אם כי גם מעיסוק "חביב" זה לא התנזרנו כליל, כמובן). והנה, שח אחד הקצינים, המפקד על יחידה קרבית סדירה: — "בסדרת-האימונים האחרונה של יחידתי התאמנו בקרבת יחידת-מילואים שנמצאה בשרות פעיל. הרושם שלי הוא שבמילואים רמת ההדרכה אינה, על הגובה, דומני שמוטב היה לו היו מארגנים לכל יחידת-מילואים צוות-מדריכים סדיר, שיתלבש על היחידה. את מפקדי-המילואים יעסיקו אותה-שעה באיזו השתלמות מועילה — ואילו האימון שיינתן ליחידותיהם על-ידי אנשי צוות-ההדרכה הסדיר יקבע ביחידות אלו רמות-הישג גבוהות ומספקות יותר. הדרכתן תשוכלל ואימונן ישתפר. אין לי, כמובן, כל טענות אל מפקדי המילואים, אך פשוט אין לדרוש מהם כושר-הדרכה כפי שאנו דורשים מהסדירים".

כאן התערב בשיחה קצין אחר, המכהן כקצין מטה במפקדת עוצבה-מרחבית, ואמר: — "שמע, אין לי אמנם כל נסיון עם חיילי-מילואים בשטח

של הדרכה, אך מגע רב לי אתם במישור המנהלתי. ומוכרח אני לאמר, שבשטח זה רמתם, מאה אחוז, אמנם, למען האמת, הרי עוד לפני שנים מספר סברנו אף-אנו שבעניני מנהלה אין לסמוך על אנשי-מילואים בלבד, ויש לתמוך בהם ע"י אפס-נאים, מחסנאים, פקידים ושאר ממלאי-תפקידים סדירים. אך במהרה נוכחנו שאין דבר זה בגדר הכרח, יען כי מספר לא-מבוטל של 'מילואיסטים' עוסק בחיים האזרחיים (ב, 11 חודשי החופשה משירות-צבאי) בתפקידים מנהלתיים אשר אינם נופלים בהיקפם מאלה שהם נדרשים למלא בצבא. יתר על כן, התברר עוד דבר חשוב אחד: שכל עוד פעלו הסדירים — לא ראו את עצמם אנשי-המילואים כאחראים לנעשה בשטח זה, וסמכו אך ורק על 'המומחים' הסדירים. דבר זה, כמובן, לא פיתח בהם את תחושת האחריות הדרושה ואת הרגשת השותפות לענין הגדול של הצבא. מסק-נתנו בשטח זה היתה: — תנו ליחידות-המילואים לשאת את עצמן מהבחינה המנהלתית. החלטת זו אינה יכולה להיות מכנית, והיא מחייבת מתן הכשרה מתאימה לבעלי התפקידים השונים — הן על-ידי קורסים מיוחדים והן על-ידי השתל-מויות — וכן תדרוך והכוונה על-ידי בעלי-מקצוע, ועדכון שוטף של כל ממלאי-תפקידים אלה בכל

לכן כל איש מילואים לתפקידו בקורס המתאים. וקורסים אלה הלא קיימים במידה מספקת במערכת ההדרכה הצבאית. אינני מבטל אף את צוות המדריכים הסדיר, שדרשת בראשית דבריו להקימו. אדרבה, אני רוצה בו. אך מיעד אני לו תפקידים אחרים, ולא את אלה שהוצעו על ידך. יהיה הוא את הצבת-הראשונה, בהיותו מצויד בידע הדרוש, ומעודכן בכל השכלולים והחדושים, יוטל עליו להכין את מפקדי-המילואים להדרכת יחידותיהם — ולא להחליפם בתפקיד זה. ברם, כפי שמסתבר מדברי, בעקבות הכנה זו ידריכו את פיקודיהם מפקדי-המילואים בעצמם — ורק הם. כך תוגבר, גם בשטח חשוב זה, תחושת האחריות והרגשת השותפות לענין הגדול ששמו צה"ל. וחשוב עוד יותר: — שרשרת הפיקוד נמצאת אזי שלמה ואינה נפגמת, ונשמר העיקרון שבתקופת רגיעה המפקד הוא המכשיר את פיקודיו לקרב. והאמן לי, קולגה, מהיחידה הסדירה: דבר זה הנו ברביצוע, והעמדת יחידות המילואים ברשות עצמן, בכל שטחי הפעולה הצבאיים, תחזק את מערך המילואים וברכה רבה תהיה צפונה בה לטובת צה"ל כולו. חלילה לנו מלמנות אומנות ומטפלת ליחידת-המילואים.

ובכן, ידידי עמוס — מה דעתך אתה בשאלה זו? ומה דעת חבריך, מפקדי-המילואים? סקרן אני לשמוע, לאור נסיוןך האישי הרב, מהי עמדתך בויכוח זה. שמא תזכה אותי במכתב בנושא זה? בברכה ובידידות

אורי

הנוגע לחידושים ולנוהלים המשתנים. ואמנם, מאז נהגנו כך — עובדת, מכונת המילואים בשטח זה עבודה חלקה וללא תקלות.

— «ובכן, מדוע אינך חושב שאותו דבר ממש אפשרי גם בשטח האימונים וההדרכה?» פנה אל הפותח בשיחה קצין שלישי, שעל אף היותו בשירות-קבע מפקד הנו על יחידת-מילואים.

— «ראה, השיב הלז, «אנו צבא דינמי, ואנו מתפתחים בקצב מהיר-ביותר. תדיר מוכנסים לשימוש כלי-נשק חדשים, שיטות-הלחימה ואמצעי-הלחימה משתכללים לבקרים. כיצד תדרוש מאנשי מילואים שיהיו מסוגלים ללוות התפתחות זו גם בשטח ההדרכה? דינו באם קולטים הם את כל החידושים שאנו ממטירים עליהם לשימושם — הם — ואל נדרוש מהם שיהיו גם מסוגלים, למי-כור סחורה זו, לחבריהם».

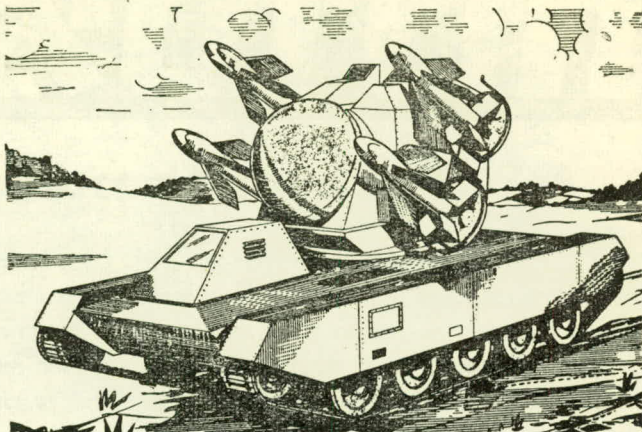
— «טעות בידך», הפסיקו המפקד על יחידת-מילואים, «טעות גסה. המשל שהמשיל לנו קודם-לכן ידידנו האפסנטור' משטח המנהלה — כוחו יפה בהחלט גם לענין זה בו אנו דנים. ויפה שהוא אמר כי יש קודם-כל צורך במתן הכשרה מתאימה בקורסים ובהשתלמויות, ובתדרוך והכנה לקראת ביצוע התפקידים. מכריז אני שגם בשטח ההדרכה, כמו במישור מנהלתי, חייב חיל-המילואים לשאת את עצמו. אך אינני גורס שיש לבצע זאת בדרך הטלת אדם, שלא למד לשחות, לתוך בריכה עמוקה — שמא בכל זאת יצליח להחזיק ראשו מעל פני-המים, ולא יטבע. נשכיר קודם-

חידושי נשק וטכניקה

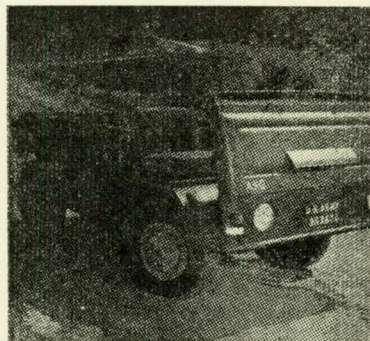
„חתול-נמרי“

הרעיון לחמש טנקים בנשק נגד-מטוסי רב-עצמה קורם עור ועצמות במפעלי האחים שורט והרלאנד, ב-בריטניה. בכונתם להרכיב על טנק כבד טילי קרקע-אוויר מדגם חדש — „סייגראקט“ („חתול-נמרי“). על הטיל נאמר שהוא נוסחת צבא-היבשה לטיל „סיקאט“ („חתולים“) העתיד לרשת את מקום התותחים נגד-מטוסים בני ה-40 מ"מ שעל סיפוני אניות הצי הבריטי. פרטים נוספים לא נמסרו לידיעת הציבור, ועלינו להסתפק, אי-פוא, בניחוש כי „סייגראקט“, כמו „סיקאט“, יונחה אל מטרתו באורח אבטומטי, ויונע בדלק מוצק. בצירוף שלפנינו — הטנק הנושא סוללת טילי „סייגראקט“, כפי שחזה אותו הצייר.

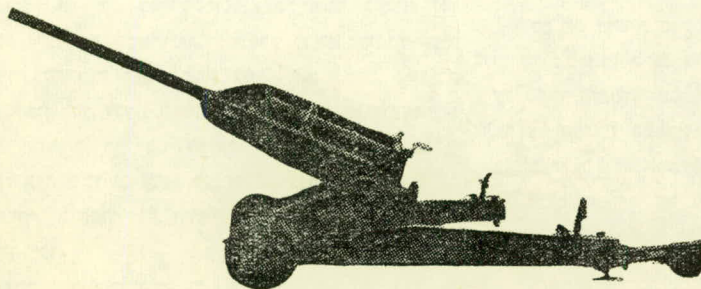
רכב דו-תכליתי

תכונותיו של הגיפ ותכונותיה של ה„פרדה המ-כנית“ נצטרפו במשאית 3/4 טון חדשה זו, הנמצאת עדיין בשלב הניסוי בצבא ארה"ב.

קומל-טנקים חדש

הרגלים חלמו תמיד על נשק כזה, וצבא ארה"ב פיתח אותו סוף-סוף: קנה ללא-רתע בן 90 מ"מ שמשקלו 15.85 ק"ג ואורכו 122 ס"מ, היורה פצצה בת 90 מ"מ שמשקלה 4 ק"ג לטוח תכליתי של 450 מ' (כפליים מטוח ה„בזוקה“ בת 3,5 האינץ'), ומפצחת את שרידיו של הטנק הכבד ביותר שנוצר עד כה. לכלי די בשני מפעילים, ובשעת הצורך יכול להפעילו יורה אחד ויחיד.

מחידושי כלי-הארטי-לריה האמריקאית

כלי ארטלרי חדש — M-70 x — המיועד למתן סיוע-מהודק, והמושגת על עיקרון הרקטה המצוידת במגברים, המעניקים לטיל דחף התחלי חזק.

זאת צינורות

עוד על יחסנו לרכוש הצבא

בית הדין לערעורים אינו מקרה אופיני, אך הוא גם אינו מקרה בודד, ומסקנות המחבר שהאפסנאות אינה תורה, אינן ישימות לתפקד האפסנאי, אף בדרג הנמוך ביותר. מסקנה זו אולי ישימה לתפקיד מחסנאי, וגם כאן רצוי לזכור שאם לא תורה הרי לפנינו מקצוע שצריך לרכוש כהלכה ולעסוק בו — לפחות בזמן הראשון — בפקוחו של בעל-מקצוע ותיק. כל שיטה אחרת תביא לידי הסתב-כויות בעתיד.

„הכרח בספירת מלאי בשעת החלפת אפסנאים“

על מנת להוכיח את הצורך בספירת מלאי בעת החלפת אפסנאים (דרך אגב ברור אף ל„מנהלופזב“*) הקיצוני ביותר), משתמש המחבר בדוגמה של קופאי בנק. באם נמשיך עד הסוף באנלוגיה זו הרי משול המפקד למנהל הבנק. יהודי נכבד זה מופקד על רכושו של המוסד ואך ורק על רכוש זה, וכל הפעולות הבנקאיות המסור בכוח ביותר אינן אלא אמצעי להגדלת אותו הרכוש שבידי הקופאי. לא כך יחסי הגומלין בין המפקד והאפסניה. לכל פריט שנמצא באפסנאות, מטרה אחת ויחידה — לאפשר למפקד לבצע את תפקידו-הוא בהצלחה ויעי-לות.

אין לנו ספק שבכל מקרה של מסירת האפסנאות מאפסנאי אחד למשנהו לרגל שחרור, הצבה, יציאה לקורס או לחופשה ממושכת, יש צורך בספירת מלא מדוקדקת ובאישור קבלה על כל פריט ופריט.

אולם מה לעשות במקרה של חופשה קצרה, יום מחלה, יציאה מהמחנה לרגל מילוי תפקיד של האפסנאי? האם על מפקד היחידה להחליט על שיתוק פעולות האפסנאות או על העברת התפקיד כאילו לצמיתות? הנוכל איפוא באמת לומר ללא הסתייגות ש„האחראי חייב להיות יחיד עם זכות בלעדית של גישה ופקוח על הפריט“ וש„ההעברה מאחראי אחד לשני נעשית תמיד רק אחרי ספירה

(*) שונא מנהלה.

לרשימתו של אל"מ מ. זוהר, חוב' „מערכות“ קכ"ו
אתחיל בכך, שלא אחלוך על דברי אל"מ זוהר עד כמה שהם נוגעים למטרתם הסופית: הגברת הערנות של כל הדרגות לשמירת רכוש צה"ל — לרבות המפקדים. ויותר מזה. אסכים שיש קשר הדוק בין יחסו של החייל או מפקד לרכוש ויחסו לתפקיד היעודי, אם כי קשר זה לעתים לא בולט לעין, ומבחינים בקיומו רק בעת משבר וכשלון, כשהרשלנות וההזנחה עברו במשך הזמן מבעיות של „מנהלה“ ושל „משמעת חיצונית“ לשטח המבצעי.

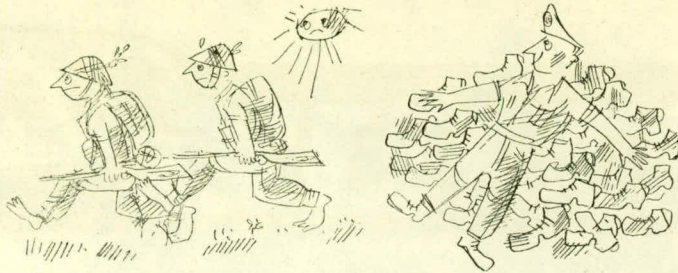
אבל מעובדות אלו ועד לכמה ממסקנותיו של אל"מ זוהר דרך ארוכה, ויש מקום להסתייג מפישוט-מה בכמה נקודות.

„האפסנאות היא לא תורה...“

צודק המחבר. האפסנאות היא לא תורה — אבל היא בכל זאת מקצוע. צה"ל החליט שחיל שיש לו נתוני היסוד הדרושים, צריך לקבל הכשרה מתאימה בקורס על מנת לרכוש את המקצוע; כמורכב נקבעו ציונים למדידת הצלחתו — או כשלונו — של החניך בקורס.

כאן לא מדובר על קצין או נגד בכיר שיש להם „הידיעות הכלליות או האינטליגנציה הממוצעת“ הנחוצים כדי לבצע או לפקח על ביצוע פעולות אפסנאיות רגילות בתנאים שגורתיים. מדובר על אותו חייל שמחוסר ברירה שובץ לתפקיד אפסנאי פלוגתי בגדוד חי"ר למרות כשלונו המוחלט בקורס אפסנאים, ואשר כעבור זמן קצר איבד את העשתיונות, כשנאלץ לבצע פעולות אפס-נאיות פשוטות למדי תחת לחץ. ואם „סדר, דייקנות ותשומת לב“ לדעת המחבר, היו דרושים לביצוע היעיל של התפקיד, הרי כפי הנראה לא היה חייל זה מחונן בכל אלה ולכן גם נכשל בקורס; ו„רצונו הטוב למלא את התפקיד כהלכה“ לא הספיק על מנת למנוע אבדן של ציוד יקר.

שוב נסכים שמקרה זה, שהעסיק לפני זמן קצר את

האם שמירת רכוש הצבא צריכה להביא למצבים כאלה?

להביא אצלנו למצבים דומים לזה של האפסנאי בסרט הידוע „מכאן ועד עולם“, אשר כה דאג לרכוש הצבא, עד שניסה למנוע מרבי-הסמל הוצאת תחמושת מהמחסן בעת התקפת אויר. אין ספק שהיו לו, לאפסנאי, מניעים נכבדים, אלא שהוא פעל תוך פירוש פשטני מדי של הפקודות הקיימות.

רם"נ יורם פריד

ורק אחרי החתמה? כיצד נבצע זאת בכל מקרה שהאפסנאי אות לא גדולה מספיק בכדי שהאפסנאי והמתסנאי ישלטו בשטחים נפרדים מבלי להשלים זה את זה בכל עת — ולא קטנה עד כדי כך שאיש אחד יפעל באופן עצמאי? גישת הספירה ה„שוטפת“ אומנם תמנע במקרים מסוריימים מחלוקת משפטית בעת חקירת מקרה של אובדן ציוד או בעת הדיון בבית-הדין. אך מצד שני עלולה היא

המק"בים בבריגדה

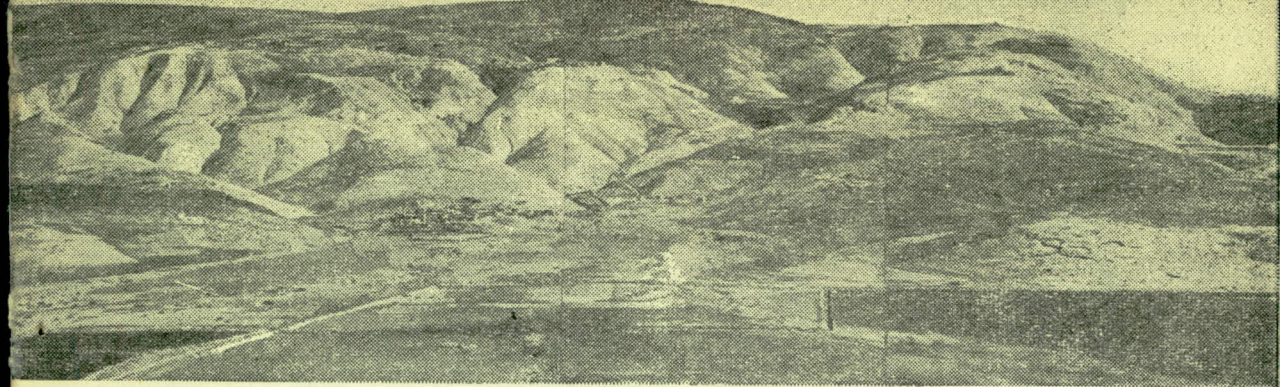
(המשך מעמ' 37)

יחידות אויב — שהיו בחלקן במצב של התפוררות וכניעה — לגדות הנהר, ולפגוע בכל גוף הצף על פני המים. ואמנם אמצעים אלה הועילו. כמה מוקשים התפוצצו בנהר יחד עם הפגרים אליהם היו מחוברים.

בין היחידות שגויסו למשימה זו היתה פלוגת המק"ב אשר הוקמה לצורך זה משלוש מחלקות המק"ב של החטיבה, והחתום מטה נתמנה למפקד יחידה זו. התמלאנו רגש גאווה כאשר פגשנו ליד ראש הגשר בפלוגת-הנדסה עברית שעסקה בהקמת גשר הסירות הראשון מעל הנהר. בגשר זרם אחר-כך טור בלתי פוסק של דיביויות הארמיה ה-8, אספקה, ציוד, חימוש ושריון. בין יחידות התובלה שנהרו צפונה היו גם פלוגות עבריות ופגישת היחידות העבריות במעמד זה היתה חויה שבודאי לא תישכח.

לאחר כמה שבועות באה הכניעה של הגרמנים באירופה, ועמה הגיעה לקצה פרשת הלחימה של החטיבה היהודית הלוחמת.

בולוניה יצאה החטיבה ממסגרת הקרבות. מערך הצבא הגרמני החל מתפורר. המכשול הטבעי האחרון בו ניסו הגרמנים להיאחז, היה הנהר פו שרחבו כ-400 מטר. לפי תכניות המתקפה הכללית צריך היה צבא בעלות-הברית לעבור את הנהר בשני מקומות, אחד במרכז הארץ והשני במערב. הפעולה הצליחה בראשיתה אך שובשה לאחר פיצוץ הגשר אשר הוקם במרכז הארץ. הגרמנים הרסוהו בהשתמשם בתחבולה של קשירת מוקשים לפגרי הסוסים שצפו בנהר (הנהר היה אז מלא פגרי סוסים ואדם שצפו עם הזרם). נותר עתה רק גשר אחד, והוא צריך היה לשמש גם למעברן של אותן היחידות אשר לפי התכנון המוקדם היו צריכות לעבור בגשר שפוצץ. כדי לאבטח גשר חשוב זה הוקם באופן דחוף על-ידי מפקדת הארמיה ה-8 כוח-משימה מיוחד, מורכב מפלוגות נ"ט, נ"מ ומק"בים שרוכזו מיחידות רבות והוצבו לאורך הנהר, בקו של מספר קילומטרים. מתפקידו של הכוח היה למנוע התקרבות

נשק אויב

כלי-נשק שנלקחו שלל מידי החיילים הסוריים בחרבת תואפיק ב-31 ינואר 1960

רימון הגנה-התקפה צ'כי

משקל רימון התקפה — 322 גרם.
משקל רימון הגנה — 445 גרם.
קוטר — 6 ס"מ.
גובה — 9 ס"מ.

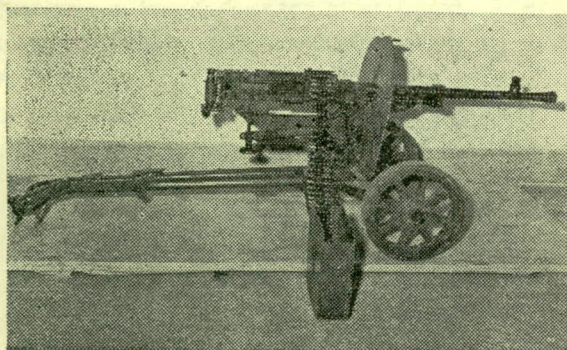

מק"ב גוריונוב דגם 1944 רוסי

התכונות:

קוטר — 7.62 מ"מ (קליע ארוך).
אורך המקלע — 115 ס"מ.
אורך הרכיב — 130 ס"מ.
משקל הרכיב — 26.5 ק"ג.
משקל המקלע — 13.8 ק"ג.

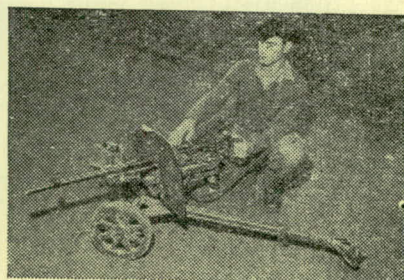
ניזון ע"י סרט בן 250 כדור, הנישא בארגז-פעולה.

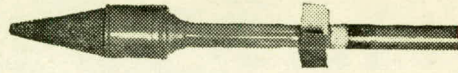

תחמושת:
משקל הכדור — 24 גרם.
משקל קליע כבד — 11.6 גרם.
משקל קליע קל — 9.8 גרם.
אורך הכדור — 7.5 ס"מ.
אורך הקליע — 2.5 ס"מ.

תפעול טקטי:

טוח יעיל — 2300 מ' לקליע כבד.
— 2000 מ' לקליע קל.
טוח נ"מ — 1000 מ'.
מהירות אש מעשית — 200-350 כדור לדקה.

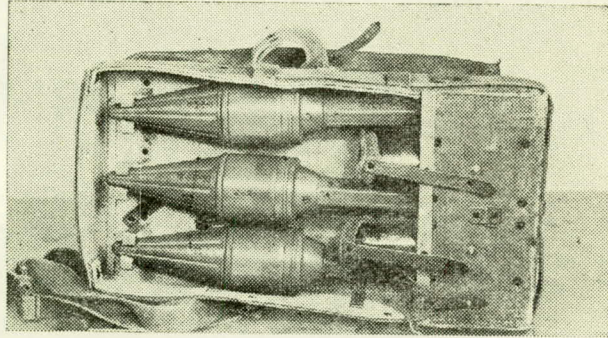
פצצה נ"ט P.G.-2 רוסי

פצצה על-קליברית הנועדת לירי נגד-טנקים;
מופעלת ע"י אדם אחד

תחמושת — R. P. G.-2

קוטר הפגז — 82 מ"מ.

קוטר הזנב והחומר-ההודף — 40 מ"מ.

אורך — 43 ס"מ.
משקל — 1.600 ק"ג.

רובה-סער (*A.K.-54) רוסי

תחמושת: (דגם 1943)

משקל כדור — 16.2 גרם.

אורך הכדור — 5.5 ס"מ.

אורך הקליע — 2 ס"מ.

תפעול טקטי:

טווח יעיל — 800 מ'.

מהירות-אש מעשית — 90—100 כדור לדקה.

יורה אש בודדת ואבטומטית.

התכונות:

קוטר — 7.62 מ"מ (קליע קצר).

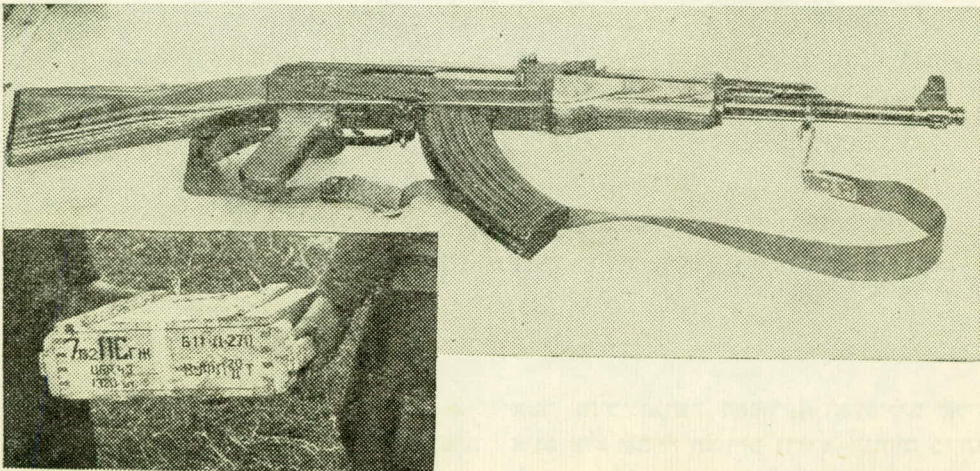
אורך הרובה — 87 ס"מ.

משקל הרובה ואבזריו — 4.3 ק"ג.

משקל מחסנית ריקה — 0.420 ק"ג.

מס' כדורים במחסנית — 30.

A. K. (*) — אבטומט קלשניקוב.

הטעיה בעומאן

אפילוג למסע-עומאן

כזכור, היתה עומאן לזירת-פעולות בשלהי 1955, כשכוחות שולטן-מוסקט, בפקודם של קצינים בריטיים-לשעבר, הכניעו את אימאם-עומאן אשר לא רצה להכיר בשלטונו של השולטן. היא עלתה לכותרות-הראשיות של העתונות בקיץ 1957, עת התמרדו מחדש נאמניו של האימאם (כנראה בהשראה סעודית, ואולי מצרית) ותפסו חבלי-ארץ גדולים מידי שולטן-מוסקט, הנהנה מחסות בריטית (בלשון רשמית — „חסי-חזה“ עם בריטניה). ריח עז של נפט (שחברה בריטית מחפשת אחריו במעמקי עומאן) נדף מאותה מלחמה קטנה. היא נסתיימה — לכאורה — בגירוש המורדים על-ידי כוחות השולטן (שהסתייעו הפעם ביחידות בריטיות מפורשות, אם-כי לא-גדולות, ובסיוע חיל-האוויר-המלכותי) מכל מבצר ומבצר שכבשו — והנסתם לג'בל אחד, המעוז ההררי של עומאן. המבקש לרענן את ידיעותיו על אותו מסע-מלחמה, וכן על קודמו שב-1955, (ועל אופיה של הזירה) — ימצא תיאור רב-צדדי בלקסי-המאמרים „בפאת דרוס-ערב המסוכסכת“, שנתפרסם ב„צקלון“ מס' 52, וב„מראות ממסע-עומאן“, ב„צקלון“ מס' 54.

זירת-הקרב

אשר נתיבי-הגישה הספורים המעפילים אליה אינם אלא שבילי-חמורים גרידא, הנוחים ביותר להגנה. מסופר כי לפני כאלף שנים הלך צבא

ג'בל-אחדר הוא רמה הררית מבוותרת שגובהה כ-2400—2500 מטרים (כמעט כגובה החרמון).

הופעת "השירות האוירי המיוחד"

אל זירה זו הגיעה בשלהי 1958, "גונדה" (פלוגה קטנה) ד' של הרגימנט ה-22 של "השירות האוירי המיוחד". היא נקראה ממלאיה, שם לחמה בתוך מעבה הג'ונגל, ובטוחים של 20 מטרים בלבד, בתגרות שנמשכו שניות ספורות, עם לוחמי-הגרילה הסיניים. אנשיה נתנסו עתה במעבר לזירה פתוחה, לטווחי ראייה המגיעים לעתים ל-30 ק"מ ולקרבות המתמשכים שעות רצופות וכן — לאקלים שבזירה זו, בה בעקבות החום הלוהט של היום באה בלילות קרה המקפיאה מים במימיות. נראה כי עמדו עתה לאנשי "השירות האוירי המיוחד" כושרם הגופני המטופח וחסיונם הקודם — על אף השוני שבתנאים.

בהתחמשם בתוספת של מק"בים מדגם "בראון-נינג" (שנטלו מעל משורייני-פאראט"א אשר הוציאו מכלל שימוש), החלו מסירים את הג'בל, ומשיימים בעזרת צילומי-אוויר את הפערים שבמפות האזור, שהיו לוקות-בחסר. בצלע הצפונית צעדו

שליטי-פרס, בן 10,000 איש, לכבוש את הרמה. הוא אמנם ביצע משימתו — אך רק כ-1000 מחיייו הגיעו חיים לקצהו העליון של השביל...

ברמה זו החזיקו עתה 180 מורדים "מן הגרעין הקשוח" של המרד וכ-500 לוחמי שבטים, בפיקודם של שלושת מנהיגי המורדים — האימאם של עומאן, גאליב, אחיו הצעיר, טאליב, וטולימאן בן-המייאר (המכנה עצמו "אדון ההר-הירוק", והוא שיך-השיכים של שבט בני-ריאם). למרותם סרו גם שאר 5000 הערבים החיים ברמה זו, המבותרת בעצי פרי. מכאן היו המורדים וספיחיהם מגייסים למישורים שלמטה, למקש את דרכי התחבורה — ובמוקשים חדישים דוקא (וזאת לזכור: — כאשר מוקשו ביולי 1957 כל-ירכב — צוין במיוחד כי טרם היתה כזאת בדרום-ערב עד אז; סימן למשלוחים וליד-מדריכה מהחוק). בין החדשים מרס ונובמבר בשנת 1958, למשל, התפוצצו מוקשיהם מתחת ל-150 כל-ירכב. כל אחת מ-18 מכוניות-הסיור המשורינות מדגם "פאראט"א של גונדת רגימנט "גוארדית-משמר-הראש" הבריטי (כיום — יחידת פרשים-ושריון מעורבת), שהועברה באבגוסט 1958 מעדן, ושהיתה מלווה את השיירות בעומאן, עלתה בזמן זה או אחר על מוקש.

על הג'בל עצמו קיימו המורדים מוקפים בני 10—12 איש, שנטרו את תריסר שבילי-החמורים הראשיים המוליכים מעלה, הודות לעמדות-תצפית מקשרות שבין המוקפים הללו, ותודות ל"טלגרף-השיחים" המסתורי ה"מוליך את הקול" בקרב הילידים, ניתנה תמיד למורדים אתראה מוקדמת על כל תנועה במישורים שלמרגלות ההר — ותמיד עמד לרשותם לפחות יום אחד לצורך תגבור הגזרה שעליה היתה מאיימת התקפה. מזון, כסף ונשק (לרבות מקלעים-בינוניים) לא חסרו להם, ורוח-הגייסות שלהם היתה רמה.

סיכומי-שלידבר: — היה זה מצב מובהק של "מרדה בתנאים אידיאליים": — "מעוט" מוצק ובטוח, ממנו מגיחים אל שטחי-פשיטה פתוחים ובבלתי-מובטחים — כשיתרון הניידות (בתנאים הטופוגרפיים הנתונים) הוא לגאריילה" זו אשר לפי המסיבות הנ"ל נראה כי לא ניתן לעקור את ושוורשה.

מלחמה בלתי-נודעת

זה כשנתיים וחצי, מאז מיגור ההתמרדות של 1957, מבשרים שופרות העתונות ותחנות-הרדיו הערביות על "מלחמת-הקודש של מורדי-החופש בעומאן", על "קרבות עקובים עם כוחות בריטיים", על הריסת "טנקים", על "אבידות כבודות לאויב". מה אמת בכל אלה? מעטה בדרך-כלל האינפורמציה המגיע על כך בצנורות בריטיים, לעתים — ציון קצר בעתון. בפליה-מבטא הצבאיים, או ב"טיימס", אפשר להיתקל בשורות מעטות, באות זעירה, המספרות על מתן עיטורים, או "ציון באגרות-יד", לקציני צבא או חיל-אוויר "בעד הצטיינות בפעולות בעומאן". מה הם פני המציאות לאמתם? מה מתרחש — ובאיזה מסיבות?

כתבה קצרה, בעתון-לחילים בריטי, על מעלליו של "שירות האוירי המיוחד" הנוע מיסודו של קול. דוד סטירלינג המהולל (ראה הספר "מפקד הרפאים" בהוצ' "מערכות"), מעלה לפנינו מעשה מבצעי מעניין, ויתכן כי אף נותנת מפתח להבנת שלב — אולי שלב מסיים — של פרשת הדברת המרידה בהררי עומאן.

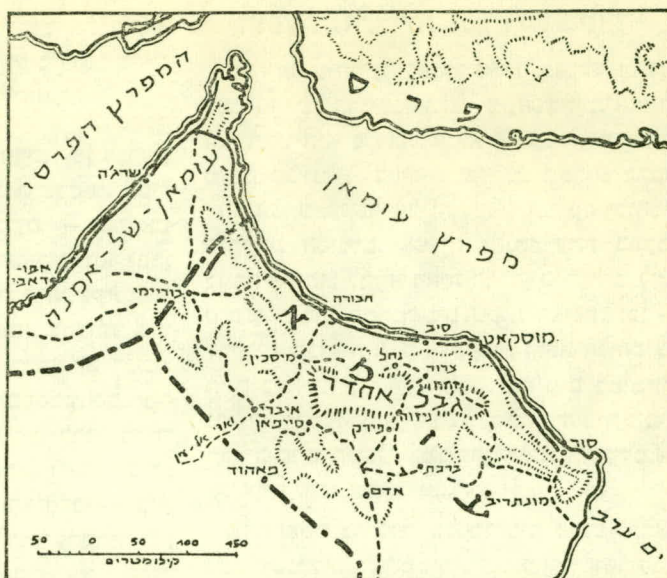
ועומאן) — החליפו את אנשי השא"ם ("השירות האוירי-מייוחד") בעמדת אקבת; ו-אנשי השא"ם נתפנו לסיורי-לילה נוספים (שכן סיורי-יום באותו שטח חשוף היו בבחינת התאבדות).

בינתיים ערכו אנשי שא"ם אחרים קרבות קטנים אך עזים בצלע הדרומית של הג'בל, כשהם נעזרים בהצ'לחה בבזוקות. עשרים מורדים שנאחזו במערה נהרגו. בהגיסם ממנה, עלידי מא-רב בריטי. בשביל להשיג תוצאה זאת, הוליד תחילה הקצין את אנשיו, דרך חבל "נגוע-מורדים", במסע-הקפה

בן שמונה שעות, ולאחר זאת הציבם בעמדות למול פתח-המערה. כמספר הזה נהרגו בהיתק-לויות אחרות.

כיבוש הג'בל

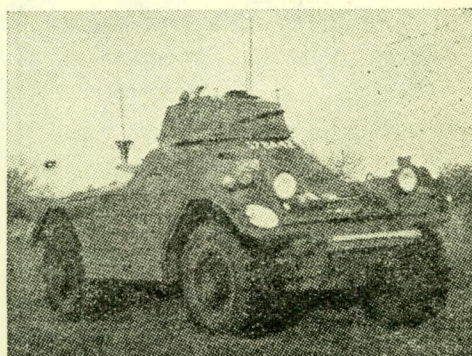
כך עברו חדשים. בינואר 1959 הגיעה לזירה ממלאיה גונדה א' של רגימנט-שא"ם, לתגבר את גונדה ד'. הגיע משם גם מפקד-הרגימנט עצמו. הוא סיר את הג'בל, ומצא שעמדת אקבת אינה טובה כבסיס להמשך הפעולות, אף כי כדאי להחזיק בה. והואיל ונתברר כי המורדים רואים בה את הכיוון שממנו בחרו הבריטים לתקוף, החליט הוא שממנה תיערך התקפה מדומה — ולא זו בלבד, אלא שבצדה של זו תיערך גם התקפת-אטעיה שנייה, מהעבר האחר של הקצה המערבי של הג'בל, מתנוף. כדי להבטיח אספקה לגייסות במקרה שלא יעלה יפה התספוק שלהם מן האויר, שכר הקולונל 100 חמורים. ועתה בא גם תורן של תחבולות-אטעיה. בסודיות שאין למעלה הימנה, ובאיומי עונש-מות לכל חורף-לשון, סופר לארבעה חמורים ערביים כי ההתקפה האמתית תונחת מכיוון תנוף — וכמצופה, הגיעו החדשות עד-מהרה אל המורדים; ואילו נתיב-ההתקפה ה-"אמתי-באמת" היה אחר לגמרי: — נתיב-לא-נתיב, שנתגלה (אף כי נראה כקו מטושטש בלבד) בעזרת תצלומי-אויר, ושתחילתו היתה בכאמנה.

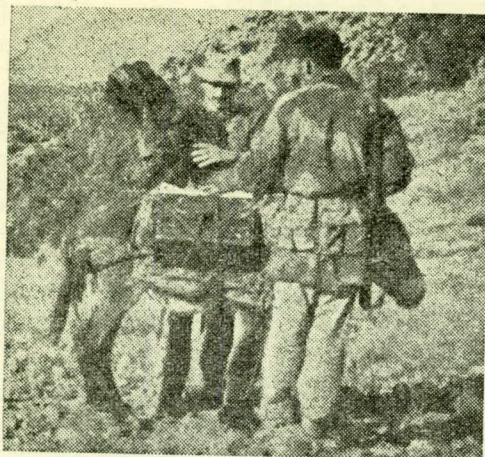

מפת עומאן

פלוגה ד' בנתיב הישן של הפולשים הפרסיים, וקנתה לעצמה אחיזה ראשונה בגובה של כ-2200 מטר, כאשר רכס מפריד בין מקום זה ובין משכנם המבוצר של המורדים באקבת-אד-דפאר. כאן ער-כו המורדים בפעם הראשונה והאחרונה התקפה בעצמה כלשהי. 40 מהם התקדמו, תוך כדי ניצול מושכל של פני-הקרקע, אל תלולית שהוחזקה בידי סמל וחמשה חיילים. תשעה מורדים נהרגו. כוחות אחרים — תחילה מחלקה מגונדת-הסיור של "גוארדית משמר-הראש", שהופעלה "ברגלי", ואחרי-כן גם שתי מחלקות ערביות, בפיקוד ברי-טי, מ-סיירי עומאן-של-אמנה (איזור נסיכויות-חסות ועירות שמצפון-מערב לשולטנות-מוסקט-

מכונית-סיור מדגם "פאראט"

מפקד הרגימנט-22 של השא"ם בודק אישית
העמסת ציוד על גבי חמור

נחשף בית-גשק ממש, ובו רובים, מוקשים, תח-
מושת, 12 מקלעי-ברן, ששה מק"בים ושמונה
מרגמות.

שלושת מנהיגי המורדים נעלמו ואינם — וה-
מרידה באה לקצה. שלושה הרוגים היו לאנשי
השא"ם — שנים מהם נהרגו בהתקפה האחרונה,
כשכדורו של צלף פגע ברימון שבתרמיל-הגב של
חייל.

הגונדות סיימו את מבצען ע"י מסעים על-פני
כל שביל ושביל שבג'בל, וסימונם של שבילים
אלה על מפות. כן נבדקו נוספות הכפרים של-
מרגלות ההר.

השוכנת כ-16 ק"מ מזרחית מתנוף. תוך השעתיים
שבין שקיעת השמש ועלות הירח, ב-26 בינואר,
נסע כל הכוח-התוקף, מתנוף לכאמה, באין-רואים
ותוך מעקף-דרכים שאורכו כ-100 ק"מ. בשעה
22.30 החל המסע אל פסגת הג'בל — ראשונים
העפילו 150 אנשי שא"ם, ואחריהם 18 חיילי
"משמר-הראש" ו-150 חיילים ערביים מ"רגימנט
הגבול-הצפוני" של כוחות שולטן-מוסקט (מציי-
נים כי כוחות אלה בפיקודו של קול. דא-סמיילי —
שהיו קודם בשירות הבריטי, ואורגנו וצוידו מח-
דש — פעלו בדרך-כלל במרץ ואומץ-לב רבים).
ההפתעה שהושגה בעזרת תכסיס זה היתה של-
מה. המורדים העתיקו את כל מזקפיהם מנתיב-
כאמה אל גזרות תנוף ואקבת, ולא הותירו על
הנתיב אלא מק"ב-**"בראונינג"** וצות של שנים.
הצמד הזה, מתוך אמונה שלמה באי-חידירותו של
הג'בל, פרש למערה שבריוחוק כ-40 מטרים מן
המקלע — אשר עשוי היה לקצור קציר רב
בתוקפים.

עשר דקות לאחר עלות השחר הגיעה גונדה א',
שהסירה את תרמיליה, אל הפסגה — ובאותו זמן
עצמו הופיעו מטוסי **"ואנום"** וערכו התקפת-
רקטות. בהצטרף שאר הכוח הצניחו מטוסי
"ואלטה", — שהמריאו מבחריין ותידלקו בשרג'ה
שב"עומאן-של-אמנה" — תחמושת, מזון ומים.
המורדים נמלטו, והיו כלא היו, עוד ביום
הראשון להתקפה, אולם התוקפים לא ידעו זאת.
בכל כפר וכפר שבג'בל ערכו בדיקה וחיפוש.

חלפה כבר שנה מאז סיום המבצע שתואר כאן. לכל מי שיוסיף לעקוב אחרי התפתחות
המצבים בעומאן תהיה הזדמנות להיכח באיזו מידה הביאו תוצאות המבצע לידי **חתימת**
פרשת ההתמרדויות. ודאי שנעשה שם אשתקד כל שניתן להיעשות — מבחינה **מבצעית**.

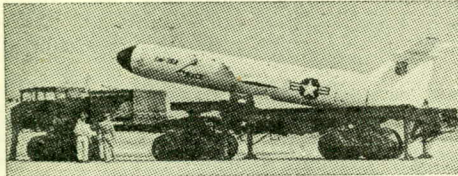

איה הצבאית?

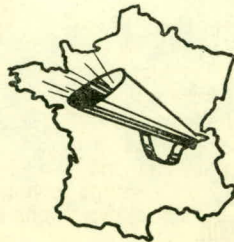
מאז נובמבר 1959 הורכבה ומוקמת היחידה הראשונה בצבאיון החמור שה בטיילי קרקע-קרקע אמריקאיים מהסוג "יוחנן הישר". אנשיה קיבלו אי מונם במערב-גרמניה, בי מסגרת הכוחות האמריקאיים החונים שם. לאחר איטליה — הרי זהו הצבא השני, מאלה השוכנים לי חופו של הים-התיכון הי מורחי, אשר נודע במ פורש כי הונהגו בו טיילי

קרקע-קרקע ארטילריים, בעלי טוח של עשרות ק"מ אחדים.

דובר משרד הבטחון המערב-גרמני הודיע בימים אלה כי מתנהלות שיחות בדבר הזמנת טילים מסוג "מיס" (Mace) בסך של 480 מיליון מרק (יותר מ-100 מיליון דולר). רכישת הטילים, אשר מבוצעת על-פי תכנון נאט"ו, אושרה עוד בסוף השנה שעברה על-ידי הפרלמנט המערב-גרמני. לפי המשוער יימסרו הטילים הראשונים בשנה הבאה.

ה"מיס" הנו טיל קרקע-קרקע המסוגל לשאת ראש נפץ אטומי; טוחו — כ-1000 ק"מ.

מערכת-אזעקה ובה כ-3000 תחנות-מידה, מר קמת בצרפת, למתן הת-ראה מידית משתגיע אל תחום-הסכנה מידת ה"ני שורת" Fallout, הני גרמת ע"י בחנים גרעיניים.

בכמה הוקטנו בזמן האחרון הצבאית? הבריטי — נראה שהוקטן ביותר ממחצית. לפני 3 שנים מנה 338 אלף איש וכיום — 216 אלף; לסוף 1960 — 216 אלף; אך לסוף 1962 נועד הוא לקטון עד ל-180 אלף איש. אכן, מבטיחים כי תמורת קיצוץ מרחיק-לכת זה יצוייד כל-כלול בנשק חדיש ביותר; וכי יתחננו לו "ניידות ועצמת-מחץ מוגברות". עכ"פ, הצבא המוקטן — יעלה יותר: — 470 מיליארד ל"ש השנה — לעומת 456 מיליארד אשתקד.

*

האדמירל ארלי בארק, "ראש המבצ" עים" של צבא-ארה"ב (דהיינו, ראש-המטה — ולמעשה מפקדו — של הצי, אשר שימש כבר שתי תקר

פות-מינוי דורשנותיות בתפקיד זה, נתמנה בפעם השלישית. מאז שידוד-ארגונם של כוחות-ההגנה האמריקאיים לאחר מלחמת-השניה — זוהי הפעם הראשונה שאחד מראשי-המטות של הורעות זוכה בהארכת-מינוי כזו.

*

נודע כי שיא מסלול-התעופה של טיל "פרשינג" אשר צבא-ארה"ב, בעל חומר-הדלק המוצק, מגיע לכ-240 ק"מ — ופירושו של דבר זה הוא כי טוחו מגיע לכ-1100 ק"מ ואף למעלה מזה. כתוצאה מזה יצטרך צבא-ארה"ב עתה, לאחר שכבר "נגזלו" מתחום-הסכנות פועולותיו שניהל בחקר-החלל — להילחם בעד זכות השימוש המלא בי "פרשינג". שכן "פיקוד-האוויר הטקטי" של חיל-האוויר דורש לעצמו טיל-בליסטי, קרקע-אל-קרקע, "לטוחים" בינוניים" חדש — ואין לדעת האם תסכים מחלקת-ההגנה של ארה"ב להשאיר בידי הצבא טיל לתפקידים "ארטי-לריים" שטוחם בין 800 ל-1500 ק"מ.

*

מפקד הסדנה הצבאית בבסיס הבריטי הגדול אלדרשוט, שבה מועסקים מאה חיילים ואזרחים בעבודות חימוש, בודק מטויר-קטנות שתוקן בסדנתו. אך אל נא תטעו —

המפקד הוא לא הגבר בסרבול, אלא הגברת במי דים. זוהי קפיטן סרג'נט, האשה היחידה מחיל-הני שים הבריטי שקיבלה תו-אר חבר ב"מכון המהנדסים המכונות" בבריטניה וסר פחה לחיל-החימוש הבריטי המלכותי. עובדי הסדנה שנמסרה לפיקודה, אר מרים שהיא נוהגת בהם בטקט רב, ועם זאת הנה "בוט" אמיתי.

מיניסטרוין-ההגנה
המערב-גרמני החליט
להגמיך את תחום-
הגיל לשירות פעיל,
אף לגב גנרלים, מ-65
ל-60 שנה. בין הגנ-
רלים שייצאו עקב כך
משירות יהיו כנראה
המפקח-הכללי של ה-
צבא הוויינגר, גנרל
שפיידל מצביא כו-
חות-היבשה של נא-

ט"ו בזירת מרכז-אירופה, וכן מפקדי-דיביות אחדים.

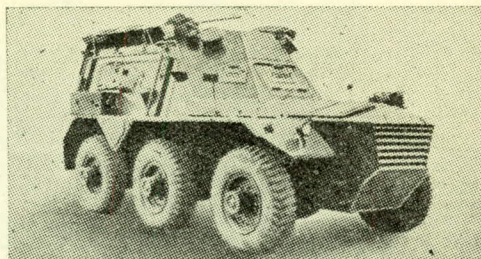
*

„טוראי יאנג, אל תלחץ את ההדק! סחוט אותו!“ — דב-
רים אלה וכדומה לאלה שמע במשך ארבעה שבועות
הגנרל יאנג טא-צ'יק, מצבא סין העממית. הוא נשלח
כטוראי לרגימנט רגלים על-פי החלטת הרמטכ"ל הסיני,
כי כל הקצינים הבכירים „ירדו אל השורות“ למשך חודש
ימים ויהיו כטוראים לכל דבר (פרט למשכורת...). מטרת
המבצע היתה לטפח אחוה בין הקצונה הבכירה ואנשי
השורה, ו„לקיים מגע מהודק עם ההמונים“.

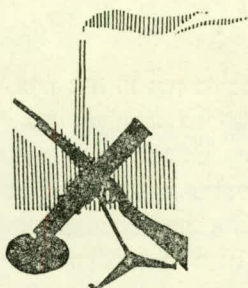
*

צבא-ארה"ב מתקשה לעתים להשיג את מלוא המכסה
של מתנדבים חדשים (להבדיל מהארכות-שירות) שהוא
זקוק לה. כך, ביולי 1959 הגיעה ההתחיליות של אלה
ל-8380 איש בלבד, 93,1% מן הנדרש. לעומת זאת, לחיל-
הנשים של הצבא נתחילו אות-זמן 430 חיילות —
136% של המכסה שנקבעה! נראה שאטיות החיול נובעת
מהטבת מצב התעסוקה בתעשייה — והיא מורגשת בכל
שלוש הורעות.

3 חידושי-שריון יועמדו על הפרק (וייבחנו, בחנים
מכניים ושימושיים) בבריטניה השנה: „טנק-קרב חדש“
— תחת ה„צנטוריון“; גלגול „נושא-גשר“ של ה„צנ-
טוריון“; ורכב-זחלי, לנושא-גייסות-משורין — במקום
רכב נושא-גייסות-המשורין, מדגם „סרצ'ון“, הגלגלי הנהוג
עתה.

*

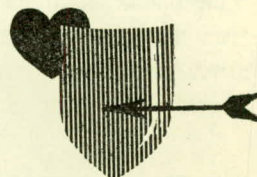

צבא מזרח-גרמניה
מקבל בזמן האחרון
תגבורת בצורת „קבר-
צות-לחימה של מפ-
עלי-תעשייה“, שנועדו
כנראה להיות מעין
צבא-טריטוריאלי. אנ-
שיהן חמושים ברו-
בים ובתת-מקלעים,
ובחדרי-הנושק של ה-
מפעלים שמורים כנ-
ראה מק-בים. תכנית

האימון כוללת גם הדרכה בכלים נ"ט ובמרגמות. עיקר
ההתאמנות — ב„לחמת שטח בנוי“. התכלית — דיכוי
„התמרדויות נגד-הפכניות“, פעולה נגד כוחות-נאט"ו
(במקרה של התנגשות אתם) ובוודאי גם תפקידי-הבטחה.

*

הצעה חמורה הור-
עלתה (ע"י „סימפון-
סיון של סמלים“) בי-
צבא-הצי (חיל ה„מרי-
נס“) של ארה"ב: בי-
רשימת ההמלצות „ל-
תקנת תנאי השירות“
נכללה ההצעה כי חיי-
לות צבא-הצי תיד-
רשנה להשלים את

תקופות-השירות אשר עליהן נתחייבו בחוזה
„מבלי שיובאו עוד נישואים בחשבון כעילה-
לשחרור“.

מה זה צבא אלה?

על „האסטרטגיה בעידן-הטילים“

הקשאת' בסיסים, פיזור, ניידות, או כל אמצעים אחרים אשר עצת מומחים תעלה אותם. יש להפנות מבט הרבה יותר בוחן אל אפשרויות ההגנה בפני התקפה-אסטרטגית — הן בתחום אמצעי ההגנה-הפעילה והן בזה של הגנה-אזרחית; הרי זו האחרונה היא-היא השטח בו שוררת הזנחה-רבתי“.

„חרדה עשויה להתעורר למראה חוסר-העקביות של המנהיגים הצבאיים בארה״ב, אשר תולים אמונה-לרוב בכלי-זין מימינים כבמכשיר להגנת הארץ — אך באותו זמן-עצמו דוחים הם מעצמם את המסקנות והתוצאות, אפילו הבולטות ביותר לעין, של השימוש בהם נגדנו.“

*

„אילו היה זה נכון כי כלי-זין גרעיניים „ביט-לו“ את המלחמה, כפי שאנשים רבים חפצים להאמין, כי אז ספק אם היה הגיון בעשית מאמציים ממש-הרואיים בשביל להכין את האומה לקראת אפשרות שכזו. אך עלינו להתחסס ברצינות אל העובדה כי סכנת מלחמה-טוטלית הגה מציאותית, ואף נתונה במסגרות-זמן מסוימות. האמת היא כי להתעלם מסכנת מלחמה-טוטלית — חזיון שהנו רע ואיום לאין-שיעור ממלחמה כפי שהכרנוה בעבר — פירושו, להגביר במידה ניכרת את הסיכוי לכך שהיא אמנם תתחולל.“

*

„אשר לכונותיו של צד זה או אחר, ביחסים שבין שני הגושים, לפתוח במלחמה נגד השני — הרי לא על יסוד הערכת כונותיו של היריב יש לבסס את התכנון, כי אם על יסוד הערכת יכולתו.“

„בדרך-כלל, הסיבה העיקרית שבגללה עשוי זה או אחר מהצדדים, בזמן מן הזמנים, לפתוח במלחמה מתוכננת-יזומה — יהיה הרצון לסלק איום אשר מבחינה סוביקטיבית אפסה היכולת לשאת בו.“

ספרו החדש של החוקר האמריקני הנודע בסוגיות-האסטרטגיה, פרופ' ברנרד ברודי, „האסטרטגיה בעידן-הטילים“, עורר סערת-ויכוח — ומחשבות הרבה — בקרב חוגי הצבא שבמדינות-המערב, רק אחדות מן המחשבות (המאלפות, או המדאיגות, או הפורובוקטיביות) שבספר זה יכלו להכלל ב„לקט-הציטוטים“ הקצר שלהלן: —

„נעדרת באמריקה מסורת רבת-חיות-ומרץ של דאגה אינטלקטואלית לתחום האסטרטגיה-הלאומית — אותו איזור-גבול בו נפגשות בעיות צבאיות, מזה, ומדיניות, מזה.“

„אנשי-צבא מקצועיים עסוקים ושקועים בבעיות טכניות וטקטיות מורכבות מכדי שיתנו מחשבה הרבה לתחום הרחב-יותר של האסטרטגיה.“

„בהיותם נתונים ללחץ משרותיהם ומעמדם, אזרחים הנוגעים בענייני בטחון חסרים אף-הם זמן או נטיה מספיקים בשביל מחשבה אסטרטגית רחבת-היקף ומרחיקה-ראות.“

„ואילו המלומדים, ברובם, פשוט נשארו עומדים-בצד לגבי בעיות אסטרטגיה.“

*

„הבעיה המרכזית והדוחקת ביותר העומדת בפני ארה״ב כיום צומחת מן העובדה כי המדינה בחרה בחירה-מחייבת באסטרטגיה-של-הרתעה — ודחתה כל מחשבה ואפשרות בדבר ייזום מלחמה גרעינית. פירושו של דבר, שאם תבוא מלחמה-טוטלית — גדולים הם הסיכויים שתהיה המקבלת, ולא המנחיתת, את המהלומה הראשונה. וממצב זה — אשר דומה שלא העם האמריקני ולא מנהיגיו התחילו להגות בו כיאות — משתמעות מסקנות רבות.“

*

„יש לתת עדיפות גבוהה-ביותר להפחתת פגיעותם של כוחות-התגמול האמריקאיים — על-ידי

יש והשם מטעה. בימים אלה הופיע „חלק ראשון של כרך ב'" לספר-תולדות-

ההגנה — „חצי-כרך" זה הוא כרך עב־כרס, המכיל 625 עמודים גדו־לים והמשופע במפות ותצלומי תעודות, מכתבים וכתובים לרוב (72 מספרם) ובכ־130 תצלומי יחידים וקבוצות, יחידות, כלים, בנינים ומראות של במות־החזיון ב„מאורעות" השונים. אך לא רק הכמות (ואיכות) הטכניקה והעריכה היא הקובעת את ערכו של „חצי-כרך" זה. תקופתו (ממאורעות 1921 — ועד ערב מאורעות 1936) ראתה את צמיחת הישוב והתגבשותו — ואת הנסיונות המרים, בעמידה למול התפרצויות הערבים ו„ניטרליות" השלטון, אשר הוליכו את ארגון ההגנה המתהווה אל הכרת ההכרח של התגבשות־הוא והתארגנותו היעילה לקראת המבחן הצפוי, מבחן, אשר אמנם לא איחר לבוא ופרץ בכל חומרתו עם מאורעות 1936-39 — זה הפרוידור לעמידתו של הישוב בתקופת מלחמת־העולם השניה. עם התקרבות כרכי

„תולדות ההגנה" אל זמנוראנו, גוברת־ועולה מידת החיוניות שבלקחייהם; ו„חצי-הכרך" החדש (אשר ממשיכו, המקיף את מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט, לא יאחר ודאי לבוא בעקבותיו) ימצא ודאי לא רק רוכשים אלא אף קוראים ומעיינים לרוב, הן בין ותיקי ההגנה והן בין אנשי צה"ל ושכבות הנוער, ואף בין כל אלה המרגישים צורך בהכרת „תקופת־העובר" של מדינת ישראל.

החוברת „צעדה וצעידה", שהופיעה בחוצאת „מערכות" — כמוכן לקראת „צעדת־ארבעת־הימים" הצפויה השנה — אינה צריכה לכך שיציגה לפני הקוראים; שכן צורתה (וכן — תוכנה) מדברים בעד עצמם. חוברת רבת־הן זו הנה עם זאת מעשית ותכליתית ביותר; וכל אחד שיהיה קשוב להסבריה ונאמן לציוויה — חזקה עליו כי יגיע בשלום אל יעדו ב„צעדה הגדולה". תחזקנה רגלכם!

מי ומה בחוברת

לצה"ל

שא ברכה

עלה והצלח!

הד-ארצי

חברה ישראלית לתעשית תקליטים בע"מ

טל. 7-3605

רמת-גן, רחוב חלזון 4

יצרני תקליטים:

ארוכי-נגן LP 33 $\frac{1}{3}$

ארוכי-נגן EP 45

רגילים 78 ו-45

ש י ר י צ ב א

שירי להקות (נח"ל, פקודה מרכז)

שירי-עם ישראלים

מוסיקה קלה וקלסית מהקלטות חו"ל

שירי יידיש, חזנות וכו'.

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח !

„תנובה” במחוז תל-אביב

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח !

מפעלי „אבן וסיד” בע”מ

חברה לעבודות חוץ ונמלים

מיסודו של

סולל-בונה בע"מ

ככר סולל בונה

ת.ד. 4854,

טלפון 66501/15

מברקים סולל בונה

חיפה.

סניפנו בתל-אביב

רח' נחלת בנימין 75

טלפון 67517/5

בארצות המזרח התיכון, בארצות אסיה ואפריקה.

חברות משותפות או סניפים לבצוע עבודות בניה, שכונים, עבודות צבוריות, סלילת כבישים, שדות תעופה ועוד, בקפריסין, תורכיה, גאנה, ניגריה המערבית, ניגריה המזרחית, בורמה, חבש ואירן.

בישראל

עבודות צבוריות נרחבות, עבודות עפר, מנהרות, קוי מים, קוי נפט.
עבודות בניה ופתוח נמלים : בנמלי חיפה, קישון ואילת.

שרותי נמל

שרותי תפעול בנמל חיפה וקישון, (סבלות, סוארות, סיראות), שרות סירות מנוע וצלילה בנמל חיפה ("עגן" בע"מ). מחסני ערובה עמלות מכס ושרותי ים אחרים.

בתי מלאכה ומוסכים

בחיפה ובתל-אביב. תקון ציוד מכני כבד ועבודות מכניות שונות.

יכין-חקל בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה נאמנה

עלה והצלח!

„חרות“ בע"מ

מפעלי אינסטילציה סניטרית בע"מ

חברה לבנין ולעבודות צבוריות

מיסודו של סולל בונה בע"מ

הקבלן הגדול ביותר בארץ לבנינים, כבישים, גשרים,
שדות תעופה, ביוכים, ועבודות צבוריות אחרות.

מבצע פעולות בניה ופיתוח מצפון הגליל ועד
לפינות המרוחקות של הנגב, בואכה אילתה.
בונה את הכור האטומי בישראל.

משרד ראשי: תל-אביב, רח' אלנבי 11, ת.ד. 1267, טל. 7-61031
חיפה: רח' יבנה, בית סולל בונה ת.ד. 4994, טל. 66501
ירושלים: רח' בן-יהודה 1, ת.ד. 1341, טל. 4315

סניפים בכל הארץ חברות כח

ח רושת חימר בע"מ

בתי חרושת למוצרי מלט
וחימר

תעשיית אבן וסיד בע"מ

מחצבות אבן ושיש, משרפות
סיד, מנסרות ומלטשות-שיש

ח רות בע"מ

אינסטלציה סניטרית, הסקה
מרכזית, ביוכים וכו'

משרד ראשי:

חיפה: רחוב יבנה,
בית סולל בונה, ת.ד. 4854
טלפון: 66501

תל-אביב: רח' אלנבי 11
טל. 67109, 66898, 63077
ת.ד. 2822

ירושלים: רחוב שמאי,
בית גזית, טלפון: 5283
סניפים בכל הארץ

משרד ראשי:

תל-אביב: דרך יפו 7
תיבת דאר: 1969
טלפון: 82376-9, 82970

חיפה: רחוב הנמל 46
ת.ד. 648, טלפון: 67904-6

ירושלים: רח' יפו 386
ת.ד. 342, טלפון: 3096, 3211
סניפים בכל הארץ

משרד ראשי:

תל-אביב: רח' אלנבי 11
טלפון: 67921, 7-61031

ת.ד. 1267

סניפים בכל הארץ

לצבא הגנה לישראל

ש א ב ר כ ה

עלה והצלח!

„נשר“ בע"מ

מפעלי מלט פורטלנד

ה מ ג פ ר בע"מ

מפעלי גומי ישראליים

מפרץ חיפה

החברה הא"י לטרקטורים וציוד בע"מ

בנק הפועל המזרחי בע"מ

המרכז: תל-אביב, רח' לילינבלום 27

סניפים בכל חלקי הארץ

כל עסקי בנק

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח !

אוצר החייל בע"מ

תל-אביב, רח' הר-סיני 1, טל. 64443, 65498

סניף חיפה: הרצל 1 טל. 5-66594

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח !

פניציה בע"מ

תעשית זכוכית

מפרץ חיפה

וזאת הברכה לצה"ל

ביבשה — בים — ובאוויר :

„בָּרַךְ ה' חֵילוֹ וּפְעָלָיו תִּרְצֶה

מִחַץ מְתִינִים קָמְיוֹ וּמִשְׁנֹאֵיו מִן־יִקְוֹמוּ”

(דברים ל"ג)

החברה הא"י לטחינה ולמסחר בע"מ

דואר רשמי

